

**Sprawozdanie z
działalności
Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Krakowie
za rok 2017**

Spis treści

Rozdział I: Wprowadzenie	5
1. Informacje ogólne	6
Rozdział II: Pomoc środowiskowa	12
2. Praca socjalna	13
2.1 Praca socjalna prowadzona z osobami i rodzinami	13
2.2 Organizowanie społeczności lokalnej – rewitalizacja społeczna	15
2.2.1 Programy aktywności lokalnej (PAL)	16
2.2.1.1 Programy aktywności lokalnej terytorialne	16
2.2.1.2 Programy aktywności lokalnej w ujęciu kategoryjnym	18
2.3 Organizacja i koordynacja wolontariatu w MOPS	20
2.4 Praca socjalna prowadzona w ramach projektów socjalnych	21
2.5 Konkurs „Małopolski Pracownik Socjalny Roku 2017 – Mamy moc pomagania”	23
3. Kluby Rodziców	23
4. Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	24
4.1 Działania w ramach kampanii „Bądźmy wrażliwi!”	25
4.2 Mieszkanie chronione dla kobiet i kobiet z dziećmi	26
4.3 Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą	26
5. Usługi opiekuńcze	26
5.1 Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	27
5.2 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi	28
5.3 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	28
6. Usługa asystenta osoby niepełnosprawnej	29
7. Realizacja zadań w zakresie zatrudnienia socjalnego	29
7.1 Kluby Integracji Społecznej	30
7.1.1 Klub Integracji Społecznej MOPS	30
7.1.1.1 Program Aktywizacja i Integracja (PAI)	31
7.1.1.2 Program reintegracji społecznej i zawodowej osób zadłużonych z tytułu korzystania z mieszkań komunalnych	31
7.1.1.3 Realizacja projektu „Bariery zamieniamy na szanse” przez KIS MOPS	31
7.1.1.4 Realizacja usługi „Pomoc w domu” przez KIS MOPS	32
7.1.2 Klub Integracji Społecznej „Leonardo”	32
7.1.3 Klub Integracji Społecznej dla osób niepełnosprawnych	32
7.2 Zadania realizowane przez Centra Integracji Społecznej	32
7.2.1 Wspieranie zadań realizowanych przez Centrum Integracji Społecznej	33
7.2.2 Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych	33
8. Realizacja Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2018	33
8.1 Usługa asystenta rodziny	34
8.1.1 Badania jakości świadczenia usługi asystenta rodziny	34
8.2 Rodziny wspierające	35
8.3 Usługa „Pomoc w domu”	35
8.4 Placówki wsparcia dziennego	36
8.5 Poradnictwo	37
8.5.1 Poradnictwo prawne, psychologiczne realizowane przez MOPS	37
8.5.2 Poradnictwo i terapia rodzin realizowane przez ośrodki poradnictwa i terapii prowadzone na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków	37
9. Projekt „Bariery zamieniamy na szanse”	38
10. Projekt „W sile wieku”	39
11. Projekt „Rodzicu, nie jesteś sam!”	41
12. Pomoc finansowa	43
12.1 Świadczenia podstawowe: zasiłek stały, okresowy i celowy	43
12.2 Pomoc w zakresie dożywiania	44
12.2.1 Program osłonowy dotyczący udzielania mieszkańcom Krakowa pomocy w zakresie dożywiania	44
12.2.2 Dystrybucja żywności w ramach Programu Żywnościowego dla osób najbardziej potrzebujących w Unii Europejskiej (FEAD)	45
12.2.3 Pomoc w zakresie dożywiania poza programem osłonowym	45
12.2.4 Zapewnienie posiłku osobom potrzebującym w ramach wspierania działalności charytatywnej	46
12.3 Lokalny Program Osłonowy dla osób, które poniosły zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych	46

12.4 Wsparcie rodzin romskich w ramach realizowanego zadania „Edukacja przedszkolna krakowskich uczniów romskich 2017 roku”	48
13. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów	48
13.1 Stypendia szkolne.....	48
13.2 Zasiłek szkolny	49
13.3 Rządowy program pomocy uczniom w 2017 roku „Wyprawka szkolna”	49
14. Kierowanie do sądów wniosków o stwierdzenie potrzeby umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym osób chorujących psychicznie bez ich zgody	50
15. Zadania dzielnic	50
16. Akcje socjalne, współpraca z firmami i innymi podmiotami	51
17. Prowadzenie postępowań w sprawach ustalenia prawa do świadczeń z opieki zdrowotnej.....	53
18. Kierowanie wniosków o podjęcie działań w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie i prokuratur rejonowych	53
19. Kandydaci na kuratorów osób częściowo ubezwłasnowolnionych oraz opiekunów prawnych osób ubezwłasnowolnionych całkowicie.....	54
19.1 Wypłacanie wynagrodzenia dla opiekunów prawnych dla osób całkowicie ubezwłasnowolnionych	54
20. Kierowanie do prokuratury wniosków o wszczęcie w sądzie opiekuńczym postępowań o ubezwłasnowolnienie.....	54
21. Sprawienie pogrzebu na koszt Gminy Miejskiej Kraków	55
Rozdział III: Pomoc specjalistyczna	56
22. Piecza zastępcza.....	57
22.1 Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w GMK na lata 2016 – 2018	57
22.2 Rodzinna piecza zastępcza	57
22.2.1 Organizowanie rodzinnej pieczy zastępczej.....	57
22.2.2 Świadczenia pieniężne dla dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz wynagrodzenia dla osób prowadzących zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka.....	62
22.3 Instytucjonalna piecza zastępcza.....	62
22.3.1 Placówki opiekuńczo – wychowawcze	62
22.3.2 Przekształcenia instytucjonalnych form pieczy zastępczej	63
22.4 Ustalenie opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej	64
22.5 Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci przebywających w pieczy zastępczej	64
22.6 Wydatki z tytułu umieszczenia dzieci z Gminy Miejskiej Kraków w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów	64
22.7 Wydatki z tytułu umieszczenia dzieci z terenu Gminy w zakładach opiekuńczo – leczniczych.....	64
22.8 Dodatek wychowawczy dla dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego	65
22.9 Usamodzielnienie wychowanków rodzin zastępczych i placówek oraz kontynuowanie nauki	65
22.9.1 Mieszkania chronione dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej	66
23. Interwencja kryzysowa	66
23.1 Ośrodek Interwencji Kryzysowej	66
23.2 Miejsca interwencyjnego schronienia	66
24. Ośrodki wsparcia, mieszkania chronione, placówki zapewniające opiekę całodobową osobom starszym i niepełnosprawnym	67
24.1 Ośrodki wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.....	67
24.1.1 Ośrodki wsparcia – kluby samopomocy realizujące zadania integracji międzypokoleniowej	68
24.1.2 Kluby Samopomocy „W sile wieku”	68
24.2 Środowiskowe domy samopomocy	68
24.3 Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	69
24.4 Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób starszych i niepełnosprawnych fizycznie	69
24.5 Rodzinny dom pomocy	69
24.6 Domy pomocy społecznej	70
24.6.1 Kierowanie do sądów wniosków dotyczących wydania postanowienia o potrzebie umieszczenia osoby w domu pomocy społecznej bez jej zgody.....	71
25. Pomoc na rzecz osób bezdomnych	72
25.1 Zapewnienie schronienia.....	72
25.1.1 Pomoc w formie schronienia realizowana w formie powierzenia zadań.....	72
25.1.2 Pomoc w formie schronienia realizowana w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym	74
25.1.3 Mieszkania chronione dla osób bezdomnych.....	75

25.1.4 Prowadzenie placówek czasowego schronienia przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – ogrzewalnia dla osób bezdomnych.....	75
25.2 Zapewnienie pomocy medycznej i zaopatrzenia w leki realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym.....	76
25.3 Zapewnienie możliwości dokonywania zabiegów higienicznych realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym.....	76
25.4 Praca socjalna z osobami bezdomnymi metodą streetworkingu	76
25.5 Usługa Asystenta Osoby Bezdomnej	77
25.6 Zapewnienie miejsc noclegowych osobom eksmitowanym bez prawa do lokalu socjalnego.....	77
25.7 Świadczenia pieniężne na rzecz osób bezdomnych	77
25.8 Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych – Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych.....	78
25.9 Wigilia dla osób bezdomnych i samotnych.....	79
Rozdział IV: Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych	80
26. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych	81
26.1 Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych ...	81
26.2 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	81
26.3 Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	81
26.4 Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.....	81
26.5 Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.....	81
26.6 Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.....	82
26.7 Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego – tłumacza przewodnika.....	82
26.8 Program „Aktywny Samorząd”.....	82
26.9 Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	83
26.10 Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.....	83
Rozdział V: Inne działania oraz pozostałe informacje o funkcjonowaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	84
27. Działania związane z aplikowaniem o środki w ramach konkursów zewnętrznych	85
28. Zmiany organizacyjne w MOPS wdrażane w związku ze zmianą sposobu prowadzenia i organizowania pracy socjalnej oraz pilotażowe wprowadzenie Terminali Mobilnych do przeprowadzania wywiadów środowiskowych	85
29. Współpraca międzynarodowa.....	86
29.1 Współpraca z miastem Frankfurt nad Menem.....	86
29.2 Pozostała współpraca międzynarodowa	87
30. Budżet obywatelski.....	87
31. Współpraca z mediami	88
32. Kadra MOPS – zatrudnienie, wykształcenie, podnoszenie kompetencji zawodowych	89
32.1 Praktyki i staże	89
33. Skargi dotyczące Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie	89
34. Kontrole realizacji zadań.....	89
35. Ważniejsze przedsięwzięcia zapewniające ciągłość funkcjonowania oraz utrzymanie infrastruktury .	90
35.1 Informatyzacja	90
35.2 Obsługa organizacyjna Ośrodka.....	90
35.3 Zamówienia publiczne	90
35.4 Działania związane z utrzymaniem infrastruktury oraz zadania inwestycyjne	91

Miejski Ośrodek
Pomocy Społecznej
w Krakowie

Rozdział I: Wprowadzenie

1. Informacje ogólne

Sprawozdanie realizuje obowiązki ustawowe wynikające z:

- 1) art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym kierownik ośrodka pomocy społecznej składa coroczne sprawozdanie z działalności ośrodka oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej;
- 2) art. 112 ust. 12 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa coroczne sprawozdanie z działalności centrum oraz przedstawia wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej;
- 3) art. 182 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej;
- 4) art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym sprawozdanie z realizacji zadań dotyczących wspierania rodziny należy złożyć do końca marca.

Jednocześnie, zgodnie z uchwałą LII/979/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 14 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2018 sprawozdanie zawiera informacje dotyczące realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2018 (w Załączniku Nr 1) oraz zgodnie z Uchwałą Nr XXXI/524/15 Rady Miasta Krakowa z dnia 2 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa na lata 2015 – 2020 sprawozdanie zawiera informacje dotyczące realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa za rok 2017 (w Załączniku nr 3).

Ponadto jako programy operacyjne dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa na lata 2015–2020 MOPS realizuje:

- Program Aktywnego Ograniczania Ubóstwa w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2020 przyjęty uchwałą Rady Miasta Krakowa Nr XLIII/768/16 z dnia 11 maja 2016 r.
- Program Wspierania Osób Bezdomnych w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016–2020 przyjęty uchwałą Rady Miasta Krakowa Nr LIX/1295/16 z dnia 7 grudnia 2016 r.
- Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016–2018 przyjęty Uchwałą nr L/919/16 RMK z dnia 6 lipca 2016 r.
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2014–2020 przyjęty Uchwałą Nr CXII/1732/14 RMK z dnia 9 lipca 2014 r.

Sprawozdania z realizacji ww. programów zostały przekazane Radzie Miasta Krakowa.

MOPS w Krakowie działa na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą NR CX/1682/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 czerwca 2014 r. oraz Regulaminu Organizacyjnego zatwierdzonego Zarządzeniem nr 2966/2016 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 8 listopada 2016 roku (*tekst wraz ze zmianami dostępny na stronie www.mops.krakow.pl*).

MOPS w Krakowie realizuje zadania wynikające z:

- ustawy o pomocy społecznej;
- ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- ustawy o zatrudnieniu socjalnym;
- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- ustawy o systemie oświaty.

Ponadto MOPS w Krakowie realizuje zadania wynikające z:

- ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- ustawy o ochronie zdrowia psychicznego;

- ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
- ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W 2017 r. wsparciem MOPS zostało objętych około 5% mieszkańców Krakowa. Z pomocy MOPS skorzystało 37 914¹ osób, w tym: 33 921² to osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, 2 568 to uczniowie objęci pomocą materialną o charakterze socjalnym (stypendia szkolne, zasiłki szkolne, wyprawka szkolna) oraz 3 559³ to osoby, które skorzystały z indywidualnego dofinansowania w ramach zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

MOPS w Krakowie w 2017 r., w ramach prowadzonych postępowań administracyjnych w sprawie świadczeń, wydał 147 788 decyzji administracyjnych⁴.

MOPS realizuje zadania w ramach działań własnych oraz koordynacji i nadzoru nad 43 placówkami publicznymi i 143 niepublicznymi (wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.). Placówki te to: domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia dla osób starszych, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione, placówki opiekuńczo – wychowawcze, placówki wsparcia dziennego, placówki specjalistycznego poradnictwa, ośrodek interwencji kryzysowej, ośrodek dla osób dotkniętych przemocą, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, centra integracji społecznej, schroniska, noclegownie i ogrzewalnie dla osób bezdomnych.

Zadania publiczne Gminy Miejskiej Kraków w sferach:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem;
- działalności charytatywnej

mogą być zlecane do realizacji podmiotom niepublicznym (organizacjom pozarządowym i innym podmiotom określonym w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie). Formy zlecenia to: powierzenie realizacji zadania wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie jego realizacji oraz wspieranie realizacji zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, środki finansowe ujęte mogą być wyłącznie w planie finansowym Urzędu Miasta i w związku z tym to Wydział Spraw Społecznych UMK, przekazuje je wykonawcom zleceń (podmiotom niepublicznym). Natomiast Dyrektor MOPS, na podstawie pełnomocnictwa Prezydenta Miasta Krakowa, ogłasza i rozstrzyga konkursy na realizację zadań. Do zadań MOPS należy realizacja umów zawartych przez Dyrektora Wydziału Spraw Społecznych UMK, w tym kontrola realizowanych przez podmioty niepubliczne zadań oraz ich rozliczanie.

¹ Liczby nie sumują się, gdyż dana osoba mogła być objęta wsparciem w więcej niż jednej z wymienionych grup.

² Źródło: POMOST Std.

³ Źródło: TYLDA

⁴ Źródło: SWP MOPS. Liczba nie zawiera świadczeń finansowanych ze środków PFRON.

Wydatki jednostek publicznych pomocy społecznej, w tym MOPS

Zadania GMK realizowane przez MOPS i jednostki publiczne	Plan 01.01.2017 r.	Plan 31.12.2017 r.	Wykonanie 31.12.2017 r.	Wykonanie/plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
wydatki bieżące	268 842 729 zł	286 084 807,00 zł	285 545 310,00 zł	99,81%
<i>środki własne</i>	211 894 650 zł	208 702 629,00 zł	208 505 822,00 zł	99,91%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	51 392 344 zł	71 854 729,00 zł	71 716 554,00 zł	99,81%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	5 555 735 zł	5 527 449,00 zł	5 322 934,00 zł	96,30%
wydatki inwestycyjne	19 427 666 zł	27 803 307,00 zł	25 436 969,00 zł	91,49%
<i>środki własne</i>	11 978 619 zł	26 016 605,00 zł	23 656 665,00 zł *	90,93%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	– zł	– zł	– zł	–
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	7 449 047 zł	1 786 702,00 zł	1 780 304,00 zł	99,64%
Suma	288 270 395 zł	313 888 114,00 zł	310 982 279,00 zł	99,07%

Zadania GMK realizowane przez publiczne jednostki pomocy społecznej	Plan 01.01.2017 r.	Plan 31.12.2017 r.	Wykonanie 31.12.2017 r.	Wykonanie/plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
wydatki bieżące, w tym:	131 518 095 zł	136 296 413 zł	136 169 328 zł	99,91%
<i>środki własne</i>	114 829 777,00	116 372 713 zł	116 272 874 zł	99,91%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	16 451 081,00	19 723 963 zł	19 711 755 zł	99,94%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	237 237,00	199 737 zł	184 699,00 zł	92,47%
wydatki inwestycyjne, w tym:	5 083 900 zł	15 948 386 zł	15 942 650 zł	99,96%
<i>środki własne</i>	5 083 900,00	15 910 886 zł	15 909 564 zł	99,99%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>				–
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	–	37 500,00	33 086,00	88,23%
Suma	136 601 995 zł	152 244 799 zł	152 111 978,00 zł	99,91%

Zadania GMK realizowane przez MOPS	Plan 01.01.2017 r.	Plan 31.12.2017 r.	Wykonanie 31.12.2017 r.	Wykonanie/plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
wydatki bieżące, w tym:	137 324 634 zł	149 788 394 zł	149 375 982 zł	99,72%
<i>środki własne</i>	97 064 873 zł	92 329 916 zł	92 232 948 zł	99,89%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	34 941 263 zł	52 130 766 zł	52 004 799 zł	99,76%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	5 318 498 zł	5 327 712 zł	5 138 235 zł	96,44%
wydatki inwestycyjne, w tym:	14 343 766 zł	11 854 921 zł	9 494 319 zł	80,09%
<i>środki własne</i>	6 894 719 zł	10 105 719 zł	7 747 101 zł *	76,66%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>				–
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	7 449 047 zł	1 749 202 zł	1 747 218 zł	99,89%
Suma	151 668 400 zł	161 643 315 zł	158 870 301 zł	98,28%

*Zarządzeniem Prezydenta Miasta Krakowa nr 3476/2017 z dnia 12.12.2017 r. środki w łącznej wysokości 2 358 000 zł zostały ustalone jako środki niewygasające z upływem roku budżetowego 2017 w zadaniach inwestycyjnych, w tym w zadaniach:

1) MOPS/W1.30/16 Termomodernizacja budynków, w których realizowane są zadania pomocy społecznej (ZIT) środki w wysokości 1 661 000,00 zł, w związku z późniejszym niż pierwotnie planowano podpisaniem umowy z Zarządem Województwa Małopolskiego oraz w związku z opóźnieniami po stronie Instytucji Zarządzającej, dokonującej kontroli przekazanych postępowań przetargowych z uwagi, iż dofinansowanie może być przekazane wyłącznie na wydatki poniesione w ramach postępowań, wobec których kontrola IZ została zakończona.

2) MOPS/ W2.1/17 Budowa placówki opiekuńczo-wychowawczej przy ul. Tynieckiej w Krakowie w wysokości 697 000 zł, w związku z opóźnieniem w opracowaniu programu funkcjonalno-użytkowego z przyczyn leżących po stronie Wykonawcy oraz problemami w załatwieniu spraw formalno-prawnych przez Wykonawcę realizującego inwestycję.

Zadania realizowane przez MOPS ze środków PFRON (środki PFRON nie są ujmowane w budżecie Miasta ani w planach finansowych jednostek budżetowych)

Zadania GMK realizowane przez MOPS ze środków PFRON		Otrzymane środki na 2017 r.	Wykonanie na 31.12.2017 r.	Wykonanie /plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej*		648 802 zł	637 386 zł	98,24%
Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, w tym:		15 856 329 zł	15 810 244 zł	99,71%
1	dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej	9 005 748 zł	8 961 695 zł	99,51%
2	dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	1 800 000 zł	1 799 116 zł	99,95%
3	dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	173 586 zł	173 581 zł	99,99%
4	dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	2 856 832 zł	2 856 827 zł	99,99%
5	dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	2 006 366 zł	2 006 366 zł	100,00%
6	dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika	13 797 zł	12 659 zł	91,75%
Suma		16 505 131 zł	16 447 630 zł	99,65%

*zadanie realizowane przez Grodzki Urząd Pracy

Zadania GMK realizowane przez organizacje pozarządowe w ramach dotacji ujętych w planie finansowym UMK (Wydział Spraw Społecznych)

	Wykonanie 31.12.2017 r.
Łącznie, w tym:	68 304 281,26 zł
wydatki bieżące	68 245 385,26 zł
środki własne	56 087 801,41 zł
dotacja z budżetu państwa	9 958 358,91 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE	2 199 224,94 zł
wydatki inwestycyjne	58 896,00 zł
środki własne	0,00 zł
dotacja z budżetu państwa	0,00 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE	58 896,00 zł

Realizacja dochodów Gminy Miejskiej Kraków w zakresie pomocy społecznej

Dochody Gminy Miejskiej Kraków	Wykonanie dochodów 31.12.2017 r.
1	2
Dochody zrealizowane przez MOPS	7 980 407,32 zł
Dochody zrealizowane przez publiczne jednostki pomocy społecznej, w tym:	22 514 154,63 zł
Domy Pomocy Społecznej	19 909 983,32 zł
Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze	83 512,18 zł
Ośrodek Interwencji Kryzysowej	2 201 425,00 zł
Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej	298 553,68 zł
Środowiskowy Dom Samopomocy	0,00 zł
Mieszkania chronione	20 680,45 zł
Dochody zrealizowane przez system pomocy społecznej	30 494 561, 95 zł

Rozdział II: Pomoc środowiskowa

2. Praca socjalna

Praca socjalna jest procesem, w ramach którego podejmowane czynności pozostają ze sobą w logicznym związku i zmierzają w określonym celu. Jest nim zmiana sytuacji życiowej osoby/rodziny rozumiana jako poprawa lub zapobieganie pogorszeniu się. Pracą socjalną nie są zatem pojedyncze działania ograniczające się do udzielenia informacji, wskazówek lub doraźnej pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych.

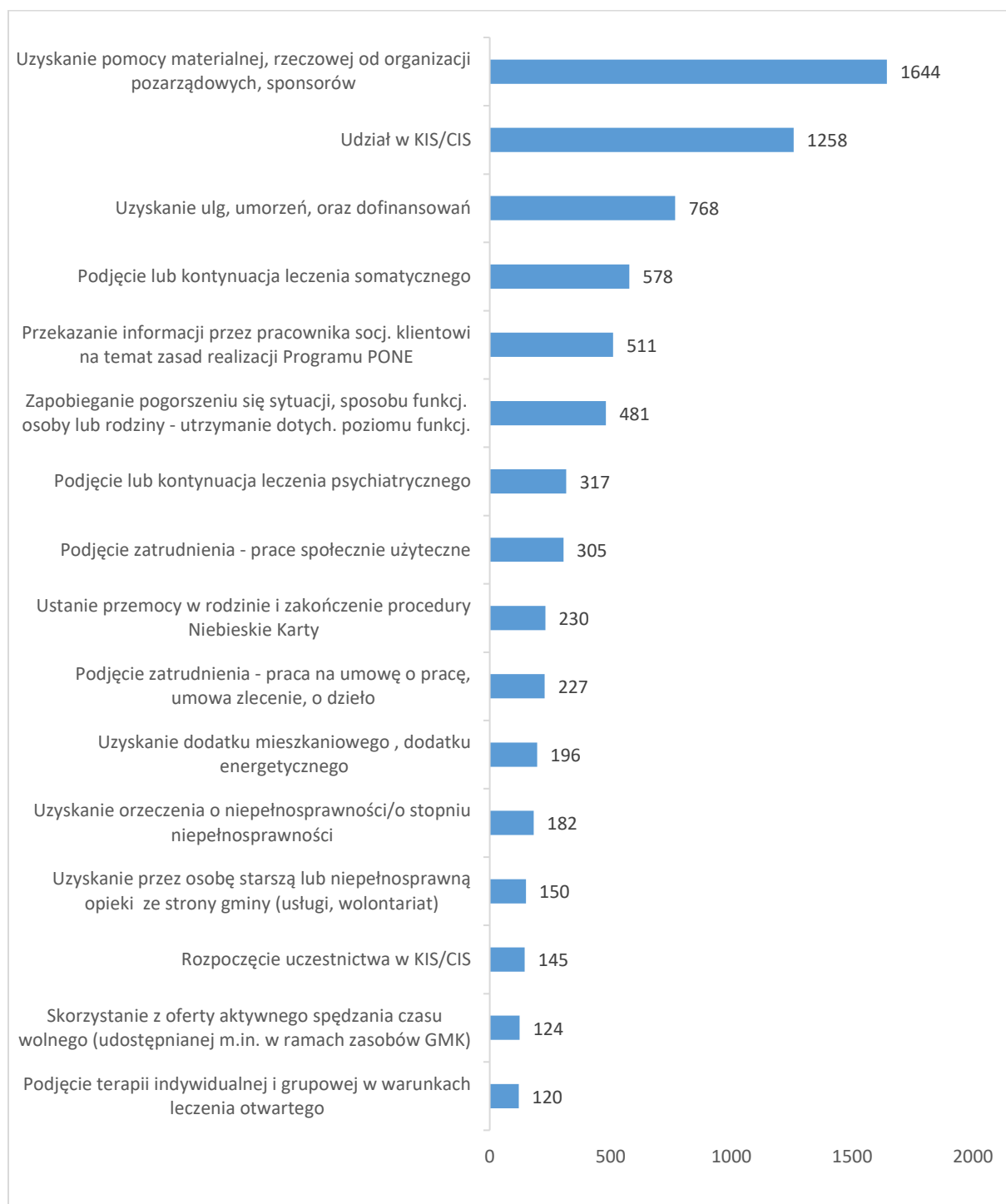
Dążąc do stałego podnoszenia jakości usługi pracy socjalnej, rozwijany jest system wsparcia merytorycznego dla pracowników socjalnych. Dostępność konsultacji, regularne spotkania zespołowe przyczyniają się do zwiększenia poziomu refleksji nad posiadanym warsztatem pracy, umożliwiają wymianę doświadczeń i implementację nowych rozwiązań. W 2017 roku został zainicjowany proces wdrażania pracy socjalnej z osobą/rodziną prowadzonej z wykorzystaniem metody zarządzania przypadkiem. Taka koncepcja organizowania wsparcia, dzięki połączeniu zindywidualizowanego podejścia z multiprofesjonalną współpracą, umożliwia osobom/rodzinom, zmagającym się z wieloma problemami jednocześnie, efektywne korzystanie z różnorodnych form pomocy świadczonych przez przedstawicieli różnych dyscyplin, instytucji, organizacji.

2.1 Praca socjalna prowadzona z osobami i rodzinami

Fundamentem pracy socjalnej i czynnikiem determinującym jej skuteczność jest relacja pomocowa nawiązująca się między osobą a pracownikiem socjalnym, służąca wsparciu osoby/rodziny w dążeniu do poprawy sytuacji życiowej i lepszego funkcjonowania. Kierunki poszukiwań skutecznych podejść teoretycznych i metod budowania relacji pomocowej wyznaczają aksjologiczne ramy wartości i zasad pracy socjalnej, a rolę wspomagającą pełnią narzędzia pracy socjalnej, porządkując i organizując działania pracownika socjalnego. Dzięki temu, praca socjalna realizowana jest w warunkach uwzględniających jej maksymalne dostosowanie do indywidualnych potrzeb odbiorców usługi. Odzwierciedla się to między innymi w zróżnicowanym charakterze i intensywności działań podejmowanych przez pracowników socjalnych. Poznawanie zasobów, doświadczeń i oczekiwań odbiorców usługi umożliwia nawiązanie współpracy zmierzającej do osiągnięcia celu, którym jest świadomie zobrazowana przez osobę/rodzinę pozytywna zmiana jej sytuacji życiowej.

Procesualny charakter pracy socjalnej, wywołując u odbiorców usługi własną motywację do zmiany, przyczynia się do odbudowania ich poczucia wartości, wpływu i odpowiedzialności za inicjowanie życiowych zmian, pozwalając tym samym na osiągnięcie bardziej trwałych i ważnych, z perspektywy społecznego funkcjonowania, rezultatów. Systematyczna ewaluacja uzgodnionych rozwiązań i regularne monitorowanie realizacji wspólnych ustaleń, modyfikują współpracę pomiędzy pracownikiem socjalnym a osobą/rodziną, adekwatnie do zachodzących zmian, stanowiąc jednocześnie formę oddziaływania wyzwającego i wzmacniającego motywację osób/rodzin w dążeniu do założonych celów.

Wykres: Rezultaty pracy socjalnej prowadzonej z osobą i rodziną w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Kraków

Powyższy wykres przedstawia rezultaty pracy socjalnej prowadzonej z osobami i rodzinami w 2017 roku. Rodzaje działań oraz intensywność ich realizacji są maksymalnie zindywidualizowane, odpowiadając specyfice potrzeb osób i rodzin, najczęściej jednak ich rezultaty odnoszą się do polepszenia ich sytuacji ekonomicznej oraz zdrowotnej, zmiany sytuacji osób biernych zawodowo, a także poprawy funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych.

Odbiorcy usługi pracy socjalnej w badaniach ankietowych pozwalających poznać stopień satysfakcji z udzielonego wsparcia, również zauważają wpływ współpracy z pracownikiem socjalnym na wzrost poziomu ich motywacji w dążeniu do poprawy sytuacji życiowej. Zwracają także uwagę na wzrost poczucia bycia zrozumianym, wysłuchanym, większe zainteresowanie ich problemami i zaangażowanie pracowników w poszukiwanie zindywidualizowanych rozwiązań występujących trudności.

2.2 Organizowanie społeczności lokalnej – rewitalizacja społeczna

Organizowanie społeczności lokalnej (OSL), czyli praca socjalna ze społecznością lokalną, wychodzi poza obszar działań pomocy społecznej i w swoisty sposób łączy ze sobą pracę socjalną z innymi działaniami z obszaru polityki społecznej. Dzięki temu wieloletnie, wielostronne i wieloelementowe działania prowadzą do trwałej zmiany społecznej.

„OSL należy traktować jako długofalowy proces upodmiotowienia ludzi jako członków konkretnej wspólnoty terytorialnej, tworzenia sieci współpracy i lokalnych struktur, które na stałe będą wspierać rozwój lokalny, umożliwiając społeczności rozwiązywanie własnych problemów, wzmacniając potencjał zarówno grup, jak i całej społeczności i współtworząc środowisko zmiany ukierunkowanej na polepszenie jakości życia. Organizator społeczności lokalnej uruchamia ten proces i wspiera go (...). Praca w społeczności w oparciu o wartości empowermentu, samopomocy i zaangażowania daje realną szansę na trwałą zmianę i poprawę jakości życia ludzi, ale nie daną przez kogoś lub coś, tylko wypracowaną przez nich samych”.⁵ Wieloletnia praca w środowisku lokalnym z lokalnymi partnerami przynosi wymierne i trwałe efekty działań.

Podstawowymi narzędziami wykorzystywanymi w OSL są praca ze społecznością kategoryjną i społecznością terytorialną oraz narzędzia wspierające czyli wolontariat i partnerstwa z przedstawicielami lokalnych instytucji i organizacji. OSL to metoda aktywizująca, która w swoich założeniach zawiera elementy organizowania się społeczności, a więc działania oddolne, co najwyżej inicjowane przez organizatora, który raczej animuje i koordynuje proces zmiany społecznej niż nim zarządza na zasadzie władztwa administracyjnego. Model OSL opiera się bowiem na aktywizacji i integracji społeczności lokalnych przede wszystkim w oparciu o sieci i więzi poziome, a nie relacje hierarchiczne. W modelu tym osoby i grupy w systemie pomocy społecznej nie są traktowane jako klienci pomocy społecznej, ale jako partnerzy, którzy mają swój potencjał.

W Gminie Miejskiej Kraków prowadzenie pracy socjalnej metodą środowiskową realizowane jest w ramach Programów Aktywności Lokalnej (PAL). PAL kładzie nacisk na aspekt samopomocy, którego idea polega na wyzwoleniu i wykorzystywaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych. Siły zewnętrzne (władze samorządowe) natomiast winny wspierać i wzmacniać ten potencjał oraz tworzyć warunki sprzyjające jego rozwojowi.

Działania PAL wpisują się w cele operacyjne polityk i programów miejskich, np. „Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa na lata 2014–2020”, „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Krakowa na lata 2015–2020”, „Programu Aktywnego Ograniczania Ubóstwa w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016–2020” oraz „Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016–2018”.

---

⁵ *Organizowanie społeczności lokalnej – metodyka pracy środowiskowej*, Centrum Aktywności Lokalnej.

2.2.1 Programy aktywności lokalnej (PAL)

W 2017 r. funkcjonowało 14 PAL, w tym 1 PAL jako zadanie zlecone organizacji pozarządowej:

- PAL „Jeziorko” dla mieszkańców os. Ruszcza, w szczególności dla mieszkańców bloku przy ul. Jeziorko 42 E,
- PAL „Ugorek” dla mieszkańców os. Ugorek,
- PAL „Stare Podgórze – Zabłocie” dla mieszkańców wyodrębnionego fragmentu dzielnicy XIII Gminy Miejskiej Kraków – Stare Podgórze i Zabłocie,
- PAL „Na Olszy” dla mieszkańców ul. Brogi oraz sąsiadujących z nią ulic: Jaśminowej, Mieszka I, Dobrej, Partyzantów, Żukowskiej, al. 29 listopada,
- PAL „Sikorki” dla mieszkańców ulic: Sikorki, Sołtysowskiej, Centralnej, Kamionka, Na Załączu, ze szczególnym uwzględnieniem bloków przy ul. Sikorki 15 oraz ul. Sołtysowskiej 10c,
- PAL „Siemaszki” dla mieszkańców ul. Ks. Siemaszki,
- PAL „Złota Jesień” dla mieszkańców os. Złotej Jesieni, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców bloków na os. Złotej Jesieni 11A i 11B,
- PAL „Zesławice i Kantorowice” dla mieszkańców os. Zesławice oraz os. Kantorowice,
- PAL „Na Skarpie” dla mieszkańców os. Na Skarpie,
- PAL „Azory” dla mieszkańców os. Azory,
- PAL „Rybitwy” dla mieszkańców ul. Rybitwy, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców bloku przy ul. Rybitwy 21,
- PAL „Streetwork – Odkryj potencjał osiedla” dla młodzieży w wieku 17 – 25 lat, zagrożonej wykluczeniem społecznym z terenu dzielnic IV, XIV, XVI, XVII oraz XVIII Gminy Miejskiej Kraków,
- PAL „Znaczenie Rodziny” dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich opiekunów,
- PAL skierowany do rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych z terenu Gminy Miejskiej Kraków, realizowany jako zadanie zlecone przez Fundację Nowe Centrum.

2.2.1.1 Programy aktywności lokalnej terytorialne

W 2017 r. zrealizowano 32 933 godziny wsparcia animacji lokalnej, w tym treningów kompetencji społecznych oraz 266 godzin wsparcia doradztwa psychologicznego. Łączna liczba uczestników wyniosła 1 277 osób.

Celem nadrzędnym jest integracja i aktywizacja całych społeczności lokalnych, które do tej pory nie podejmowały skutecznych działań poprawiających jakość życia mieszkańców. Cele szczegółowe były dostosowane do zdiagnozowanych indywidualnie poszczególnych społeczności. Te, które były wspólne dla różnych środowisk to: zwiększenie kompetencji społecznych mieszkańców oraz motywacji do działania głównie na rzecz społeczności lokalnej; kształcenie postawy odpowiedzialności za miejsce zamieszkania; prowadzenie działań o charakterze informującym, edukacyjnym, aktywizującym i integrującym; poprawa jakości życia mieszkańców; wzrost kompetencji wychowawczych i kształtowanie postaw odpowiedzialnego rodzicielstwa; wdrażanie modelu współdziałania instytucji publicznych na rzecz mieszkańców; zainicjowanie procesu zmiany wizerunku społecznego mieszkańców bloku; zwiększenie zaufania beneficjentów projektu do instytucji publicznych.

Aby osiągnąć zakładane cele, w ramach PAL odbyły się m.in.: warsztaty twórczości, warsztaty majsterkowicza, warsztaty krawieckie, Klub Malucha, warsztaty profilaktyczne, warsztaty wynikające z inicjatyw mieszkańców (np. design, warsztaty ogrodnicze, warsztaty z

rękodzieła artystycznego), nauka języka hiszpańskiego, warsztaty edukacyjno-rozwojowe, warsztaty kulinarne, warsztaty sportowe, wyjścia do instytucji kultury, warsztaty międzypokoleniowe, akcja recyklingowa, punkt porad obywatelskich, pomoc w nauce, współpraca z instytucjami, zajęcia sportowe, zbiórka surowców wtórnych, zajęcia z ceramiki, spotkania integracyjne, spotkania z coachem, udział w akcji „Budki na książki”, fitness dla mam z małymi dziećmi, warsztaty teatralne, mała szwalnia – zajęcia krawieckie, akcja krwiodawstwa, impreza okolicznościowa „Dni Zesławic”, biegi crossowe, klub Podróżnika, klub filmowy, warsztaty profilaktyki uzależnień dla młodzieży (we współpracy z Miejskim Centrum Profilaktyki Uzależnień), akcje społeczne „Wspieraj Psiaka i Kociaka”, „Paczka dla dzieciaczka”, warsztaty graffiti – projekt „Razem możemy więcej”, spotkanie z historią, gry logiczne, zajęcia ruchowe Zdrowy Kręgosłup, zajęcia tańca towarzyskiego, warsztaty świetlicowe dla dzieci i młodzieży, warsztaty plastyczne, warsztaty filmowe, kółko czytelnicze dla dzieci: czytanie bajek, akcja „Ciuchowisko” – sąsiedzka wymiana ubrań i zabawek, klub młodzieżowy, tworzenie Ogrodów Społecznych, WenDo – warsztaty samoobrony i asertywności dla kobiet, w tym kobiet z niepełnosprawnością ruchową, warsztaty teatralne zakończone przedstawieniem i spotkaniem z mieszkańcami w ramach integracji międzypokoleniowej, gra miejska dla mieszkańców Podgórze, warsztaty tworzenia eko-kosmetyków, Piknik Świętojański, zajęcia pilates, Laboratorium Małych Projektantów – zajęcia architektoniczne dla dzieci, warsztaty z aranżacji wnętrz, zajęcia z batiku, brunch w ramach budowania sieci współpracy, stworzono osiedlowy mural we współpracy z Radą Dzielnicy IV Prądnik Biały, maraton pikników sąsiedzkich w osiedlowym ogrodzie społecznym Siemaszki, warsztaty graffiti.

Wybrane inicjatywy:

- Od 2012 roku uczestnicy PAL Jeziorko wraz z animatorami starali się o poprawę dostępu do transportu publicznego z uwagi na peryferyjną lokalizację osiedla Ruszcza w stosunku do centrum miasta, brak infrastruktury społecznego użytku oraz oddalenie od głównych ciągów komunikacyjnych. Mieszkańcy pisali liczne petycje do ZIKiT, odbyło się kilka spotkań z przedstawicielami Rady Dzielnicy XVIII, ZIKiT oraz MOPS. 25 stycznia 2017 r., po długich staraniach o wydłużenie kursu linii autobusowej nr 110 o 1,5 km przez tunel w Wadowie do przystanku Ruszcza, nastąpiło uruchomienie zamontowanej sygnalizacji świetlnej. 24 lutego 2017 r. do dyspozycji mieszkańców została oddana nowa linia autobusowa nr 160 łącząca Wadów z Ruszczą.
- W 2017 roku otwarty został ogród społeczny na os. Złotej Jesieni pn. „Oaza na Złotej”. Aktywni mieszkańcy os. Złotej Jesieni 11a i 11b postanowili uporządkować przestrzeń wokół swoich bloków. Cyklicznie brali udział w akcji Dni Ziemi, w której wymieniali zebrane plastikowe butelki na sadzonki krzewów i kwiatów. Następnie nasadzali je przed blokiem. Odbywały się konsultacje mieszkańców z Pracownią Animacji Ekologicznej Ośrodka Kultury im. C. K. Norwida. W trakcie spotkań mieszkańcy zgłaszali swoje pomysły co do wyglądu i funkcji ogrodu. Nasadzono ponad 500 roślin, wstawiono ławki, kosze na śmieci oraz pieńki do zabaw dla dzieci. Prace trwały od listopada 2016 r. W powstanie Ogrodu włączyło się wiele instytucji: 1) Zarząd Budynków Komunalnych sfinansował zakup ławek oraz koszy na śmieci, przeprowadził kompleksową usługę rekultywacji terenu za blokami, poszerzył dojazd do ogrodu; 2) Zarząd Zieleni Miejskiej dostarczył pieńki do zaaranżowania miejsca do zabaw dla dzieci; 3) Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania użyczyło kosiarki; 4) Rada Dzielnicy XVI od początku towarzyszyła i wspierała całe przedsięwzięcie; 5) Straż Pożarna pomogła w usunięciu dwóch leżących, wrosniętych w ziemię słupów betonowych.

- Realizowano zajęcia w ramach Akademii Młodego Krakowianina koordynowanej przez Urząd Miasta Krakowa. W szkołach podstawowych pracownicy MOPS prowadzili zajęcia w trzech tematach: „Uchodźcy”, „Osoby starsze – uwrażliwianie na sytuację osób starszych”, „NIE przemocy”. Ponadto organizowano wizyty studyjne w dziennym domu Senior–WIGOR przy ul. Zielony Dół 4. W zajęciach wzięło udział łącznie 615 uczniów.
- Realizacja projektów socjalnych: ze środków Rady Dzielnicy III – „Dzielnicowe pośrednictwo w pomocy osobom niepełnosprawnym i starszym” przez PAL Ugorek, ze środków Rady Dzielnicy IV – PAL Siemaszki oraz PAL Azory, ze środków Rady Dzielnicy XVI – „Organizacja spotkania wigilijnego” w PAL Żłota Jesień, ze środków Rady Dzielnicy XVII – „Międzypokoleniowa Integracja...Być Aniołem” oraz „Rozruch” w PAL Zesławice.
- Realizacja projektu „Dla juniora i seniora” sfinansowanego ze środków firmy Budimex Nieruchomości w ramach konkursu Mikrogranty „Dobre sąsiedztwo” – miał on charakter międzypokoleniowy i skierowany był do grup, które wymagają szczególnego wsparcia z uwagi na zagrożenie wykluczeniem społecznym – seniorów, młodzieży, matek z małymi dziećmi (w wieku 1–3 lat). Głównym celem projektu było tworzenie lepszych warunków życia dla mieszkańców dzielnicy poprzez wzmocnienie relacji sąsiedzkich. Udział w projekcie pomógł im w aktywnym spędzaniu czasu wolnego, nabyciu nowych umiejętności, integracji sąsiedzkiej oraz rozbudzeniu potrzeby dbania o sprawność fizyczną i zdrowie. W ramach projektu mieszkańcy Prądnika Czerwonego brali udział w cyklu zajęć ruchowo – tanecznych (dla osób w różnym wieku), które obejmowały: Zdrowy Kręgosłup, taniec towarzyski, zajęcia ogólnorozwojowe fitness, zajęcia fitness dla mam z małymi dziećmi oraz międzypokoleniową potańcówkę. Zajęcia odbywały się na terenie osiedla Olsza II – w siedzibie PAL „Na Olszy” oraz na terenie osiedla Ugorek – w wynajmowanej sali.
- W ramach projektu „Trzy kolory” podejmowane były działania dotyczące poprawy warunków mieszkaniowych 5 rodzin korzystających z pomocy MOPS.

Należy zwrócić uwagę, iż oddziaływanie programów na społeczności, w których funkcjonują wzrasta – coraz większa liczba osób zabiera głos w sprawach ich dotyczących, wyraża swoje potrzeby, angażuje się w inicjatywy służące rozwojowi danej społeczności lokalnej.

W 2017 r. funkcjonowanie PAL finansowane było ze środków Gminy Miejskiej Kraków. Kwota środków finansowych przeznaczona na realizację oferty PAL wyniosła 167 975,59 zł.

2.2.1.2 Programy aktywności lokalnej w ujęciu kategoryjnym

Praca socjalna na ulicy – streetworking

Praca socjalna prowadzona metodą streetwork w 2017 roku realizowana była w ramach dwóch PAL: „Streetwork – odkryj potencjał osiedla” oraz „Na Olszy”.

Streetworkerzy swoje działania kierowali przede wszystkim do osób marginalizowanych i wykluczanych społecznie w wieku do 25 roku życia. Wsparcie realizowane było m.in. poprzez towarzyszenie, rzecznictwo interesów, pomoc w procesie edukacyjnym i przy podjęciu zatrudnienia, współpracę z instytucjami, organizacjami, aktywizowanie sportowe, kulturalne i społeczne. Tego typu wsparcie w 2017 roku otrzymało 265 osób w wieku do 25 roku życia. W wyniku wsparcia streetworkerów 112 osób podjęło pracę, 37 rozpoczęło naukę, szkolenie lub kurs.

Wybrane przedsięwzięcia zrealizowane w 2017 r.:

- W sierpniu 2017 r. odbyła się piąta edycja turnieju piłkarskiego Huta Champions League. W rozgrywkach udział wzięło 150 młodych osób (10 drużyn w dwóch kategoriach wiekowych). Turniej cieszył się dużym zainteresowaniem społeczności lokalnej.
- Spotkania z grupą Anonimowi Narkomani.
- Treningi Kicboxing prowadzone przez byłego beneficjenta projektu z Woli Duchackiej.
- Ogród Społeczny – pomoc w pracach (porządkowych, ogrodniczych, realizacja wydarzeń okolicznościowych z udziałem młodzieży) – wspólnie z PAL Azory.

Program Aktywności Lokalnej „Znaczenie Rodziny”

Program Aktywności Lokalnej „Znaczenie Rodziny” jest skierowany do osób z zaburzeniami psychicznymi i osób wspólnie z nimi zamieszkujących, a także osób spokrewnionych zamieszkujących osobno, które spełniają kryteria zagrożenia wykluczeniem społecznym. Głównym celem Programu jest podniesienie aktywności społecznej i wzrost integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin i opiekunów.

W 2017 roku program był realizowany w dwóch lokalizacjach: przy ul. Ugorek 1 oraz przy ul. Chmielowskiego 6A. Wsparciem zostało objętych 99 osób.

W 2017 roku w ramach Programu Aktywności Lokalnej realizowane były następujące formy wsparcia:

- psychoterapia grupowa,
- grupa wsparcia dla rodzin osób chorujących psychicznie,
- grupa wsparcia dla osób z problemami w obszarze zdrowia psychicznego.

Uczestnicy PAL wzięli udział w treningach kompetencji społecznych realizowanych w formie warsztatów o różnorodnej tematyce, między innymi:

- trening asertywności, trening metapoznawczy, warsztaty relaksacyjne, terapia ruchem, trening autoprezentacji,
- warsztaty rękodzielnicze, warsztaty plastyczne – decoupage, kurs malarstwa, rysunku i rzeźby w glinie,
- warsztaty kulinarne, warsztaty spędzania wolnego czasu, warsztaty dbania o higienę osobistą i otoczenia, kurs wizażu, warsztaty funkcjonowania w grupie,
- wyjścia grupowe do instytucji kultury (np. do kina, teatru, muzeum, galerii sztuki),
- język angielski.

W miarę potrzeb uczestnicy korzystali ze spotkań indywidualnych z psychoterapeutami – wolontariuszami oraz ze wsparcia animatorów lokalnych.

Animatorzy lokalni współpracowali z osobami i instytucjami działającymi w środowisku lokalnym na rzecz ochrony zdrowia psychicznego. Podejmowane działania wpływają pozytywnie na zmianę postaw w stosunku do osób z zaburzeniami psychicznymi.

Program finansowany jest ze środków europejskich w ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse”. W 2017 r. na realizację zadania przekazano 497 915,12 zł.

Program Aktywności Lokalnej dla rodzin zastępczych

Program Aktywności Lokalnej skierowany jest do rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych z terenu Gminy Miejskiej Kraków. Program realizowany jest na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Fundację Nowe Centrum.

W zajęciach organizowanych przez PAL uczestniczyło w 2017 r. łącznie 315 osób. W zajęciach grupowych wzięło udział 68 rodzin zastępczych, natomiast w indywidualnych 107 rodzin.

W ramach PAL realizowana była w roku 2017 aktywizacja i integracja rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych poprzez działania indywidualne: konsultacje logopedyczne, konsultacje dietetyczne, poradnictwo prawne, mediacje, pomoc w nauce, jazda konna, nauka gry na gitarze, nauka pływania oraz poprzez działania grupowe: robotyka, zajęcia rozwijające talenty i zainteresowania, zajęcia w obiektach kulturalnych i sportowych znajdujących się na terenie Krakowa, zajęcia z podstaw komunikacji w języku obcym, zajęcia o charakterze środowiskowym, zajęcia w świetlicy weekendowej, wyjazdy integracyjno – edukacyjne oraz tygodniowy cykl zajęć o charakterze ogólnorozwojowym w okresie wakacji.

Łączna kwota środków Gminy wydatkowanych na realizację zadania w 2017 r. wyniosła 185 226,62 zł.

2.3 Organizacja i koordynacja wolontariatu w MOPS

W 2017 roku podjęto współpracę z 284 wolontariuszami. Podobnie jak w latach ubiegłych kontynuowana była współpraca ze środowiskami studenckimi i licealnymi. Pozwoliło to na rekrutację kandydatów na wolontariuszy przez cały rok akademicki i szkolny. Wolontariat podejmowali uczniowie szkół, studenci oraz słuchacze Uniwersytetu III Wieku.

W 2017 roku realizowano m.in. następujące działania:

- W obszarze pomocy dzieciom z rodzin korzystających ze wsparcia MOPS działalność wolontariuszy polegała głównie na pomocy w nauce oraz uczeniu sposobów aktywnego spędzania czasu wolnego (rozmowy, gry, zabawy). Pomoc świadczona była przez 166 wolontariuszy dla 223 dzieci.
- W obszarze pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym i samotnym, korzystającym ze wsparcia zaangażowano 46 wolontariuszy, którzy pomagali 112 osobom. Działania obejmowały m.in. wsparcie emocjonalne, towarzyszenie w załatwianiu spraw urzędowych, wspólne spacerowanie, czytanie prasy i książek, pomoc w drobnych czynnościach domowych, których ze względu na schorzenie lub wiek osoby objęte wolontariatem nie mogły wykonać samodzielnie.
- W programach aktywności lokalnej 61 wolontariuszy angażowało się w pomoc animatorom lokalnym w środowisku lokalnym poprzez: udzielanie korepetycji dzieciom w siedzibach PAL, w świetlicach szkolnych (przy Szkole Podstawowej nr 29 – al. Dembowskiego 12 oraz przy Szkole Podstawowej nr 10 – ul. Blachnickiego 1), w miejscach zamieszkania dzieci. Prowadzili zajęcia językowe, współprowadzili zajęcia w grupach wsparcia, warsztatach, pomagali osobom starszym i niepełnosprawnym. Organizowali spotkania, imprezy na rzecz społeczności lokalnych w ramach działań środowiskowych oraz w projekcie „Dzielnicowe Pośrednictwo Pomocy Osobom Starszym i Niepełnosprawnym”.

Ponadto 8 wolontariuszy pomagało w pracy z osobami bezdomnymi. Uczestniczyli w dyżurach w punkcie informacyjnym, udzielali informacji na temat praw i uprawnień osób bezdomnych, miejsc noclegowych, posiłku, łaźni, odzieży. Wolontariusze wspólnie ze streetworkerami monitorowali środowiska osób bezdomnych, współuczestniczyli w interwencjach wobec osób bezdomnych. Trzech wolontariuszy pomagało przy realizacji projektów: „Mini Pijar”, „Biuro” oraz „Komputer” w Klubie Integracji Społecznej MOPS.

Podejmowano współpracę z Wolontariatem Św. Eliasza, z „Caritas”, z Krakowskim Kołem Towarzystwa Pomocy Św. Brata Alberta w Krakowie, co dawało możliwość dzielenia się doświadczeniami w pracy z wolontariuszami. Realizowano wolontariat akcyjny w ramach obchodów i współorganizacji Dni Rodziny. Współpracowano ze Stowarzyszeniem Regionalne Centrum Wolontariatu w Krakowie, co pozwoliło zgłosić wolontariuszy do Konkursu „Barwy Wolontariatu”. W minionym roku wyróżnionych zostało 2 wolontariuszy. Konkurs ten stanowi jeden z ważniejszych elementów rozpowszechniania idei wolontariatu. Oferowane przez

stowarzyszenie szkolenia i działania doradcze stanowiły ważne wsparcie merytoryczne w procesie doskonalenia umiejętności pracowników MOPS związanych zarówno z promocją wolontariatu jak i jego organizacją.

2.4 Praca socjalna prowadzona w ramach projektów socjalnych

W ramach wsparcia osób i rodzin, obok pracy socjalnej prowadzonej metodą indywidualnego przypadku, realizowane są projekty socjalne oparte na oddziaływaniach grupowych.

Pracownicy socjalni na podstawie rozeznaczonych potrzeb osób objętych pomocą społeczną opracowują i wdrażają działania mające na celu integrację, reintegrację społeczną i tworzenie sieci współpracy. Projekty służą również przełamywaniu stereotypu osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, a poprzez angażowanie grup odbiorców niebędących klientami Ośrodka, także poprawę wizerunku instytucji pomocy społecznej i zwiększenie wiedzy na temat jej roli i zadań. Projekty socjalne tworzone są z myślą o poszczególnych grupach odbiorców i kierowane są do dzieci i młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych, rodzin (w tym niepełnych i wielodzietnych), a także lokalnych społeczności. Celem podejmowanych działań jest zaktywizowanie osób i rodzin oraz zachęcanie ich do udziału w życiu społecznym.

Projekty socjalne realizowane w celu reintegracji społecznej dotyczą w szczególności kształtowania i wzmocnienia kompetencji społecznych, osobistych i komunikacyjnych osób korzystających z pomocy. Realizacja części projektów odbywa się w formie spotkań integracyjnych oraz udziału w wydarzeniach o charakterze kulturalnym lub społecznym.

W ramach projektów budowana jest sieć współpracy z podmiotami działającymi w środowisku lokalnym. Środki na realizację projektów socjalnych w większości przekazywane są przez Dzielnice, ale są również pozyskiwane przez pracowników socjalnych ze źródeł zewnętrznych. W 2017 roku działania podejmowane przez pracowników socjalnych wsparły firmy i osoby prywatne, przekazując na realizację projektów m. in.: produkty żywnościowe, obuwie sportowe, materiały remontowo – budowlane i przybory szkolne.

Środki z Rad Dzielnic wydatkowano w wysokości 107 925 zł.

W 2017 roku zrealizowano łącznie 41 projektów socjalnych, w tym:

- 35 projektów, które miały na celu reintegrację społeczną klientów MOPS i ich rodzin,
- 3 projekty dotyczące tworzenia sieci współpracy z podmiotami działającymi w środowisku lokalnym, specjalistami innych instytucji,
- 1 projekt odnoszący się do integracji ze środowiskiem,
- 2 projekty w zakresie tworzenia grup wsparcia.

Poniżej przykładowe projekty socjalne:

„Wspólny czas”

Projekt był realizowany od sierpnia do grudnia 2017 roku przez pracowników Filii nr 8 MOPS. Działania były skierowane do rodzin z dziećmi w wieku od 6 do 12 lat, objętych pomocą MOPS, zamieszkałych w obrębie Dzielnic XI i XII Krakowa. Celem projektu było podniesienie kompetencji rodzicielskich, nabycie wiedzy w zakresie organizowania czasu wolnego dla dzieci i kształtowania u dzieci umiejętności samodzielnego wykorzystania czasu wolnego, wzmocnienie więzi rodzinnych u uczestników projektu. W ramach projektu odbywały się spotkania edukacyjno – informacyjne dla rodziców. Równocześnie prowadzono zajęcia animacyjne z elementami edukacji dla dzieci w trakcie równoległe do prowadzonych warsztatów dla rodziców. Zorganizowane zostały wyjścia integracyjne dla wszystkich

uczestników i warsztaty świąteczne, podczas których rodziny wspólnie wykonywały ozdoby świąteczne.

Uczestniczący w projekcie rodzice nabyli wiedzę na temat nagradzania i karania oraz możliwych form spędzania wolnego czasu z dziećmi, poznali ofertę kulturalną, z której mogliby korzystać z rodziną, a także mieli możliwość udziału w dwóch wydarzeniach kulturalnych „Warsztaty Czekolady” w kawiarni Stopklatka oraz „Świąteczne warsztaty gotowania” w kuchni organicznej „Gotujemy Bistro”.

„Ponad sporem”

Projekt był realizowany przez pracowników Filii nr 1 MOPS od 20 kwietnia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. z udziałem klientów Filii nr 1 MOPS, w rodzinach których występowały konflikty.

Celem głównym projektu była profilaktyka sytuacji wystąpienia konfliktów w rodzinie poprzez propagowanie idei mediacji, nauki dialogu i wzajemnego szacunku, dbanie o równowagę stron sporu, udrożnienie komunikacji pomiędzy stronami, wypracowanie satysfakcjonującego obie strony porozumienia.

Do projektu zostało zgłoszonych 15 rodzin, spośród których:

- 11 rodzin zdecydowało się na mediację indywidualną,
- 3 rodziny podjęły mediację indywidualną, a następnie wspólną,
- sporządzono jedno porozumienie mediacyjne.

„Kulturalna – Senioralna wymiana Dzielnic”

Projekt miał na celu integrację seniorów i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych. W projekcie wzięło udział 15 osób, które pod opieką przewodnika zwiedziły dwie dzielnice Krakowa, Stare Miasto i Podgórze. Była to kontynuacja projektu rozpoczętego w 2016 r.

„Kolonie”

W ramach Zadań Rady Dzielnic XVIII w latach 2016 – 2017 zorganizowane zostały kolonie letnie dla dzieci z rodzin objętych wsparciem Filii Nr 4 MOPS. W 2017 roku koszt kolonii dla jednego dziecka wyniósł 1 135 zł, dofinansowanie z Rady Dzielnic XVIII wyniosło 55 000 zł, a 4 000 zł przekazało Towarzystwo Solidarnej Pomocy. W kolonii odbywającej się w Mrzeżynie wzięło udział 52 dzieci – uczniów szkół podstawowych, a wyjazd był traktowany jako wyróżnienie za osiągnięcia dziecka w szkole, wyniki sportowe i wzorową postawę w życiu codziennym.

„Bez barier”

Projekt został zrealizowany w dniu 3 października 2017 r. W jego ramach odbyło się spotkanie dla osób starszych i niepełnosprawnych, zamieszkujących Dzielnicę V, VI i VII. Celem projektu była integracja osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej oraz wyposażenie tych osób w wiedzę na temat możliwości pozyskania wsparcia i korzystania z zasobów środowiska lokalnego. Ponadto przeprowadzona została prelekcja na temat bezpieczeństwa przez przedstawiciela Policji, a zajęcia mające na celu zaznajomienie beneficjentów z podstawowymi zasadami dbania o własną sprawność fizyczną i udział w pokazowych ćwiczeniach rehabilitacyjno – usprawniających poprowadził instruktor rehabilitant. Pracownicy socjalni przekazali uczestnikom ulotki zawierające informacje o

podmiotach świadczących wsparcie seniorom i osobom z orzeczoną niepełnosprawnością na terenie Krakowa.

Projekt był realizowany z wykorzystaniem środków finansowych pozyskanych w ramach Zadań Rady Dzielnicy VI i Rady Dzielnicy VII.

„Dzielimy się sobą, czyli drugie spotkanie pokoleń w atmosferze Bożego Narodzenia”

Projekt skierowany był do 2 grup adresatów: dzieci w wieku szkolnym pochodzących z rodzin objętych pomocą Ośrodka oraz osamotnionych osób starszych, objętych wsparciem Filii nr 8 MOPS. Celem projektu była integracja w środowisku lokalnym osób samotnych, starszych z dziećmi, rozwój wzajemnej życzliwości, szacunku, tolerancji, umiejętności współżycia, otwartości na drugiego człowieka.

Drugą część projektu stanowiły warsztaty, podczas których dzieci, z pomocą pracowników Filii nr 8 MOPS, wykonały stroiki i ozdoby świąteczne. Między 14 a 20 grudnia 2017 roku młodzi uczestnicy projektu w asyście pracowników socjalnych odwiedzali osoby starsze w ich mieszkaniach, składając życzenia świąteczne i wręczając wykonane przez siebie stroiki oraz dodatkowo słodkie podarunki.

2.5 Konkurs „Małopolski Pracownik Socjalny Roku 2017 – Mamy moc pomagania”

Pani Dorota Głowacka-Prus – pracownik socjalny Filii nr 8 MOPS, w uznaniu za zaangażowanie, podejmowanie wyzwań i kreowanie zmian, zdobyła główną nagrodę w kategorii „Animacja” w konkursie organizowanym przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej i uzyskała tytuł Małopolskiego Pracownika Socjalnego Roku 2017. Pani Dorota Głowacka-Prus w swojej pracy angażuje się w prowadzenie działań informacyjno edukacyjnych, skierowanych do społeczności lokalnej, w tym szczególnie do dzieci i młodzieży, prowadzenie warsztatów i realizowanie projektów socjalnych.

3. Kluby Rodziców

W roku 2017 w ramach programów aktywności lokalnej MOPS funkcjonowały dwa Kluby Rodziców: przy ul. Jaremy 1 oraz przy ul. Dąbrówki 7/4. Głównym celem działań jest wzmacnianie więzi i budowanie pozytywnych relacji pomiędzy dziećmi i ich rodzicami oraz podnoszenie kompetencji rodziny. W okresie od stycznia do grudnia 2017 roku odbyło się łącznie 96 spotkań (140 godz. zajęć). W sumie skorzystało z nich 137 dzieci (w tym 56 dzieci w roku 2017 skorzystało ze wsparcia po raz pierwszy) oraz 142 rodziców (w tym 61 osób po raz pierwszy w 2017 roku). Funkcjonujące Kluby są miejscami otwartych spotkań rodziców, dzieci oraz przyszłych matek i ojców. Biorą oni udział w przygotowaniu oferty Klubów. Podczas organizowanych zajęć i warsztatów udało się stworzyć przestrzeń dla rozwoju uczestników, promowano także ideę świadomego macierzyństwa. Funkcjonowanie Klubów zaowocowało integracją kobiet, które miały szansę podzielić się swoimi doświadczeniami w przyjaznej atmosferze. Dużym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia z Bobojogi oraz spotkania ze specjalistami: logopedą, dietetykiem oraz zajęcia z sensoryki.

Środki finansowe z przeznaczeniem na realizację działań w ramach Klubów wyniosły w 2017 roku 19 930,84 zł.

4. Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane w oparciu o ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz formularzy „Niebieska Karta”, a także w ramach obowiązującego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Od 2014 roku realizowany jest Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2014 – 2020, przyjęty uchwałą nr CXII/1732/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 lipca 2014 r. W realizację Programu zaangażowani zostali członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz przedstawiciele instytucji reprezentowanych w Zespole.

Funkcjonujący od 2011 roku Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zajmuje się realizacją działań zarówno na poziomie ogólnomiejskim – Zespół Strategiczny, jak i na poziomie dzielnic – dziewięć Zespołów ds. działań lokalnych, których obszar działania pokrywa się z rejonami działania poszczególnych Filii MOPS.

W przypadku sytuacji podejrzenia, że osoba doświadcza przemocy w rodzinie, przedstawiciel jednej z pięciu instytucji tj. policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia lub komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, zobowiązanych do realizacji procedury „Niebieskie Karty”, wszczyna procedurę. Jest to początek bezpośredniej pracy z rodzinami dotkniętymi przemocą, która ma na celu przerwanie przemocy w rodzinie oraz udzielenie stosownej pomocy członkom danej rodziny. Działania te realizują członkowie grup roboczych, w skład których wchodzi przedstawiciele instytucji będący w bezpośrednim kontakcie z rodziną. W 2017 roku grupy robocze spotykały się 3 261 razy.

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w 2017 roku odbywała się poprzez:

- zapewnienie wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie,
- prowadzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- udzielanie poradnictwa psychologicznego i prawnego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- prowadzenie grup psychoedukacyjnych dla dzieci,
- podejmowanie działań informacyjno – edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań mających na celu zmianę postaw i zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie,
- prowadzenie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych,
- organizację szkoleń dla pracowników instytucji zobowiązanych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Miejskiej Kraków.

W 2017 roku pracownicy socjalni wszczęli 249 procedur „Niebieskie Karty”, a z innych instytucji zobowiązanych do wszczęcia procedury wpłynęło 601 „Niebieskich Kart w tym: 556 – Policja, 32 – oświata, 9 – ochrona zdrowia, 4 – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, co łącznie daje 850 „Niebieskich Kart”.

W 2017 roku realizowane były 1 212 procedury „Niebieskie Karty” obejmujące procedury wszczęte w 2017 roku oraz kontynuowane z lat poprzednich. Zakończono 804 procedury „Niebieskie Karty”.

W ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” pomocą zostało objętych 1 130 rodzin (3 204 osoby).

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie, miały możliwość korzystania z dostępnych na terenie Krakowa form wsparcia, terapii i poradnictwa. Ponadto poszerzając ofertę wsparcia MOPS zorganizował 2 edycje warsztatów – niestacjonarnych dla osób dorosłych dotkniętych przemocą w rodzinie i ich dzieci. W dwóch turach 3–dniowych warsztatów udział wzięło 67 osób.

W stosunku do osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, podejmowane oddziaływania polegały m.in. na: wizytach pracowników socjalnych w miejscu zamieszkania rodziny, motywowaniu osób stosujących przemoc w rodzinie do zmiany zachowania wobec najbliższych oraz do uczestnictwa w spotkaniach grupy korekcyjno – edukacyjnej. W sytuacjach przemocy w rodzinie, gdzie dochodziło do zachowań noszących znamiona przestępstwa, składane były zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizuje Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie. W cotygodniowych spotkaniach grupy korekcyjno – edukacyjnej wzięło udział 16 mężczyzn. Uczestnictwo w grupie zakończyło 6 osób, które wcześniej uczestniczyły w pełnym cyklu spotkań grupy. Specjaliści prowadzący grupę prowadzili też indywidualne konsultacje dla osób stosujących przemoc w rodzinie, w ramach których skonsultowano 123 osoby.

Rodzinom, w których wystąpił problem przemocy udzielano również pomocy finansowej i rzeczowej. W 2017 roku Ośrodek na podstawie decyzji administracyjnych przyznał pomoc dla 94 rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. *(szerzej zob. rozdział nr 23)*

4.1 Działania w ramach kampanii „Bądźmy wrażliwi!”

Działania mające na celu podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, osłabienie stereotypów jej dotyczących, a przede wszystkim podkreślenie obowiązku reagowania na przemoc przez każdego, kto jest jej świadkiem są prowadzone przez pracowników MOPS z zaangażowaniem współpracujących instytucji, m.in. policji. Działania te mają formę spotkań informacyjno – edukacyjnych, warsztatów przeprowadzanych z uczniami krakowskich szkół. Kolejny rok osoby realizujące działania miały możliwość wykorzystywania gadżetów promocyjnych eksponujących hasło „Bądźmy wrażliwi!” (m.in. worki, smycze, długopisy, notatniki), które były przekazywane uczestnikom warsztatów i spotkań informacyjno – edukacyjnych. Ponadto przygotowane plakaty, ulotki i materiały informacyjne były dystrybuowane w instytucjach, miejscach publicznych oraz przekazywane mieszkańcom i przedstawicielom instytucji podczas spotkań informacyjno – edukacyjnych.

Odbywały się spotkania skierowane zarówno do dzieci jak i do osób dorosłych, w tym osób starszych, gdzie oprócz wskazania potrzeby reagowania, uczestnicy spotkań byli edukowani w zakresie wiedzy o zjawisku przemocy w rodzinie.

Akcja „Bądźmy wrażliwi!” skierowana jest do wszystkich mieszkańców Krakowa – ma przypominać, że każdy ma obowiązek reagowania na przemoc.

Przedsięwzięcie „(prze)MOC W RODZINIE”

Działania pn. „(prze)MOC W RODZINIE” były realizowane w ramach współpracy MOPS, Zespołu ds. działań lokalnych nr 4, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Dzielnicy XVIII. Przedsięwzięcie było kontynuacją działań z lat poprzednich. Po raz trzeci idea przeciwdziałania przemocy w rodzinie była propagowana poprzez realizację konkursu dla dzieci i młodzieży pod hasłem „Mój szczęśliwy dom”. W 2017 roku rozszerzona została grupa uczestników do których kierowano konkurs i idee dotyczące pomagania w sytuacji przemocy w rodzinie. Odbiorcami były dzieci od przedszkolaków do uczniów szkoły gimnazjalnej

W ramach konkursu do jury wpłynęły prace w 3 kategoriach: I kat. wpłynęło 236 prac plastycznych, II kat. wpłynęły 54 komiksy oraz III kat. wpłynęło 112 prac literackich. Nagrodzono po dziesięć osób z każdej kategorii. Przyznano również nagrodę dla placówki oświatowej za największe zaangażowanie, nagrodę otrzymała Szkoła Podstawowa nr 74.

10 czerwca 2017 r. podczas imprezy plenerowej w Dzielnicy XVIII uroczyście wręczono dyplomy i nagrody. Ponadto zorganizowano wystawę prac konkursowych. Dorosłym osobom zainteresowanym rozdawano ulotki informacyjne, dzieci mogły w tym czasie wykonywać prace w kąciku plastycznym.

Na podstawie jednej z prac konkursowych wykonano plakat i ulotkę informacyjną. Dodatkowo wykonano również breloki odblaskowe, które będą przekazywane dzieciom w trakcie realizowanych w 2018 r. warsztatów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Warsztaty pod nazwą „Bez złości mamy więcej radości”

Pracownicy socjalni Filii nr 8 MOPS, będący członkami Zespołu ds. Działań Lokalnych nr 8 – Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz grup roboczych, prowadzili cykliczne warsztaty „Bez złości mamy więcej radości”. W ramach warsztatów odbyło się 8 spotkań z wychowawcami i uczniami I i II klas 3 szkół podstawowych położonych w rejonie działania Filii nr 8 MOPS. Warsztaty dotyczyły tematyki agresji rówieśniczej, radzenia sobie z emocjami.

Również w ramach tego przedsięwzięcia pracownicy MOPS wzięli udział w festynie osiedlowym na Osiedlu Rząka, podczas którego prezentowali ofertę MOPS, rozdawali materiały informacyjne oraz prowadzili konkursy dla dzieci pod hasłem „Bez złości mamy więcej radości”.

Ponadto w trakcie spotkań z kadrą pedagogiczną w szkołach podstawowych prowadzone były działania informacyjno – edukacyjne dotyczące zasad realizacji procedury Niebieskie Karty i problemu przemocy w rodzinie.

4.2 Mieszkanie chronione dla kobiet i kobiet z dziećmi

W 2017 roku w ramach umowy na powierzenie realizacji zadania, na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków, Caritas Archidiecezji Krakowskiej kontynuował prowadzenie mieszkania chronionego dla kobiet i kobiet z dziećmi, dotkniętych przemocą w rodzinie. Mieszkanie zapewnia 30 miejsc. Z pomocy w tej formie w roku 2017 skorzystały 24 osoby. Na realizację zadania w 2017 r. wydatkowano 180 000 zł.

4.3 Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą

Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą prowadzony jest na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej.

W 2017 roku ze schronienia w ośrodku, ze względu na przemoc w rodzinie, skorzystało 36 osób w tym 15 dzieci. OODP objął pomocą, w tym m.in. psychologiczną, pedagogiczną, 157 osób. Na realizację zadania zleconego wydatkowano 330 000 zł.

5. Usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze to świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej, obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Wymiar i zakres usług opiekuńczych uzależniony jest od stanu zdrowia podopiecznych, ich sytuacji rodzinnej

i materialnej, sprawności psychofizycznej, jak również możliwości wsparcia i udzielenia pomocy ze strony rodziny i środowiska. W ramach usług opiekuńczych wyróżniamy także usługi specjalistyczne, w sytuacji, gdy osoba chora, niepełnosprawna wymaga specjalistycznego wsparcia, aby lepiej funkcjonować w swoim środowisku.

Podstawą świadczenia wszystkich rodzajów usług jest decyzja administracyjna określająca: miejsce i okres świadczenia usług, rodzaje czynności wykonywanych w ramach usług, łączny czas wykonywania usług oraz wysokość i termin wnoszenia odpłatności. Liczba godzin dziennie oraz liczba dni w tygodniu, w których świadczone są usługi jest określona indywidualnie, w zależności od sytuacji i potrzeb danej osoby/rodziny.

W 2017 r. w Gminie Miejskiej Kraków usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze realizowały podmioty wyłonione w wyniku rozstrzygnięcia otwartego konkursu ofert.

5.1 Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

Wsparcie w formie usług opiekuńczych przeznaczone jest dla tych mieszkańców Krakowa, którzy z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawieni. Usługi opiekuńcze obejmują czynności o charakterze gospodarczym i pielęgnacyjnym. Zasady przyznawania pomocy w formie usług opiekuńczych, zakresy czynności wchodzących w skład usług opiekuńczych oraz szczegółowe zasady ustalania wysokości odpłatności za usługi opiekuńcze reguluje Uchwała Nr XXI/272/07 Rady Miasta Krakowa z dnia 26 września 2007 roku (tj. Uchwała Nr LIX/1294/16 z dn. 07.12.2016 z późn. zm.).

W przypadku, gdy dochód osoby lub na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej, usługi świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach stosuje się tabele odpłatności zamieszczone w uchwale. Maksymalna odpłatność za godzinę (tj. 100%) w 2017 r. wynosiła 19,20 zł.

W 2017 roku nastąpił wzrost stawki za 1 godzinę usług opiekuńczych, co spowodowało wzrost kosztu realizacji zadania. Wzrost stawki związany był ze wzrostem minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz podniesieniem minimalnej stawki godzinowej dla osób świadczących pracę w oparciu o umowy zlecenia.

Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych świadczone były przez trzy podmioty:

- 1) Fundację na Rzecz Chorych na SM im. Bł. Anieli Salawy w Krakowie (na terenie Dzielnic I – III Gminy Miejskiej Kraków);
- 2) Małopolski Zarząd Wojewódzki Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Krakowie (na terenie Dzielnic IV – VII Gminy Miejskiej Kraków);
- 3) Małopolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Krakowie (na terenie Dzielnic VIII – XVIII Gminy Miejskiej Kraków).

Przyznanie usług opiekuńczych poprzedza diagnoza sytuacji osoby ubiegającej się o wsparcie przeprowadzana przez pracownika socjalnego przy udziale przedstawiciela Podmiotu realizującego usługi. Spotkanie diagnostyczne odbywa się u osoby obejmowanej usługami i ma na celu właściwe określenie potrzeb i barier osoby, a także szczegółowe zaplanowanie wymiaru i zakresu wsparcia.

W 2017 roku wykonano 818 357,5 godzin usług opiekuńczych (co stanowi blisko 19 000 godz. więcej niż w 2016 roku). Na ten cel wydatkowano środki w wysokości 15 431 324,32 zł. Pomocą w formie usług opiekuńczych w 2017 roku objęto 2 519 osób.

5.2 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi

Pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością przeznaczona jest dla zamieszkałych w Krakowie rodzin, w których wychowywane jest przynajmniej jedno dziecko niepełnosprawne, a które w związku z niepełnosprawnością dziecka wymagają specjalistycznego wsparcia. Celem przyznania tej formy pomocy jest ograniczenie negatywnego wpływu niepełnosprawności dziecka na kształtowanie wzajemnych relacji pomiędzy członkami rodziny oraz na funkcjonowanie rodziny w otoczeniu społecznym.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone na terenie Gminy Miejskiej Kraków polegają w szczególności na:

- wspieraniu rodziny w uczeniu i rozwijaniu umiejętności dziecka niepełnosprawnego niezbędnych do samodzielnego życia (kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania; motywowanie do aktywności, leczenia, rehabilitacji; prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych; wspieranie w codziennych czynnościach życiowych);
- interwencji i pomocy w życiu w środowisku i rodzinie (pomoc w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych; ułatwianie rodzinie dostępu do edukacji i kultury; doradztwo w zakresie możliwości uzyskania pomocy ze strony innych instytucji; pomoc w załatwianiu spraw urzędowych; kształtowanie pozytywnych relacji w rodzinie oraz odpowiednich postaw wobec dziecka niepełnosprawnego);
- wspieraniu i treningu rodziny w zakresie wspomagania procesu leczenia (treningi dotyczące pielęgnacji dziecka, podawania leków, zachowania terminów badań, pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia oraz placówek rehabilitacyjnych).

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością mogą być również świadczone poprzez przejęcie czasowej opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym w celu umożliwienia rodzicom załatwienia spraw związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, spraw urzędowych, dbania o własne zdrowie, a także celem umożliwienia odpoczynku rodzicom dzieci z niepełnosprawnością. Osoba świadcząca specjalistyczne usługi opiekuńcze może również przejąć czasową opiekę nad dzieckiem z niepełnosprawnością celem odprowadzenia bądź przyprowadzenia dziecka do/z przedszkola lub szkoły. Szczegółowe zasady ustalania wysokości odpłatności za specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz tryb ich pobierania, a także zasady częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat określa Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr LXXIV/941/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 czerwca 2009 r., zmienionej Uchwałą Nr LXI/1340/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 21 grudnia 2016 roku, zmienionej Uchwałą Nr LXIX/1689/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 kwietnia 2017 roku. W przypadku rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym, gdy dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 200% kryterium dochodowego określonego w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, usługi świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach stosuje się tabelę odpłatności zamieszczoną w uchwale.

W 2017 roku zadanie na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków realizował Małopolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża. Zrealizowano 18 521,5 godziny usług. Pełny koszt godziny usług wyniósł 21 zł. Na ten cel wydatkowano środki w wysokości 378 596,81 zł. Pomocą objęto 93 rodziny z dziećmi.

5.3 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym są dostosowane do szczególnych

potrzeb, wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Usługi te obejmują czynności polegające na:

- uczeniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia (kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji, prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych, wspieranie w codziennych czynnościach życiowych; interwencje i pomoc w życiu w rodzinie; pomoc w załatwianiu spraw urzędowych; pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi);
- pielęgnacji, jako wspieraniu procesu leczenia (pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych; pilnowanie wizyt lekarskich, badań diagnostycznych, przyjmowania leków; pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia i placówek rehabilitacyjnych).

Szczegółowe zasady realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym również zasady ustalania wysokości odpłatności za usługi, określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych. W przypadku, gdy dochód osoby lub na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowego, określonego w ustawie o pomocy społecznej, specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach wysokość odpłatności ustalana jest na podstawie tabeli zawartej w rozporządzeniu. Odpłatność maksymalna (tj. 100%) wynosiła w 2017 roku 23 zł za godzinę.

Usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone były w 2017 roku przez Fundację na Rzecz Chorych na SM im. Bł. Anieli Salawy. W 2017 r. wykonano 131 636,5 godziny specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Na ten cel wydatkowano środki w wysokości 3 030 743,88 zł. Pomocą objęto łącznie 457 osób.

6. Usługa asystenta osoby niepełnosprawnej

Celem usługi jest pomoc w reintegracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Asystent poprzez asystowanie w codziennych czynnościach życiowych, pomoc przy załatwianiu spraw urzędowych, czy też udział w kształtowaniu właściwych relacji osoby niepełnosprawnej z innymi, w szczególności z osobami z bezpośredniego otoczenia i ze środowiska lokalnego, pomaga w przywróceniu możliwości funkcjonowania osoby w społeczeństwie. Dodatkowo asystent w ramach świadczonej pomocy towarzyszy osobie niepełnosprawnej w czynnościach wspierających proces leczenia tj. pomaga w dotarciu do placówek służby zdrowia oraz placówek rehabilitacyjnych, pomaga w zakupie leków czy też wspiera w uzyskaniu zatrudnienia (w tym np. asystował w poszukiwaniu informacji o wolnych stanowiskach pracy, pomaga w kompletowaniu dokumentów oraz przygotowaniach do rozmowy z potencjalnym pracodawcą).

W okresie od stycznia do grudnia 2017 roku usługa asystenta osoby niepełnosprawnej świadczona była przez 8 osób. W ramach realizowanej usługi pomocą objęto 73 osoby niepełnosprawne. Środki przeznaczone na realizację usługi wyniosły w 2017 roku 123 963,11 zł.

7. Realizacja zadań w zakresie zatrudnienia socjalnego

MOPS realizuje zadania z zakresu integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym, w ramach klubów integracji społecznej oraz centrów integracji społecznej.

7.1 Kluby Integracji Społecznej

W klubach integracji społecznej organizowane są w szczególności indywidualne działania na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej, grupowe działania na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej, roboty publiczne oraz prace społecznie użyteczne.

7.1.1 Klub Integracji Społecznej MOPS

W 2017 roku ze wsparcia KIS skorzystało 904 uczestników. Wśród nich 434 osoby kontynuowały uczestnictwo. Spośród wszystkich uczestników w 2017 r. – 565 osób zakończyło udział w KIS. W wyniku udzielonego wsparcia pracę podjęło łącznie 259 osób – 28,5 % ogółu osób uczestniczących w KIS w 2017 r.

KIS realizował następujące zadania:

I. Reintegracja społeczna, której celem jest odbudowa i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w KIS umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu.

Poprzez działania:

- 1) Wsparcie i poradnictwo indywidualne: warunkiem uczestnictwa w KIS jest realizacja zawartego kontraktu socjalnego. Wszyscy uczestnicy byli objęci wsparciem indywidualnym pracowników socjalnych KIS oraz poradnictwem specjalistycznym, w ramach którego psycholog i prawnik, terapeuta uzależnień udzielili 1 423 porad.
- 2) Wsparcie grupowe, z którego korzystali wszyscy uczestnicy KIS. Wsparcie to było organizowane w różnorodnych formach, umożliwiających uczestnikowi dokonanie wyboru aktywności adekwatnej do jego ścieżki rozwoju, określonej w kontrakcie socjalnym. Zajęcia prowadzone były w formie grup: edukacyjnych, wsparcia i samopomocy oraz warsztatów, łączna liczba spotkań w ramach w/w działań wyniosła 1 407. Dodatkowo w realizację, współprowadzenie zajęć KIS zaangażowanych było 3 wolontariuszy oraz uczestnicy pełniący funkcje liderów, asystentów lub pomocników. Udział w zajęciach grupowych jest nierozłącznym elementem reintegracji społecznej i zawodowej uczestników KIS, dzięki nim m.in. uczestnicy budują więzi międzyludzkie, uczą się poprawnych relacji, zdobywają umiejętność pracy w grupie oraz zmieniają postrzeganie własnej osoby zauważając posiadane zasoby niwelujące deficyty.

II. Reintegracja zawodowa, której celem jest odbudowa i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w KIS zdolności do świadczenia pracy na rynku pracy.

Poprzez działania:

- 1) Doradztwo zawodowe w formie doradztwa indywidualnego (1 674 porad) oraz wsparcie pracowników na zasadach trenerów zatrudnienia wspieranego.
- 2) Organizacja Grup Wsparcia Integracji Zawodowej (98 spotkań) oraz warsztatów grupowych (40 warsztatów prowadzonych przez doradców zawodowych)
- 3) Organizacja działań o charakterze zatrudnieniowym:
  - prace społecznie użyteczne – w 62 podmiotach pracę realizowało 476 osób,
  - roboty publiczne – łącznie roboty publiczne wykonywało 90 osób,
  - współpraca z pracodawcami i instytucjami rynku pracy – w giełdach/targach pracy uczestniczyło 56 osób,
  - szkolenia zawodowe – do uczestnictwa w szkoleniach skierowano 41 osób.
  - zatrudnienie subsydiowane – 75 uczestników projektu pn. „Bariery zamieniamy na szanse” współfinansowanego z UE, podjęło zatrudnienie subsydiowane w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej.

W przypadku osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zawarcie kontraktu socjalnego, w ramach którego są realizowane działania na rzecz wzmocnienia aktywności osoby bezrobotnej, może być dokonywane na podstawie skierowania powiatowego urzędu pracy na zasadach określonych w art. 50 ust. 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W 2017 r. kontrakt socjalny tego typu realizowały 24 osoby, z czego 23 osobom Ośrodek opłacił składkę zdrowotną.

7.1.1.1 Program Aktywizacja i Integracja (PAI)

Program Aktywizacja i Integracja jest realizowany w Krakowie w oparciu o dwustronne porozumienie z dnia 11.02.2015 sygn. nr B/P/4/MOPS/4/2015 zawarte pomiędzy GUP w Krakowie oraz MOPS w Krakowie, określające zasady realizacji partnerstwa zadaniowego dot. PAI.

Celem PAI jest poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy poprzez kształtowanie u uczestników aktywnej postawy w życiu społecznym i zawodowym, tak aby mogli oni przezwyciężyć istniejące deficyty i nabyć zdolność do poruszania się na rynku pracy w celu podjęcia zatrudnienia.

W 2017 r. w Programie Aktywizacja i Integracja uczestniczyło 80 osób. Osoby te objęte były wsparciem indywidualnym i grupowym w wymiarze 10 godzin tygodniowo, oraz w wymiarze do 10 godzin tygodniowo wykonywały prace społecznie użyteczne. Efektem udziału w programie jest poprawa funkcjonowania w wymiarze społecznym i zawodowym.

Program Aktywizacja i Integracja w 2017 r. zakończyło 39 osób, uzyskując II profil zawodowy w Grodzkim Urzędzie Pracy. Ponadto 22 osoby przerwały udział w PAI.

7.1.1.2 Program reintegracji społecznej i zawodowej osób zadłużonych z tytułu korzystania z mieszkań komunalnych

Program jest realizowany od 2013 roku w oparciu o porozumienie zawarte w dniu 6 lutego 2013 r. pomiędzy ZBK, MOPS i GUP dotyczące: „Programu reintegracji społecznej i zawodowej osób posiadających zadłużenie z tytułu korzystania z mieszkań komunalnych, mające na celu pomoc w spłacie zadłużenia”. Polega on na:

- wsparciu indywidualnym i grupowym ukierunkowanym na reintegrację społeczną i zawodową,
- zatrudnieniu, w tym w ramach robót publicznych.

W 2017 r. w cotygodniowych spotkaniach informacyjnych wzięło udział 97 osób spośród których łącznie w 2017 r. w programie uczestniczyło 9 osób zadłużonych.

Kwota spłaconego na rzecz gminy zadłużenia wyniosła 36 268,79 zł w tym spłacona przez: osoby zatrudnione w ramach robót publicznych – 28 446,38 zł, wykonujących prace społecznie użyteczne – 2 891,70 zł, osoby, które pracowały w ramach zatrudnienia subsydiowanego – 4 930,71 zł.

Dla Gminy Miejskiej Kraków realizacja Programu poza efektami ekonomicznymi, przynosi efekty społeczne w postaci zmian postaw osób zadłużonych, które stają się aktywne w dążeniu do poprawy swojej sytuacji. Poprzez udzielane im wsparcie w ramach reintegracji społecznej i zawodowej odnajdują oni możliwości rozwiązania problemu zadłużenia.

7.1.1.3 Realizacja projektu „Bariery zamieniamy na szanse” przez KIS MOPS

KIS od 1 maja 2016 r. realizuje zadania w ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse”. KIS w ramach Usługi Aktywnej Integracji stworzył 70 dodatkowych miejsc dla uczestników projektu.

W 2017 r. w projekcie wzięło udział 277 uczestników KIS. *(szerzej zob. rozdział nr 9)*

7.1.1.4 Realizacja usługi „Pomoc w domu” przez KIS MOPS

Usługa „Pomoc w domu” jest realizowana w ramach Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W 2017 r. w ramach rozpoczętej realizacji w/w programu w ramach prac społecznie użytecznych skierowano trzech uczestników KIS do trzech rodzin. Realizowali oni usługę „Pomoc w domu” do 31 grudnia 2017 r. *(szerzej zob. podrozdział nr 8.3)*

7.1.2 Klub Integracji Społecznej „Leonardo”

Zadanie polegające na prowadzeniu Klubu Integracji Społecznej w 2017 roku realizowane było na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Fundację Wspierania Rozwoju Społecznego „Leonardo”. W ramach zadania w zajęciach KIS Leonardo uczestniczyło łącznie 115 osób, spośród których, dzięki uzyskanemu wsparciu, 26 osób podjęło zatrudnienie.

Uczestnicy KIS brali udział w zajęciach grupowych i indywidualnych. W ramach zajęć indywidualnych zapewniono stały dostęp do poradnictwa indywidualnego udzielanego przez psychologa, pracownika socjalnego oraz doradcę zawodowego. Zajęcia grupowe realizowano poprzez kursy edukacyjne oraz warsztaty. Uczestnicy poprzez udział w zajęciach organizowanych w Klubie Integracji Społecznej „Leonardo” dążyli m.in. do: podniesienia poziomu motywacji, do podejmowania aktywności społecznej i zawodowej, podnoszenia poziomu samodzielności i samoakceptacji, nabywania wiedzy i umiejętności związanych z poszukiwaniem pracy na wolnym rynku.

Na działalność KIS Leonardo w 2017 roku wydatkowano środki w łącznej wysokości 325 237,42 zł.

7.1.3 Klub Integracji Społecznej dla osób niepełnosprawnych

W ramach realizacji projektu „Bariery zamieniamy na szanse”, na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków prowadzony jest Klub Integracji Społecznej dla osób niepracujących niepełnosprawnych. Podmiotem prowadzącym jest Fundacja Sustinae.

KIS rozpoczął działalność 1 września 2016 roku przy ul. Szlak 65. W ramach uczestnictwa w KIS uczestnicy mogą korzystać z: pomocy pracownika socjalnego, doradcy zawodowego, trenera zatrudnienia, konsultacji prawnika, treningu umiejętności psychospołecznych, szkoleń zawodowych i budujących kompetencje zawodowe, staży i praktyk zawodowych. W ramach staży osoba ma zapewnione pokrycie kosztów dojazdów, kosztów ubezpieczenia i badań lekarskich oraz stypendium stażowe.

W 2017 roku z pomocy w KIS dla osób niepracujących niepełnosprawnych skorzystało 60 osób spośród których, dzięki uzyskanemu wsparciu, 14 osób podjęło zatrudnienie. Na realizację zadania w 2017 roku wydatkowano 352 393,11 zł *(szerzej zob. rozdział nr 9)*.

7.2 Zadania realizowane przez Centra Integracji Społecznej

Centra Integracji Społecznej realizują zadania związane z reintegracją zawodową i społeczną poprzez następujące usługi:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych, dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu,
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych,

- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania czasem.

7.2.1 Wspieranie zadań realizowanych przez Centrum Integracji Społecznej

W 2017 roku zadanie polegające na prowadzeniu CIS, na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków realizowała Galicyjska Fundacja „Wsparcie, Integracja, Rozwój”.

MOPS kierował osoby do uczestnictwa w CIS po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego i zaopiniowaniu wniosku przez pracownika socjalnego.

W zajęciach CIS w 2017 roku uczestniczyły 163 osoby, spośród których 22 osoby podjęły zatrudnienie i zrezygnowały z dalszego uczestnictwa w CIS.

Podczas uczestnictwa w CIS beneficjenci korzystali z usług pracownika socjalnego, psychologa oraz doradcy zawodowego.

W ramach reintegracji zawodowej uczestnicy CIS odbywali zajęcia u pracodawców współpracujących z CIS, uczestnicząc w następujących warsztatach: remontowo – porządkowym, gastronomicznym, pielęgnacji terenów zielonych, opiekuńczo – porządkowym oraz pomocy biurowej. Realizowali praktyki zawodowe m. in. w domach pomocy społecznej, hotelach, MPO i innych podmiotach, które zadeklarowały chęć współpracy. W 2017 roku na prowadzenie Centrum Integracji Społecznej wydatkowano 721 195,26 zł.

7.2.2 Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych

W ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse” zlecono w okresie od 16 sierpnia 2016 roku do 30 kwietnia 2019 r. realizację zadania w formie Centrum Integracji Społecznej, które zapewnia 20 miejsc dla osób bezdomnych bez pracy. Centrum prowadzone jest przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio.

Celem podejmowanych działań jest odbudowanie i podtrzymanie u uczestników Centrum zdolności do samodzielnego funkcjonowania na rynku pracy m.in. poprzez przyuczenie do wykonywania zawodu, podwyższanie kwalifikacji oraz prowadzenie zajęć praktycznych u pracodawców. Uczestnicy realizujący Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego 4 razy w tygodniu biorą udział w zajęciach reintegracji zawodowej realizowanych w zakładach pracy współpracujących z CIS oraz raz w tygodniu w zajęciach reintegracji społecznej realizowanych bezpośrednio w siedzibie CIS.

W 2017 roku w CIS uczestniczyły 33 osoby, 7 osób podjęło zatrudnienie. Na realizację zadania wydatkowano kwotę w wysokości 187 143,96 zł. *(szerzej zob. rozdział nr 9)*

8. Realizacja Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2018

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2018 został przyjęty Uchwałą nr L/919/16 z dnia 6 lipca 2016 roku. Program Wspierania Rodziny jest adresowany do wszystkich krakowskich rodzin z dziećmi, dziećmi i młodzieżą. Program wyznacza kierunki działań podejmowanych przez Gminę Miejską Kraków na rzecz:

- promowania modelu rodziny z dzieckiem i kształtowania pozytywnego wizerunku rodziny,
- wzmacniania rodziny w prawidłowym wypełnianiu jej funkcji,
- zapewnienia opieki dzieciom i młodzieży oraz organizacji czasu wolnego.

Zadania w ramach Programu realizowane są przez organy administracji samorządowej, jak również podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, a elastyczna formuła Programu umożliwia włączanie w jego strukturę nowych przedsięwzięć.

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków uwzględnia sporządzanie rocznego sprawozdania z działań podejmowanych przez poszczególne jednostki/komórki, zaangażowanych w jego realizację.

8.1 Usługa asystenta rodziny

W 2017 roku wsparciem w formie asystentury rodzinnej objęte były 602 rodziny, co stanowi znaczący wzrost liczby rodzin objętych usługą w stosunku do roku 2016 (452 rodziny). Asystenci rodziny od początku 2017 roku zatrudniani są wyłącznie na podstawie umowy o pracę. Przyjęcie takiego rozwiązania sprzyja większej ciągłości, stabilności w realizacji usługi, pozwalając na systematyczne doskonalenie jej jakości.

W związku z ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, w 2017 roku obszar działań asystenta rodziny uległ rozszerzeniu, między innymi poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia dedykowanego kobietom w ciąży i ich rodzinom, szczególnie w przypadku ciąży powikłanej, niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. W celu pogłębienia wiedzy i doskonalenia umiejętności niezbędnych do efektywnego organizowania specjalistycznej pomocy umożliwiającej przezwyciężenie trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, rehabilitację społeczną i zawodową, kompleksowe poradnictwo psychologiczne i prawne, a także udzielanie emocjonalnego wsparcia, asystentom zapewniono możliwość udziału w szkoleniach, między innymi z zakresu interwencji kryzysowej, standardów pracy asystenta rodziny wynikających z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Usługa asystenta rodziny w 2017 roku była współfinansowana w ramach:

- projektu dofinansowanego ze środków europejskich pn. „Bariery zamieniamy na szanse”,
- programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2017”.

8.1.1 Badania jakości świadczenia usługi asystenta rodziny

Aby poznać opinie rodziców na temat wpływu asystentury na umiejętności radzenia sobie z przeżywanymi problemami, przeprowadzono badanie ankietowe. Jego konstrukcja opierała się na założeniu, że im sprawniej funkcjonujący system rodzinny, tym większa zdolność członków rodziny do przezwyciężania pojawiających się trudności i kryzysów. W badaniu ankietowym wzięło udział 32% rodzin korzystających z asystentury rodzinnej w 2017 roku (192 rodziny spośród 602). Uczestnictwo było całkowicie dobrowolne, natomiast dobór próby badawczej przewidywał konieczność spełnienia kryterium minimum sześciomiesięcznego okresu współpracy z asystentem rodziny i, w przypadku jej zakończenia, osiągnięcie założonych celów. W ocenie 93% badanych współpraca z asystentem rodziny sprawiła, że czują się bardziej pewni siebie, wzrosło również ich poczucie pewności w obszarze pełnienia ról rodzicielskich. Zdaniem 40% badanych, współpraca z asystentem rodziny zdecydowanie pomogła im zwiększyć poziom odczuwania wpływu na swoje życie, przy czym jedynie 7% badanych nie dostrzegło różnicy w tym obszarze. 82% respondentów wskazało, iż w mniejszym stopniu obawia się kłopotów, które przyniesie życie, natomiast 16% badanych

oceniło, iż współpraca z asystentem rodziny nie zmniejszyła poziomu lęku przed trudnościami, jakie w przyszłości może napotkać ich rodzina. Co dziesiąty z rodziców biorących udział w badaniu nie zauważył wpływu asystentury rodzinnej na zwiększenie sprawności rodziny w podejmowaniu trudnych decyzji, jednocześnie 95% respondentów uznało, że współpraca z asystentem przyczyniła się do wzrostu umiejętności rozważania różnych możliwości rozwiązania problemu, a także dostrzegło jej pozytywny wpływ na adaptację do nowych sytuacji i poczucie zdolności do działania. W ocenie 97% ankietowanych, zwiększeniu uległ wymiar czasu spędzanego w gronie rodzinnym, a wpływ współpracy z asystentem rodziny na omawiany wzrost był zauważalny. Jednocześnie, 36% badanych nie odnotowało zwiększenia częstotliwości nawiązywania interakcji z innymi rodzinami z dziećmi, przy czym wskaźnik ten wyniósł aż 59% w przypadku ojców samodzielnie wychowujących potomstwo. Dla 94% ankietowanych, współpraca z asystentem stanowiła cenne źródło informacji, dzięki któremu wzrósł poziom ich wiedzy w obszarze oferty pomocowej, przy czym zdecydowanie częściej ten rezultat i jego związek z realizacją usługi był dostrzegany przez ojców (80%) niż przez matki (57%).

Uzupełniającym elementem badania było poznanie opinii asystentów rodziny na temat wpływu świadczonej przez nich usługi na poziom zdolności systemu rodzinnego do przewycięzania różnorodnych trudności. Uczestnicy badania zauważyli u odbiorców swoich usług wzrost wiedzy na temat sposobów przewycięzania trudności, radzenia sobie z problemami (65%), a także spadek poczucia bezradności (62%), większą samodzielność i lepszą samoocenę. Najmniejszy progres był obserwowalny w obszarze kształtowania umiejętności wykorzystywania przeżyć, doświadczeń rodzin w celu budowania rozwiązań. Również w niewielkim stopniu, świadczone wsparcie przyczyniło się do wzrostu poziomu zaufania okazywanego sobie nawzajem przez członków rodziny. Jednocześnie asystenci obserwowali pozytywny wpływ realizowanej usługi na poziom zaangażowania rodziny w proces rozwiązywania trudności, wzrost konsekwencji i systematyczności w działaniu (55%). Asystenci zauważyli większą aktywność w poszukiwaniu możliwości spędzania wspólnie wolnego czasu w przypadku 39% rodzin, natomiast u 38% rodzin dostrzegli wzrost aktywności w kontaktach z otoczeniem.

8.2 Rodziny wspierające

W 2017 roku wyłoniono pięć rodzin wspierających, z którymi zawarto umowy dotyczące realizowania tej formy wsparcia oraz refundowania kosztów związanych z pomocą udzielaną przez rodziny wspierające. Przeprowadzona ewaluacja wykazała, że większość rodzin wspieranych deklaruje satysfakcję z otrzymanej pomocy, która najczęściej dotyczyła obszarów związanych z udzielaniem wsparcia w procesie opiekuńczo-wychowawczym, prowadzeniem gospodarstwa domowego, planowaniem budżetu, udzielaniem pomocy dzieciom w nauce, organizacji im czasu wolnego.

Ponadto, w grudniu 2017 roku wyłoniono kandydatów do pełnienia funkcji rodziny wspierającej dla rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością, co wpisuje się w realizację zadań Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”.

8.3 Usługa „Pomoc w domu”

W 2017 roku, w okresie od listopada do grudnia, wsparciem w formie usługi „pomoc w domu” objęte zostały 3 rodziny. Usługa jest realizowana w ramach Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” i jest nieodpłatną formą pomocy dla opiekunów osób niepełnosprawnych lub rodzin, w których wychowywane jest dziecko z niepełnosprawnością, w realizacji codziennych obowiązków domowych w wymiarze do 10 godzin tygodniowo. Z

usługi mogą skorzystać rodzice i opiekunowie dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji lub opiekunowie osób niepełnosprawnych z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności. Osobami realizującymi usługę są osoby bezrobotne zarejestrowane w Grodzkim Urzędzie Pracy, uczestniczące w zajęciach Klubu Integracji Społecznej. W 2017 roku usługa była realizowana przez 3 uczestników MOPS KIS w ramach prac społecznie użytecznych.

8.4 Placówki wsparcia dziennego

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jedną z form wsparcia rodziny jest objęcie dziecka opieką w placówce wsparcia dziennego. Placówki prowadzone są w formie opiekuńczej, specjalistycznej oraz pracy podwórkowej.

Placówki wsparcia dziennego zapewniają opiekę i wychowanie, a także pomoc w nauce oraz organizację czasu wolnego w formie zapewniającej rozwój dzieci i młodzieży – między innymi poprzez zabawę, zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. Placówki prowadzone w formie specjalistycznej organizują również zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, a także terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię. Natomiast placówki prowadzone w formie pracy podwórkowej realizują działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Placówki wsparcia dziennego współpracują z rodzicami i opiekunami dziecka oraz placówkami oświatowymi. Pobyt w placówkach wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny, poza sytuacjami gdy dziecko zostanie skierowane do placówki przez sąd rodzinny.

Placówki funkcjonują przez cały rok, we wszystkie dni robocze, natomiast niektóre z nich prowadziły zajęcia w soboty czy niedziele oraz organizowały sobotnio – niedzielne wyjazdy poza Kraków. Ponadto organizowały swoim wychowankom także wypoczynek letni oraz zimowy np. w formie wyjazdów kolonijnych, obozów sportowych czy językowych.

W roku 2017 funkcjonowało łącznie 36 placówek wsparcia dziennego prowadzonych przez organizacje pozarządowe na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków.

Tabela: Charakterystyka placówek wsparcia dziennego

Lp.	Typ placówki	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Środki finansowe wydatkowane na realizację zadania
1	Placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczej	28	1 045	1 611	3 684 946, 32 zł
2	Placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej	5	950	1 322	4 902 000 zł
3	Placówki wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej	3	118	588	584 227, 05 zł
SUMA		36	2 113	3 521	9 171 173, 37 zł

8.5 Poradnictwo

8.5.1 Poradnictwo prawne, psychologiczne realizowane przez MOPS

Poradnictwo prawne i psychologiczne dla mieszkańców Krakowa realizowane było przez MOPS w Filiach Ośrodka. Poradnictwo jest ogólnodostępne, świadczone bez względu na dochód oraz bez rejonizacji, obejmuje wsparcie psychologiczne oraz pomoc prawną z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego oraz ochrony praw lokatorów, jak również w zakresie pomocy prawnej udzielanej ofiarom przemocy w rodzinie. Poradnictwo świadczone jest dla osób, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

W roku 2017 poradnictwem specjalistycznym objęto w sumie 1 549 osób. 1 178 osobom udzielono porad prawnych, a 371 osobom udzielono porad psychologicznych.

Udzielono łącznie 6 977 porad, w tym 3 340 porad prawnych (w tym 953 porad w formie udzielenia pomocy w sporządzeniu pism procesowych) oraz 3 637 porad psychologicznych.

Najwięcej porad prawnych udzielono z zakresu:

- prawa rodzinnego i opiekuńczego, w tym m. in. w sprawach rozwodów i separacji, alimentów, władzy rodzicielskiej, ubezwłasnowolnienia – 1 384 porady,
- prawa lokalowego, w tym m. in. w kwestiach dotyczących eksmisji, zadłużenia czynszowego, utraty tytułu prawnego do lokalu, wstąpienia w stosunek najmu, uprawnienia do lokalu mieszkalnego z zasobów Gminy Miejskiej Kraków – 748 porad,
- zabezpieczenia społecznego, w tym w sprawach orzekania o niepełnosprawności, rent i emerytur, świadczeń socjalnych – 283 porady.

Udzielono porad psychologicznych z zakresu:

- rozwiązywania problemów wychowawczych i rodzinnych – 1 116 porad,
- zdrowia psychicznego i zaburzeń psychicznych dorosłych – 1 098 porad,
- funkcjonowania społecznego poza rodziną – 802 porady,
- problemów dot. przemocy w rodzinie – 175 porad,
- uzależnień od alkoholu i środków psychoaktywnych – 28 porad,
- zdrowia psychicznego i zaburzeń psychicznych dzieci – 32 porady,
- inne – 386 porad.

8.5.2 Poradnictwo i terapia rodzin realizowane przez ośrodki poradnictwa i terapii prowadzone na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków

Ośrodki poradnictwa i terapii realizują działania diagnostyczne, terapeutyczne oraz z zakresu poradnictwa specjalistycznego, w szczególności pomocy psychologicznej dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków. Usługi są świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Działania prowadzone przez ośrodki służą przede wszystkim wzmocnieniu samodzielności oraz kompetencji rodzin i osób. W 2017 roku zadanie poradnictwa i terapii rodzin było realizowane na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków w 4 ośrodkach prowadzonych przez 2 organizacje pozarządowe tj. Stowarzyszenie Siemacha (3 ośrodki) i Stowarzyszenie Dobrej Nadziei.

Działania Ośrodków skoncentrowane były na rozwiązywaniu problemów, z jakimi zmagają się osoby i rodziny. Należą do nich: bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, przemoc w rodzinie, ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, uzależnienie od substancji psychoaktywnych, zaburzenia zachowania i trudności adaptacyjne osób nieletnich. Zakres świadczonych usług w ośrodkach poradnictwa i terapii obejmował: diagnozę psychologiczną rodziny lub osoby indywidualnej, świadczenie poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego,

psychologicznego) oraz terapii rodzinnej, indywidualnej i grupowej. Działania te prowadziły do wzmocnienia samodzielności i kompetencji rodzin oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tak, aby były w stanie adekwatnie i skutecznie pełnić swoje role społeczne.

W 2017 roku z pomocy ośrodków skorzystało 1 286 rodzin, ogółem wsparciem objęto 1 976 osób. W ośrodkach przeprowadzono 1 867 diagnoz, 7 673 spotkań terapeutycznych (indywidualnych, rodzinnych, grupowych) oraz 2 120 porad specjalistycznych. W 2017 roku na realizację zadania ze środków Gminy Miejskiej Kraków wydatkowano 1 482 153,74 zł.

9. Projekt „Bariery zamieniamy na szanse”

Projekt został zatwierdzony do realizacji 19 kwietnia 2016 roku Uchwałą Nr 572/16 Zarządu Województwa Małopolskiego w sprawie zatwierdzenia listy ocenianych projektów oraz wyboru projektów do dofinansowania w ramach konkursu nr RPMP.09.01.01 – IP.01–12–007/15 dla naboru wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 – 2020 w ramach 9 Osi Priorytetowej Region spójny społecznie. Wartość dotacji ze środków UE w latach 2016 – 2019 wyniesie 14 252 631,47 zł co stanowi 85% wartości całego projektu. Całkowita wartość projektu to 16 767 801,73 zł.

Projekt skierowany jest do osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym lub ubóstwem zamieszkujących, pracujących, uczących się w Krakowie. Celem projektu jest wzrost samodzielności osób z grup docelowych poprzez wzmocnienie ich indywidualnego potencjału i zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia, zwiększenie aktywności społecznej, poprawę pełnienia ról społecznych. Projekt odpowiada na problemy uczestników m.in. takie jak: niepełnosprawność, zaburzenia psychiczne, brak pracy, bezdomność, ubóstwo, zagrożenie wykluczeniem. Wsparcie w ramach projektu udzielane jest na podstawie zindywidualizowanej diagnozy także w przypadku uczestników, których sytuacja wskazuje na bardzo ograniczone szanse na powrót na otwarty rynek pracy i uzyskanie zatrudnienia.

W okresie od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. wsparciem zostało objętych łącznie 759 uczestników (w tym 395 osób po raz pierwszy w roku 2017) w ramach 8 grup:

- 1) osoby bez pracy po 30 roku życia – 278 osób,
- 2) osoby niepełnosprawne bez pracy – 62 osoby ,
- 3) osoby bezdomne bez pracy – 79 osób ,
- 4) osoby/młodzież do 30 roku życia pozostające bez pracy – 64 osoby,
- 5) rodziny wieloproblemowe korzystające z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2017–2020 – 98 osób,
- 6) osoby z zaburzeniami psychicznymi i wspólnie z nimi zamieszkujące oraz osoby spokrewnione zamieszkujące osobno spełniające kryteria zagrożenia wykluczeniem społecznym – 94 osoby,
- 7) rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym – 36 osób,
- 8) rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi – 48 osób.

W ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse” zlecono w 2016 r. podmiotom niepublicznym realizację następujących zadań publicznych, które kontynuowane były w roku 2017:

- Prowadzenie Klubu Integracji Społecznej dla Niepełnosprawnych niepracujących mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków – zadanie kontynuowane przez Fundację Sustinae w 2017 r. W ramach realizacji zadania w 2017 r. pomocą objęto 29 nowych oraz 31 kontynuujących osób. Na realizację zadania wydatkowano 352 393,11 zł.

- Świadczenie usługi asystenta w rodzinie z dzieckiem niepełnosprawnym – zadanie kontynuowane przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego w 2017 r. W ramach realizacji zadania w 2017 r. pomocą objęto 7 nowych oraz 26 kontynuujących rodzin. Na realizację zadania z wydatkowano 190 437,18 zł.
- Świadczenie kompleksowego wsparcia społeczno – zawodowego dla osób pozostających bez pracy w wieku do 30 r.ż. – zadanie kontynuowane przez Fundację Sustinae w 2017 r. W ramach realizacji zadania w 2017 r. pomocą objęto 55 nowych oraz 5 kontynuujących uczestników projektu. Na realizację zadania wydatkowano 397 541 zł.
- Świadczenie usług aktywnej integracji o charakterze zawodowym („agencja zatrudnienia”) – zadanie kontynuowane przez Fundację Sustinae w 2017 r. W ramach realizacji zadania w 2017 r. pomocą objęto 68 nowych oraz 11 kontynuujących uczestników projektu. Na realizację zadania wydatkowano 319 178,66 zł.
- Świadczenie usługi asystenta osoby bezdomnej – zadanie kontynuowane przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej w 2017 r. W ramach realizacji zadania w 2017 r. pomocą objęto 11 nowych oraz 15 kontynuujących wsparcie uczestników projektu. Na realizację zadania wydatkowano 57 600 zł.
- Prowadzenie Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych – zadanie kontynuowane przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio w 2017 r. W ramach realizacji zadania w 2017 r. pomocą objęto 23 nowych oraz 10 kontynuujących wsparcie uczestników projektu. Na realizację zadania wydatkowano 187 143, 96 zł.
- Prowadzenie 3 mieszkań chronionych dla osób bezdomnych. Zadanie kontynuowane przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej w 2017 r. W ramach realizacji zadania w 2017 r. pomocą objęto 6 nowych oraz 14 kontynuujących uczestników projektu. Na realizację zadania wydatkowano 86 400 zł.

Ponadto w ramach projektu realizowano usługi:

- Asystent rodziny dla 16 nowych oraz 34 kontynuujących uczestników projektu – na realizację zadania przeznaczono 236 239,49 zł.
- Klub integracji społecznej dla 184 nowych oraz 93 kontynuujących uczestników po 30 r.ż. – na realizację zadania przeznaczono 1 005 819,01 zł.
- Program aktywności lokalnej dla 35 nowych oraz 59 kontynuujących uczestników projektu z zaburzeniami psychicznymi i ich otoczenia – na realizację zadania przeznaczono 497 915,12 zł.

Łączna kwota środków przeznaczonych na realizację projektu w 2017 r. wyniosła 5 837 560,62 zł, z czego na zadania realizowane przez MOPS wydatkowano 4 246 866,71 zł oraz na zadania zlecone podmiotom niepublicznym 1 590 693,91 zł.

Przy wsparciu projektu „Bariery zamieniamy na szanse” w 2017 roku 121 uczestników uzyskało zatrudnienie, 30 osób uzyskało kwalifikacje po opuszczeniu projektu oraz 163 osoby ukończyły udział w projekcie zgodnie z zaplanowaną ścieżką reintegracji.

10. Projekt „W sile wieku”

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 – 2020. Wartość dotacji ze środków UE w latach 2017 – 2020 wyniesie 8 760 604,42 zł, natomiast całkowita wartość Projektu wynosi 9 450 490, 21 zł.

Projekt „W sile wieku” realizowany jest w okresie od 1 marca 2017 r. do 28 lutego 2020 r. na podstawie umowy z dnia 30 listopada 2016 r. nr RPMP.09.02.02–12.0194/16 zawartej z Małopolskim Centrum Przedsiębiorczości po rozstrzygnięciu konkursu ogłoszonego przez

Zarząd Województwa Małopolskiego w ramach 9 Osi Priorytetowej Region spójny społecznie, Działanie 9.2 Usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 9.2.2 Usługi opiekuńcze oraz interwencja kryzysowa – ZIT, Typ projektu: B. wsparcie dla tworzenia i/lub działalności placówek zapewniających dzienną opiekę i aktywizację osób niesamodzielnych.

Beneficjentami Projektu są niesamodzielni mieszkańcy Krakowa, wymagający wsparcia w co najmniej jednej czynności dnia codziennego. Udział w Klubie ma służyć utrzymaniu optymalnego stanu psychofizycznego, podtrzymaniu samodzielności i aktywności w celu przeciwdziałania pogłębianiu się dysfunkcji związanych z procesem starzenia się oraz niepełnosprawnością.

Wsparciem w ramach Projektu objęte zostały 3 grupy docelowe. Pierwszą grupę adresatów stanowią mieszkańcy Krakowa, którzy ze względu na podeszły wiek (60+), stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z trudnościami w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego, w tym osoby, w przypadku których osiągnięcie wieku emerytalnego skutkowało wycofaniem się z życia i ograniczeniem dotychczasowej aktywności. Drugą grupę stanowią osoby niesamodzielne po przebytych udarach, cierpiące na chorobę Alzheimera oraz zespoły otępienne, które ze względu na podeszły wiek (60+), stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają specjalistycznej opieki, terapii lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. Trzecią grupą beneficjentów są opiekunowie faktyczni osób niesamodzielnych – osoby pełnoletnie opiekujące się osobą niesamodzielną, które nie są opiekunami zawodowymi i nie pobierają wynagrodzenia z tytułu opieki nad osobą niesamodzielną, najczęściej członkowie rodziny.

Projekt zakładał, iż w celu zapewnienia dziennej opieki i aktywizacji dla osób niesamodzielnych, uruchomionych zostanie 5 placówek – Klubów Samopomocy – zlokalizowanych w Dzielnicach Krakowa, na terenie których zdiagnozowano konieczność podniesienia jakości i dostępności usług opiekuńczych. Funkcjonowanie tego typu jednostek ma na celu przeciwdziałanie procesowi izolacji osób starszych w środowisku lokalnym oraz poprawę jakości i poziomu ich życia. Ponadto wsparcie udzielane rodzinom seniorów przyczyni się do zwiększenia ich wydolności opiekuńczych i pozwoli na dalsze prawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczej nad osobą niesamodzielną.

W wyniku podjętych działań uruchomiono 4 Kluby Samopomocy – Aktywizacyjne – w tym 1 prowadzony przez organizację pozarządową oraz 1 Klub Samopomocy – Specjalistyczny:

1. Klub Samopomocy – Specjalistyczny, os. Krakowiaków 2 – przeznaczony dla osób po przebytych udarach mózgu, cierpiących na Alzheimera lub inne choroby otępienne – zapewniający 20 miejsc,
2. Klub Samopomocy – Aktywizacyjny, ul. Okulickiego 51/279 – zapewniający 20 miejsc,
3. Klub Samopomocy – Aktywizacyjny, ul. Gdańska 5 – zapewniający 20 miejsc,
4. Klub Samopomocy – Aktywizacyjny, ul. Grzegórzecka 19/1 – 2 – zapewniający 20 miejsc,
5. Klub Samopomocy – Aktywizacyjny, ul. Bronowicka 19/5 – zapewniający 20 miejsc. Prowadzenie ww. placówki zlecono Stowarzyszeniu Pomocy Ludziom Starszym i Niepełnosprawnym im. Papieża Jana Pawła II z siedzibą w Krakowie, ul. Jana Sas – Zubrzyckiego 10.

Uczestnicy Klubów objęci są trzema rodzajami usług. Pierwszy rodzaj to usługi opiekuńcze – pielęgnacyjne, w tym dwa posiłki dziennie (obiad i podwieczorek), pomoc zatrudnionych w Klubach opiekunów w podstawowych czynnościach życiowych, opieka higieniczna. Najbardziej potrzebującym został zapewniony dowóz z miejsca zamieszkania do i z Klubu. W tym celu ze środków Projektu zostały zakupione wyposażone w windy 2 specjalistyczne samochody marki Renault Trafic, które przeznaczone są do transportu

uczestników wymagających tego typu wsparcia. Koszt zakupu samochodów wyniósł 293 970 zł. Drugą grupę usług stanowią usługi aktywizacyjno – usprawniające, w ramach których prowadzone są terapie zajęciowe – arteterapia, ergoterapia, muzykoterapia, choreoterapia, terapia rozrywkowa, ruchowa czy kulinarna. Ponadto zapewniona jest organizacja czasu wolnego, udział w imprezach integracyjnych i wyjściach rekreacyjno – turystycznych. Trzecią grupą usług są usługi wspomagające, w ramach których Uczestnik Projektu może uzyskać wsparcie w postaci poradnictwa udzielonego przez zatrudnionych w placówkach specjalistów (logopeda, psycholog, pracownik socjalny), edukacji i informacji.

Wszystkie Kluby otwarte są od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 17:00. Udział w Projekcie jest całkowicie bezpłatny.

W okresie od 1 marca 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. wsparciem zostało objętych łącznie 133 Uczestników – w tym 28 w ramach Klubu Specjalistycznego i 105 w ramach Klubów Aktywizacyjnych. Ponadto z usług świadczonych w ramach Projektu skorzystało 27 opiekunów faktycznych.

Projekt zakładał opracowanie Indywidualnego Planu Działania dla każdej osoby z pierwszej i drugiej grupy Beneficjentów. W powyższym dokumencie – opracowywanym wspólnie z uczestnikiem, określone zostają działania krótkoterminowe i długoterminowe, modyfikowane w zależności od zmieniającej się sytuacji. W okresie od 1 marca 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. opracowanych zostało 133 Indywidualnych Planów Działania. Zgodnie z założeniami Projektu, działania określone w Planach podlegają ocenie nie rzadziej niż co pół roku. W roku 2017 opracowano 68 ocen Indywidualnych Planów Działania. Liczba osób, które osiągnęły i utrzymały optymalny poziom samodzielności i aktywności w roku 2017 wyniosła 16.

Łączna kwota środków wydatkowanych na realizację projektu w 2017 r. wyniosła 2 847 667,28 zł, z czego na zadania realizowane przez MOPS – 2 450 999,78 zł w tym ze środków własnych – 170 209,12 zł oraz na zadania zlecone podmiotom niepublicznym – 396 667,50 zł. Wydatki inwestycyjne poniesione w ramach Projektu wyniosły łącznie 609 514,19 zł – z czego w zakresie zadań inwestycyjnych MOPS – 550 618,19 zł, natomiast w zakresie zadań inwestycyjnych realizowanych przez podmiot w ramach zadania zleconego – 58 896 zł. W ramach wydatków inwestycyjnych zostały zakupione samochody oraz wyposażenie Klubów w tym m. in.: sprzęt komputerowy, sprzęt RTV i AGD, meble, piec do obróbki szkła i krzemionki ceramicznej oraz rowery poziome.

11. Projekt „Rodzicu, nie jesteś sam!”

Gmina Miejska Kraków w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014–2020, oś priorytetowa IV Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa, działanie 4.3 Współpraca ponadnarodowa realizuje projekt pn.: „Rodzicu, nie jesteś sam!”. Łączna wartość projektu wynosi: 1 113 999,60 zł, w tym 1 045 660,60 zł to wartość dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Termin realizacji projektu: od 1 października 2017 r. do 31 marca 2020 r.

MOPS jako lider projektu wraz z Biurem ds. Ochrony Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa rozpoczął realizację projektu 1 października 2017 r. Projekt realizowany jest w partnerstwie z Fundacją Instytut Rozwoju Regionalnego (partner krajowym) oraz Urzędem ds. Socjalnych i Młodzieży we Frankfurcie nad Menem (partner ponadnarodowy).

Celem projektu jest zaadaptowanie i wdrożenie rozwiązań w zakresie wsparcia młodych rodzin do prawidłowego wypełniania roli opiekunów – wychowawczej po urodzeniu dziecka.

Projekt „Rodzicu, nie jesteś sam!” realizowany jest w ramach 6 etapów:

- 1) Etap I: jest okresem przygotowawczym, w wyniku którego:

- Powołano Zarządzeniem Prezydenta Miasta Krakowa Komitet Sterujący, Zespół Ekspercki, Zespół Projektowy.
  - Poddano analizie wsparcie udzielane rodzinom na terenie kraju i Krakowa. Z niniejszej analizy opracowano Raport dotyczący systemu wsparcia dla rodzin z małym dzieckiem oferowanego w Gminie Miejskiej Kraków prezentujący funkcjonujący system wsparcia dla wymienionej grupy odbiorców.
  - Odbyła się wizyta studyjna we Frankfurcie nad Menem w dniach 26 – 20 października 2017 r. z udziałem członków Zespołu Eksperckiego oraz koordynatora projektu – 13 osób. Członkowie delegacji zapoznali się ze świadczonym we Frankfurcie wsparciem dla młodych rodzin. Podczas wizyty osoby delegowane uczestniczyły w branżowych spotkaniach organizowanych na terenie Urzędu ds. Socjalnych i Młodzieży, szpitali, organizacji pozarządowych realizujących wsparcie dla młodych rodzin.
  - Opracowano Raport z wyjazdu studyjnego do Frankfurtu nad Menem w dniach 16 – 20 października 2017 r., w którym zaprezentowano system wczesnej pomocy udzielanej rodzicom małych dzieci funkcjonujący we Frankfurcie nad Menem, w oparciu o doświadczenia zdobyte podczas wizyty studyjnej członków Zespołu Eksperckiego w Niemczech.
  - Rozpoczęto prace nad modelem wsparcia dostosowanym do warunków polskich z uwzględnieniem doświadczeń niemieckich.
- 2) W II etapie opracowane zostaną przez Zespół Ekspercki rozwiązania w zakresie świadczenia usług w ramach testowania modelu. Istotą prac na tym etapie jest zoptymalizowanie sposobu udzielania wsparcia rodzinom, w celu rozwoju działań prewencyjnych przy wykorzystaniu międzysektorowego połączenia zasobów.
  - 3) Etap III obejmuje analizę efektów testowanego rozwiązania. Wynikiem uzyskanym na tym etapie jest pozyskanie opinii ekspertów merytorycznych oraz partnera ponadnarodowego.
  - 4) Etap IV związany jest z działaniami edukacyjnymi i szkoleniowymi, w których specjaliści realizujący ofertę pomocową, a także przedstawiciele administracji publicznej i organizacji pozarządowej, zostaną przygotowani do pilotażowego wdrażania opracowanych rozwiązań modelowych z zakresu udzielania wsparcia rodzinom małych dzieci.
  - 5) W V etapie opracowane rozwiązania modelowe zostaną wdrożone do realizacji na terenie pięciu szpitali, przy wsparciu organizacji pozarządowej (FIRR) oraz MOPS w Krakowie. Testowanie modelu ma na celu praktyczną weryfikację wypracowanej procedury udzielania wsparcia oraz standardu jego udzielania.
  - 6) VI etap będzie dotyczył opracowania rekomendacji do wdrożenia modelu na terenie kraju, uwzględniając wyniki okresu jego testowania.

Grupę docelową projektu stanowią szpitale funkcjonujące na terenie Gminy Miejskiej Kraków, które dysponują oddziałami ginekologiczno-położniczymi, tj.:

- 1) Szpital Specjalistyczny im. Stefana Żeromskiego SPZOZ w Krakowie,
- 2) Szpital Miejski Specjalistyczny im. Gabriela Narutowicza w Krakowie,
- 3) Szpital Specjalistyczny im. Ludwika Rydygiera w Krakowie sp. z o.o.,
- 4) Szpital Uniwersytecki w Krakowie,
- 5) Centrum Medyczne UJASTEK Sp. z o.o.

W ramach testowania wdrażanego modelu wczesnego wspierania pomocą objętych będzie 40 rodzin a w szczególności kobiety w ciąży, rodzice dzieci w wieku 0–3 lat, rodziny, w których występują dysfunkcje wpływające na prawidłowe funkcjonowanie rodziny.

Projekt obejmuje wdrożenie modelu wczesnej, kompleksowej i interdyscyplinarnej opieki nad rodzicami z dzieckiem oraz edukację w kierunku propagowania właściwych postaw

zdrowotnych, zmiany postawy wobec badań profilaktycznych z biernej na czynną, kontroli stanu zdrowia matki po porodzie i zdrowia dziecka w okresie niemowlęcym, pozyskiwania wiedzy na temat dostępności do świadczeń zdrowotnych przysługujących dziecku w przypadku niepełnosprawności wrodzonej lub nabytej, a także pomocy w realizacji wymaganych procedur prawnych czy organizacyjnych.

Finalnym efektem wdrożenia będzie uzyskanie przez rodziny dostępu do usług umożliwiających uzyskanie kompleksowej wiedzy i wsparcia pozwalających na dostosowanie życia codziennego do potrzeb małych dzieci (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z niepełnosprawnością) przy równoczesnym utrzymaniu aktywności społecznej i zawodowej rodziców.

12. Pomoc finansowa

12.1 Świadczenia podstawowe: zasiłek stały, okresowy i celowy

Dane poniżej nie obejmują wsparcia na rzecz osób bezdomnych – dane dotyczące świadczeń pieniężnych przyznawanych osobom bezdomnym znajdują się w podrozdziale 25.7.

W celu zaspokojenia podstawowych potrzeb osób i rodzin, w 2017 roku MOPS udzielał wsparcia finansowego poprzez następujące świadczenia:

- 1) Zasiłek stały – wypłacono dla 3 179 osób, na łączną kwotę 15 528 902 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 4 885 zł. W 2017 roku zasiłki stałe były finansowane z budżetu państwa.
- 2) Zasiłek okresowy – wypłacono dla 5 750 gospodarstw domowych, w których funkcjonowało 10 736 osób, na łączną kwotę 11 740 387 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 2 042 zł. Zasiłek w wysokości do 50% różnicy pomiędzy kryterium dochodowym, a dochodem osoby/rodziny jest finansowany z budżetu państwa (część obligatoryjna) – wydatkowano kwotę 8 347 002 zł. Pozostała część jest finansowana ze środków własnych gminy (część gminna) – wydatkowano kwotę 3 393 385 zł.
- 3) Składki na ubezpieczenie zdrowotne – opłacono składki dla 2 945 osób, na łączną kwotę 1 383 785 zł; średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 470 zł. W 2017 roku zadanie to było finansowane w 100% z budżetu państwa.
- 4) Zasiłki celowe i celowe specjalne – w łącznej kwocie 6 959 320 zł, zasiłki wypłacono dla 7 108 gospodarstw domowych. Średnia wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 979 zł.
  - a) Zasiłki celowe – dla osób i rodzin, których dochód nie przekracza kryterium ustawowego, wypłacono m. in. z przeznaczeniem na:
    - zakup leków dla 1 839 gospodarstw domowych na łączną kwotę 593 212 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 323 zł,
    - opłaty mieszkaniowe (media) dla 2 087 gospodarstw domowych na łączną kwotę 1 030 435 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 494 zł,
    - opłaty czynszowe dla 1 162 gospodarstw domowych na łączną kwotę 909 204 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 782 zł,
    - zakup odzieży dla 896 gospodarstw domowych na łączną kwotę 145 288 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 162 zł,
    - zakup obuwia dla 878 gospodarstw domowych na łączną kwotę 104 529 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 119 zł.
    - ogrzewanie dla 587 gospodarstw domowych na łączną kwotę 524 442 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 893 zł,

- zaspokojenie innych potrzeb dla 2 152 gospodarstw domowych na łączną kwotę 354 760 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 165 zł.
- b) zasiłki celowe specjalne – wypłacono m. in. z przeznaczeniem na.:
  - zakup leków dla 1 556 gospodarstw domowych na łączną kwotę 544 689 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 350 zł,
  - opłaty mieszkaniowe (media) dla 1 818 gospodarstw domowych na łączną kwotę 831 559 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 457 zł,
  - opłaty czynszowe dla 1236 gospodarstw domowych na łączną kwotę 861 355 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 697 zł,
  - zakup odzieży dla 569 gospodarstw domowych na łączną kwotę 92 293 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 162 zł,
  - zakup obuwia dla 482 gospodarstw domowych na łączną kwotę 58 640 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 122 zł.
  - ogrzewanie dla 441 gospodarstw domowych na łączną kwotę 361 649 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 820 zł,
  - zaspokojenie innych potrzeb dla 1 348 gospodarstw domowych na łączną kwotę 242 904 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 180 zł.

MOPS udzielał też pomocy w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej (na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej). W 2017 roku powodem przyznania pomocy 26 rodzinom, na łączną kwotę 43 513 zł były zdarzenia losowe, w tym: pożar, kradzież oraz inne sytuacje losowe.

12.2 Pomoc w zakresie dożywiania

12.2.1 Program osłonowy dotyczący udzielania mieszkańcom Krakowa pomocy w zakresie dożywiania

Ważnym elementem wsparcia finansowego osób i rodzin w środowisku lokalnym z uwagi na skalę jego realizacji jest program osłonowy dotyczący udzielania mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków pomocy w zakresie dożywiania. Uchwała nr XCV/1425/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 15 stycznia 2014 roku w sprawie przyjęcia programu osłonowego powstała w oparciu o uchwałę Rady Ministrów w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 – 2020.

Uchwała Rady Ministrów dopuszcza udzielenie pomocy w formie posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku jeżeli dochód na osobę nie przekracza kwoty 150% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej tj. dla osoby samotnie gospodarującej 951 zł, a w przypadku rodzin, kwoty 771 zł.

Gmina Miejska Kraków, na podstawie Uchwały Rady Miasta Krakowa, zwiększyła dostępność do pomocy w formie posiłków poprzez podniesienie odpowiednio górnej granicy kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania wsparcia.

Osoby i rodziny, których dochód lub dochód na osobę w rodzinie przekraczał 150%, a jednocześnie nie przekraczał 200% kryterium dochodowego, tj. odpowiednio kwoty 1 268 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1 028 zł dla osoby w rodzinie, pomoc w formie posiłku otrzymywały za odpłatnością w wysokości 25% kosztu posiłku.

W przypadku uczniów, korzystających ze zbiorowego żywienia w szkole, kryterium dochodowe uprawniające do nieodpłatnych posiłków zostało podniesione do 200% (tj. dla osoby samotnie gospodarującej 1 268 zł a dla osoby w rodzinie 1 028 zł). Natomiast uczniowie których dochód lub dochód na osobę w rodzinie był wyższy niż 200% a nie przekroczył 250%

kryterium, (tj. dla osoby samotnie gospodarującej 1 585 zł, a dla osoby w rodzinie 1 285 zł) mogli zostać objęci pomocą w formie posiłku pod warunkiem zwrotu 50% kosztów świadczenia.

Ponadto na podstawie §8 uchwały RMK, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko korzystające z zajęć w ramach rocznego przygotowania przedszkolnego w szkole lub przedszkolu, wyrażało chęć zjedzenia posiłku, dyrektor szkoły lub przedszkola mógł udzielić pomocy w formie posiłku, informując jednocześnie ośrodek pomocy społecznej, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ucznia lub dziecka, o udzieleniu pomocy. Pomoc przyznawana była bez konieczności ustalania sytuacji materialnej rodziny ucznia. W oparciu o §8 uchwały RMK pomocy w formie posiłku udzielano w 228 placówkach. Skorzystało z niej 946 uczniów. Koszt posiłków przyznanych na podstawie decyzji dyrektorów szkół wyniósł 616 435,52 zł.

W 2017 roku pomocą w formie posiłku objęto ogółem 7 509 osób na kwotę 8 109 884,92 zł, (z czego w planie finansowym Miejskiego Dziennego Domu Pomocy Społecznej ujęto 538 690,00 zł), natomiast pomocą w formie świadczenia pieniężnego na zakup żywności lub posiłku objęto 14 024 osoby na kwotę 15 482 108,00 zł.

12.2.2 Dystrybucja żywności w ramach Programu Żywnościowego dla osób najbardziej potrzebujących w Unii Europejskiej (FEAD)

W 2017 roku MOPS kontynuował współpracę z organizacjami pozarządowymi dystrybuującymi żywność w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) tj. Bankiem Żywności, Polskim Komitetem Pomocy Społecznej i Caritas Archidiecezji Krakowskiej. MOPS, zgodnie z wytycznymi, kwalifikował osoby i rodziny do uzyskania pomocy biorąc pod uwagę posiadany dochód oraz ich sytuację osobistą. Pomoc żywnościowa w ramach FEAD w znaczący sposób przyczynia się do poszerzenia zakresu pomocy dla osób i rodzin znajdujących w trudnej sytuacji finansowej. Rodziny otrzymywały paczki żywnościowe, ponadto uczestniczyły w warsztatach kulinarno – żywieniowych oraz warsztatach dotyczących edukacji ekonomicznej.

W okresie od stycznia do czerwca 2017 roku realizowany był Podprogram 2016, a następnie od 1 sierpnia do 31 grudnia 2017 roku – Podprogram 2017. Łącznie w 2017 roku podmioty przekazały osobom potrzebującym – 1 453 866,15 kg żywności. Gmina Miejska Kraków na dofinansowanie realizacji zadania polegającego na redystrybucji żywności w 2017 roku przekazała 160 500 zł.

12.2.3 Pomoc w zakresie dożywiania poza programem osłonowym

Gospodarstwom domowym nieobjętym programem osłonowym w ramach dożywiania z powodu przekroczenia kryterium dochodowego oraz gospodarstwom objętym programem a wymagającym dodatkowego wsparcia, MOPS udzielał pomocy finansowej w formie zasiłku na zakup żywności lub posiłku poza programem osłonowym. Pomocą objęto 207 gospodarstw domowych na łączną kwotę 81 502 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 394 zł.

12.2.4 Zapewnienie posiłku osobom potrzebującym w ramach wspierania działalności charytatywnej

W ramach wsparcia realizacji zadania z zakresu działalności charytatywnej, polegającego na prowadzeniu kuchni w zasobach lokalowych Oferenta na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w 2017 roku Gmina dofinansowywała 5 kuchni, wydających około 916 posiłków dziennie.

Pomoc w tym zakresie realizowały następujące podmioty:

- Fundacja Po Pierwsze Człowiek – realizacja zadania w lokalu przy ul. Woronicza 3b. W 2017 roku kuchnia wydała 38 501 posiłków.
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Miłosierdzia Bożego – realizacja zadania w lokalu przy Pl. Prezydenta Edwarda Raczyńskiego 1. W 2017 roku kuchnia wydała 11 826 posiłki.
- Zgromadzenie Braci Albertynów – realizacja zadania w lokalu przy ul. Skawińskiej 6. W 2017 roku kuchnia wydała 95 412 posiłków.
- Stowarzyszenie Przyjaciół im. Św. Brata Alberta – realizacja zadania w lokalu przy ul. Reformackiej 3. W 2017 roku kuchnia wydała 20 180 posiłki.
- Caritas Archidiecezji Krakowskiej – realizacja zadania w lokalu przy ul. Dietla 48. W 2017 roku kuchnia wydała 168 440 posiłków.

W 2017 roku liczba osób, które skorzystały z tego typu pomocy wyniosła 4 445, natomiast liczba wydanych posiłków wyniosła 334 359.

Łączna kwota dotacji wydatkowana na realizację zadania w 2017 roku wyniosła 150 000,00 zł.

12.3 Lokalny Program Osłony dla osób, które poniosły zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych

W 2017 roku MOPS we współpracy z Wydziałem Kształtowania Środowiska Urzędu Miasta Krakowa kontynuował realizację Lokalnego Programu Osłonowego dla osób, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych. Pomoc w ramach Programu przyznawana jest począwszy od 1 stycznia 2014 roku, początkowo w oparciu o przepisy uchwały NR XC/1354/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 20 listopada 2013 r., następnie od dnia 14 sierpnia 2015 r. na podstawie uchwały Nr XVIII/317/15 Rady Miasta Krakowa z dnia 24 czerwca 2015 r. (z późn.zm.), przyjmującej Lokalny Program Osłonowy w nowym brzmieniu. Realizacja Programu stanowi także wypełnienie zadań wynikających z uchwały w sprawie kierunków działania dla Prezydenta Miasta Krakowa w celu poprawy stanu jakości powietrza (uchwała Nr LXXXIII/1274/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 września 2013 r., z późn. zm., która przewiduje m.in. przygotowanie i realizację socjalnego pakietu osłonowego dla osób, które zakaz palenia węglem może dotknąć finansowo).

W ramach lokalnego programu osłonowego decyzją administracyjną przyznaje się świadczenie pieniężne w postaci zasiłku celowego, określające wysokość pomocy i sposób jej realizacji. Pomoc realizowana jest jednorazowo na dany rok kalendarzowy i wypłacana (wobec braku szczegółowych regulacji w tym zakresie w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) niezwłocznie po uprawomocnieniu się decyzji administracyjnej, bądź niezwłocznie po jej doręczeniu – w przypadku gdy decyzji zostanie nadany rygor natychmiastowej wykonalności. W trakcie postępowania administracyjnego ustala się sytuacje osoby i rodziny na podstawie wniosków i dokumentów. Nie przeprowadza się rodzinnego wywiadu środowiskowego. Dopuszczalna jest jednak kontrola w lokalu dokonywana przez

Wydział Kształtowania Środowiska, celem ustalenia braku czynnych kotłowni i palenisk węglowych.

Jedną z przesłanek do uzyskania pomocy w ramach powyższego programu jest kryterium dochodowe, które w przypadku osoby samotnie gospodarującej nie może przekroczyć 500% kryterium dochodowego (o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. ustawy o pomocy społecznej), a w przypadku rodziny 450% kryterium dochodowego (o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt. 3 ustawy o pomocy społecznej). Ponadto o pomoc ubiegać się mogą osoby i rodziny, które nie wcześniej niż przed 14 września 2011 roku dokonały trwałej zmiany systemu ogrzewania, z ogrzewania opartego na paliwie stałym na ogrzewanie: gazowe, elektryczne, olejowe (lekki olej opałowy), bądź polegające na podłączeniu do miejskiej sieci ciepłowniczej. Beneficjenci programu muszą być zobowiązani do regulowania opłat na rzecz dostawcy energii cieplnej służącej ogrzaniu lokalu oraz faktycznie zamieszkiwać w lokalu przed i po dokonaniu trwałej zmiany systemu ogrzewania.

14 stycznia 2017 roku weszła w życie zmiana przepisów uchwały w sprawie Lokalnego Programu Osłonowego (uchwała NR LXI/1338/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 21 grudnia 2016 r.) – usunięto regulację określającą jako termin realizacji świadczenia, miesiąc następujący po miesiącu wydania decyzji administracyjnej w sprawie przyznania pomocy, przy czym pozostawiono dotychczasowe przepisy wskazujące na jednorazowy sposób wypłaty świadczenia w danym roku kalendarzowym. Powyższa zmiana oznacza, iż świadczenie przyznawane w ramach Lokalnego Programu Osłonowego, jest wypłacane niezwłocznie po uprawomocnieniu się decyzji administracyjnej, bądź niezwłocznie po jej doręczeniu – w przypadku gdy decyzji zostanie nadany rygor natychmiastowej wykonalności.

Mając na uwadze innowacyjność i specyfikę obszaru którego Lokalny Program Osłonowy dotyczy, jego realizacja poddawana jest bieżącej analizie mającej na celu w szczególności zapewnienie, iż osiągnane są jego podstawowe założenia w zakresie wsparcia finansowego osób, które zmieniły system ogrzewania na proekologiczny. Prowadzona jest także weryfikacja procedury przyznawania i wypłaty świadczenia. Dlatego też, w drugiej połowie 2017 r. przygotowano projekt kolejnej zmiany uchwały w sprawie Lokalnego Programu Osłonowego. Zmianą tą zaproponowano modyfikację w sposobie obliczania wysokości pomocy dla osób, których dochód na osobę bądź dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 200% kryterium dochodowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, polegającą na uwzględnianiu w procesie ustalania wysokości pomocy powierzchni faktycznej lokalu (jednak nie większej niż 100 m²) bez ograniczeń wynikających z określonej uchwałą wielkości powierzchni normatywnej. Zmiana ta, ma na celu urealnienie otrzymywanego wsparcia w przypadku najuboższych mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków. Ponadto propozycja nowelizacji zakłada zmiany we wzorze wniosku o przyznanie świadczenia, mające w szczególności wpływ na szybkość prowadzenia postępowania administracyjnego. Powyższe zmiany zostaną uwzględnione w realizacji Programu w 2018 roku. W 2017 roku do MOPS wpłynęło 2 272 wniosków o przyznanie pomocy w ramach Programu. Świadczenie wypłacono 1 973 rodzinom na łączną kwotę 1 914 942 zł. Średnia wysokość rocznej pomocy dla jednego gospodarstwa domowego wyniosła 971 zł.

W 2017 roku Ośrodek kontynuował także działalność informacyjną na temat możliwości skorzystania z Programu i zasad przyznawania pomocy. Pracownicy MOPS brali m. in. udział w Dożynkach w Pleszowie i Dniach Otwartych Dzielnicy VIII Dębni, gdzie było przygotowane stanowiska informacyjne, na którym rozpowszechniano wśród mieszkańców wnioski o wymianę ogrzewania na proekologiczne, rozdawano również ulotki informacyjne. W 2017 roku w MOPS realizowane były projekty socjalne uwzględniające działania informacyjne dot. Programu. Były to m.in. projekt: „Bez barier”, w ramach którego odbyły się spotkania informacyjno – edukacyjne z osobami niepełnosprawnymi, podczas których dodatkowo rozdawano materiały informacyjne dotyczące Lokalnego Programu Osłonowego.

Podjęmowano także działania edukacyjne w ramach projektu „Czas wolny”, gdzie propagowano dbałość o jakość powietrza oraz udzielano informacji na temat programu PONE i LPO, rozpowszechniano ulotki informacyjne. Ponadto w ramach spotkania wigilijnego w ramach projektu socjalnego „Siła tradycji” uczestnicy otrzymali zestawy materiałów promocyjnych upowszechniających wiedzę o PONE i LPO w celu wykorzystania ich przez uczestników. Pracownicy filii MOPS uczestniczyli także w spotkaniach z mieszkańcami Dzielnicy I i II, gdzie w ramach akcji „NIE dla smogu” wyjaśniali zasady przyznawania pomocy w ramach Programu. MOPS zapewniał również merytoryczne wsparcie dla osób udzielając informacji w ramach dyżuru w siedzibie PAL „Stworzyć miejsce do życia”. Dodatkowo, w 2017 roku odbywały się zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży o tematyce ekologicznej. Prowadzona była również kampania promocyjna BUS TV. We współpracy z Wydziałem Kształtowania Środowiska UMK przeprowadzono również wspólne wejścia w środowisko pracowników socjalnych z pracownikami Wydziału, mające na celu pomoc w dopełnieniu formalności związanych ze złożeniem wniosku w ramach programu PONE

Realizacja Lokalnego Programu Osłonowego będzie kontynuowana w kolejnych latach (zgodnie z treścią obowiązującej uchwały Rady Miasta Krakowa realizacja Programu została przewidziana do 2022 roku).

Zapewnianie możliwości otrzymania wsparcia finansowego w ponoszeniu zwiększonych kosztów grzewczych związanych z trwałą zmianą systemu ogrzewania, wpisuje się w działania mające na celu poprawę stanu jakości powietrza na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

12.4 Wsparcie rodzin romskich w ramach realizowanego zadania „Edukacja przedszkolna krakowskich uczniów romskich 2017 roku”

W 2017 roku realizowane było zadanie pn. „Edukacja przedszkolna krakowskich dzieci romskich w 2017 roku”. W ramach zadania pomocą zostało objętych 20 dzieci pochodzących z rodzin romskich zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Zadanie polegało na wspieraniu i promowaniu edukacji wczesnoszkolnej dzieci romskich m.in. poprzez udzielenie rodzinom romskim pomocy polegającej na dofinansowaniu zajęć edukacji przedszkolnej, w tym pokrywania wydatków związanych z mediami i posiłkami. Rodziny romskie, ubiegające się o pomoc w MOPS, otrzymały wsparcie finansowe na pokrycie wydatków związanych z uczęszczaniem dzieci do przedszkoli i do klas „0” szkół podstawowych. Na realizację zadania przeznaczono łączną kwotę w wysokości 29 240,00 zł, w tym z dotacji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji 10 000 zł.

13. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów

W 2017 r. na podstawie ustawy o systemie oświaty oraz Uchwały nr XXI/254/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Miasta Krakowa, MOPS realizował zadania polegające na przyznawaniu uczniom pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie stypendiów szkolnych oraz zasiłków szkolnych.

13.1 Stypendia szkolne

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów rodziny, w szczególności gdy w rodzinie występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe.

Stypendium szkolne może być udzielane uczniom w formie:

- całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, w tym wyrównawczych, wykraczających poza zajęcia realizowane w szkole w ramach planu nauczania, a także udziału w zajęciach edukacyjnych realizowanych poza szkołą,
- pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, w tym w szczególności zakupu podręczników,
- w formie całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów związanych z pobieraniem nauki poza miejscem zamieszkania.

Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie mogła być wyższa niż 514 zł. Dochód na osobę w rodzinie ustalany jest na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Stypendium szkolne wypłacane było w terminach: do dnia 30 czerwca – za okres od stycznia do czerwca 2017 roku oraz do dnia 31 grudnia – za okres od września do grudnia 2017 roku.

W roku szkolnym 2016/2017 rozpatrzono 1 818 wniosków. Na ich podstawie w okresie od stycznia do czerwca 2017 roku z pomocy w formie stypendium szkolnego skorzystało 1 270 uczniów, w tym:

- 664 uczniów szkół podstawowych,
- 337 uczniów gimnazjów,
- 267 uczniów szkół ponadgimnazjalnych
- 2 uczniów szkoły innego typu,

W roku szkolnym 2017/2018 rozpatrzono 1 547 wniosków. W okresie od września do grudnia 2017 roku z pomocy w formie stypendium szkolnego skorzystało 1 446 uczniów, w tym:

- 940 uczniów szkół podstawowych,
- 210 uczniów gimnazjów,
- 293 uczniów szkół ponadgimnazjalnych,
- 3 uczniów szkół innego typu.

Na wypłatę stypendiów szkolnych w 2017 roku przeznaczono kwotę 2 032 191,21 zł, w tym 397 560,21 zł ze środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

13.2 Zasiłek szkolny

Zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego tj. zdarzenia nagłego, nieprzewidywalnego, niezależnego od wnioskodawcy, które wywoła przynajmniej przejściową trudną sytuację materialną rodziny ucznia. O zasiłek szkolny można ubiegać się w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia losowego uzasadniającego przyznanie świadczenia. Zasiłek szkolny może być przyznany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, raz lub kilka razy w roku, niezależnie od otrzymywanego stypendium szkolnego.

W 2017 roku do MOPS wpłynęło 81 wniosków o przyznanie zasiłku szkolnego, natomiast przyznano i wypłacono 78 zasiłków szkolnych, w tym: 36 zasiłków dla uczniów szkół podstawowych, 19 zasiłków dla uczniów gimnazjów, 22 zasiłki dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz jeden zasiłek dla uczniów innego typu szkoły.

W 2017 roku na wypłatę zasiłków szkolnych przeznaczono kwotę 46 950,00 zł, z czego 26 950,00 zł ze środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

13.3 Rządowy program pomocy uczniom w 2017 roku „Wyprawka szkolna”

W ramach Rządowego programu pomocy uczniom w 2017 roku – „Wyprawka szkolna”, udzielano pomocy w formie dofinansowania zakupu podręczników do kształcenia ogólnego, w

tym do kształcenia specjalnego lub do kształcenia w zawodach wyłącznie dla uczniów niepełnosprawnych, którzy posiadali orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i uczęszczali w roku szkolnym 2017/2018 do szkół ponadgimnazjalnych. Ponadto z dofinansowania do zakupu materiałów edukacyjnych mogli skorzystać uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, uczęszczający do szkół ponadgimnazjalnych a także do klas II–III szkoły podstawowej.

Wnioski o przyznanie pomocy na zakup podręczników składane były w szkołach przez rodziców lub opiekunów prawnych ucznia. Po weryfikacji wniosków, Dyrektorzy szkół przekazali do MOPS listy uczniów zakwalifikowanych do objęcia pomocą w ramach programu. Na podstawie w/w list MOPS przekazał środki finansowe szkołom z przeznaczeniem na wypłatę świadczeń. W przypadku szkół prowadzonych przez inne podmioty niż Gmina Miejska Kraków wypłaty pomocy dokonywał bezpośrednio MOPS, na podstawie posiadanego pełnomocnictwa Prezydenta Miasta Krakowa. Wyprawkę szkolną wypłacano do wysokości przedstawionych faktur, rachunków, paragonów oraz oświadczeń o zakupie podręczników z uwzględnieniem kwoty pomocy dla poszczególnych grup uczniów. Kwota wyprawki szkolnej wahała się od 175 zł do 445 zł i była uzależniona od rodzaju niepełnosprawności występującej u ucznia oraz typu szkoły, do której uczęszczał.

Pomoc w ramach programu przyznano łącznie dla 615 uczniów uczęszczających do 48 szkół, w łącznej wysokości 149 517,21 zł.

14. Kierowanie do sądów wniosków o stwierdzenie potrzeby umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym osób chorujących psychicznie bez ich zgody

Na podstawie ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego MOPS kieruje do sądu wnioski o przyjęcie bez zgody do szpitala psychiatrycznego osób chorych psychicznie, których zachowanie wskazuje, że brak leczenia szpitalnego spowoduje znaczne pogorszenie ich stanu zdrowia psychicznego lub które są niezdolne do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a uzasadnione jest przewidywanie, że leczenie w szpitalu psychiatrycznym przyniesie poprawę ich stanu zdrowia.

Wszczęcie postępowań sądowych poprzedzone jest działaniami MOPS polegającymi na ustaleniu sytuacji osoby, która ma zostać umieszczona w szpitalu psychiatrycznym bez zgody oraz uzyskaniem stosownego zaświadczenia lekarza psychiatry.

W 2017 roku MOPS skierował do sądu opiekuńczego 52 wnioski o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego osób chorujących psychicznie bez ich zgody. Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Małopolskiego przekazano do realizacji 12 postanowień o skierowaniu uczestnika na leczenie psychiatryczne bez zgody.

15. Zadania dzielnic

W 2017 roku MOPS współpracował z Radami Dzielnic III, IV, V, VI, VII, VIII, X, XI, XIII, XIV, XVI, XVII i XVIII Krakowa realizując zadania odpowiadające na potrzeby ich mieszkańców. Działania podejmowane w ramach tych zadań miały różny charakter:

- dofinansowanie wycieczki letniego dla dzieci i młodzieży z najuboższych rodzin,
- dofinansowanie do zakupu przyborów i podręczników szkolnych dla dzieci z najuboższych rodzin,
- udzielenie pomocy na zakup opału,
- dofinansowanie zakupu leków dla osób starszych i niepełnosprawnych,

W 2017 roku MOPS realizując zadania adresowane do mieszkańców poszczególnych dzielnic Krakowa wykorzystał kwotę w wysokości 322 489 zł.

W ramach realizacji zadań dzielnic MOPS w Krakowie przeprowadził również postępowania konkursowe na wsparcie realizacji zadań skierowanych do osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji oraz starszych i niepełnosprawnych – z terenu Dzielnic IX, X, XI i XV na łączną kwotę 23 000 zł.

W wyniku przeprowadzonych otwartych konkursów ofert Gmina Miejska Kraków zleciła realizację czterech zadań:

- Krakowski Związek Emerytów, Rencistów i Osób Niepełnosprawnych, z siedzibą w Krakowie, os. Tysiąclecia 42 realizował zadanie z zakresu działalności charytatywnej – działanie polegające na udzieleniu pomocy rzeczowej skierowanej do osób indywidualnych – Dzielnic XV;
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy Kraków – Podgórze, z siedzibą w Krakowie ul. Józefińska 14 realizował zadanie z zakresu działalności charytatywnej – udzielenie pomocy rzeczowej dla osób zrzeszonych w Kołach Emerytów i Rencistów na terenie Dzielnic IX;
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy Kraków – Podgórze, z siedzibą w Krakowie ul. Józefińska 14 realizował zadanie z zakresu działalności charytatywnej – zakup bonów lub paczek żywnościowych dla emerytów i rencistów – Dzielnic X (osiedla Swoszowe).
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy Kraków – Podgórze, z siedzibą w Krakowie ul. Józefińska 14 realizował zadanie z zakresu działalności charytatywnej – Pomoc rzeczowa dla osób zrzeszonych w Kołach Emerytów i Rencistów na terenie Dzielnic XI.

W ramach zadań Dzielnic MOPS realizował również zadanie w ramach Budżetu Obywatelskiego Dzielnic XVIII Nowa Huta pn. Pikniki dla mieszkańców. W ramach realizacji zadania zorganizowano 4 wydarzenia o charakterze piknikowym, które były otwarte dla mieszkańców Nowej Huty. Na realizację zadania wydatkowano 11 971 zł

Ponadto środki w ramach Zadań Dzielnic wydatkowano w roku 2017 na realizację projektów społecznych. (*szerzej zob. podrozdział nr 2.4*)

16. Akcje społeczne, współpraca z firmami i innymi podmiotami

MOPS w celu rozszerzenia zakresu udzielanej pomocy dla rodzin korzystających ze wsparcia podejmował następujące działania:

Organizacja spotkania mikołajkowego we współpracy z pracownikami Firmy APTIV

Inicjatywa zorganizowania spotkania oraz przygotowania paczek dla dzieci została podjęta przez pracowników Firmy APTIV. Spotkanie odbyło się 12 grudnia 2017 roku w sali gimnastycznej Szkoły Podstawowej nr 88 w Krakowie, os. Szklane Domy 2. Prezenty trafiły do 208 dzieci z rodzin korzystających z pomocy MOPS. W paczkach o wartości ponad 45 zł każda, zgodnie z przekazanymi przez MOPS propozycjami, znalazły się m.in.: zabawki, przybory szkolne, gry i słodycze.

Paczki od pracowników Centrum Bankowości Korporacyjnej BZ WBK

Pracownicy Centrum Bankowości Korporacyjnej BZ WBK przygotowali świąteczne paczki dla 11 dzieci z rodzin korzystających ze wsparcia Filii nr 6 MOPS oraz paczki dla 5 osób starszych i niepełnosprawnych. Dzieci, które zostały wytypowane przez pracowników

socjalnych napisały listy do św. Mikołaja. W dniach 13, 15 i 18 grudnia 2017 roku paczki zostały doręczone przez przedstawicieli darczyńców. Dzieciom prezenty rozniósł pracownik banku w stroju św. Mikołaja. Wszystkie życzenia, zarówno osób dorosłych, jak i te zawarte w listach przez dzieci, zostały spełnione.

Prezenty świąteczne od pracowników Marketing Investment Group

Pracownicy Marketing Investment Group przekazali dla rodzin korzystających ze wsparcia MOPS oraz dzieci uczęszczających do dwóch placówek wsparcia dziennego na terenie Podgórze oraz Nowego Bieżanowa artykuły spożywcze, środki czystości oraz gry i zabawki. Osoby obdarowane były bardzo zadowolone z prezentów, które otrzymali tuż przed świętami.

Współpraca ze Stowarzyszeniem Daleko Więcej

W ramach współpracy MOPS ze Stowarzyszeniem „Daleko Więcej” zrealizowano dwie akcje socjalne: wyprawki szkolne oraz paczki świąteczne. Stowarzyszenie przygotowało wyprawki szkolne dla 20 dzieci z klas I–III z rodzin objętych pomocą Filii 3. Wyprawki zostały wręczone dzieciom w siedzibie Stowarzyszenia. Stowarzyszenie przygotowało również 10 paczek świątecznych dla osób samotnych, niepełnosprawnych. Paczki te zostały dostarczone do Filii 3 a pracownicy Ośrodka przekazali je podopiecznym.

Kolonie dla dzieci z rodzin objętych wsparciem MOPS

W 2017 roku MOPS wytypował 136 dzieci, które wzięły udział w wypoczynku letnim finansowanym przez Małopolskie Kuratorium Oświaty. Wskazane dzieci wyjechały na dwutygodniowe kolonie do Ośrodka Szkoleniowo – Wypoczynkowego w Zduni.

Udział MOPS w realizacji „Tygodnia Osób wykluczonych i Bezdomnych”

Gmina Miejska Kraków, z zaangażowaniem MOPS, sfinansowała wynajem namiotu, w którym w dniach od 14 listopada do 19 listopada 2017 roku przeprowadzone zostały spotkania oraz warsztaty tj. warsztaty rękodzieła, warsztaty muzyczne oraz pokazy filmów dla wszystkich ubogich, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym osób bezdomnych a także była możliwość uzyskania porady od specjalistów: prawnika, psychologa i pracownika socjalnego. Działania były prowadzone w ramach „Tygodnia Osób Wykluczonych i Bezdomnych”.

Współpraca z PCK w ramach projektu „100% korzyści”

Polski Czerwony Krzyż we współpracy z Miejskim Przedsiębiorstwem Oczyszczania Sp. z o.o. realizował pilotażowy Program odbioru i zagospodarowania tekstyliów „100% korzyści”. Zgodnie z porozumieniem zawartym pomiędzy MOPS a Polskim Czerwonym Krzyżem, rzeczy pozyskane w ramach programu były nieodpłatnie przekazywane na rzecz osób objętych wsparciem MOPS. W 2017 roku MOPS wydał 455 skierowań po odzież do PCK.

Współpraca z Capella Cracoviensis

W ramach współpracy osoby objęte pomocą MOPS miały możliwość zakupu biletów ze zniżką lub nieodpłatnego udziału w wybranych koncertach m.in. w ramach cyklu koncertów w krakowskich kościołach, festiwalu Opera Rara oraz w ramach innych projektów realizowanych przez Capellę Cracoviensis.

Współpraca z IKEA

IKEA Kraków przekazała jednostkom pomocy społecznej sofy, fotele, dywany, lampy oraz inne drobne elementy wyposażenia wnętrz. Meble trafiły m.in. do placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów pomocy społecznej czy klubów samopomocy funkcjonujących w ramach projektu „W sile wieku”. Łącznie wyposażonych zostało 15 miejsc.

Współpraca z Miejskim Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji w Krakowie

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Krakowie pod koniec sierpnia 2017 roku przekazało wyprawki 50 uczniom z rodzin objętych pomocą MOPS. W plecakach znalazły się materiały piśmiennicze i przybory plastyczne, pojemniki na śniadanie oraz worki na pantofle. Na początku grudnia 2017 roku rozdano również mikołajkowe upominki 100 dzieciom w wieku 3–12 lat rekrutujących się z krakowskich rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i objętych wsparciem MOPS.

Współpraca z Salonem Urody Mona

Z bezpłatnych usług fryzjerskich Salonu Urody Mona skorzystało 16 seniorów z Klubów Samopomocy funkcjonujących w ramach projektu „W sile wieku” oraz 6 wychowanków Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „PARKOWA”.

17. Prowadzenie postępowań w sprawach ustalenia prawa do świadczeń z opieki zdrowotnej

Wobec osób, które nie są objęte powszechnym, obowiązkowym i dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym, a wymagały pomocy medycznej, MOPS w Krakowie przeprowadził w 2017 roku 2 395 postępowań w sprawie ustalenia prawa do świadczeń z opieki zdrowotnej. Uprawnienie do tego świadczenia mają osoby, które spełniają kryterium dochodowe, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej. Decyzje w tych sprawach, na podstawie materiału zgromadzonego przez MOPS wydawane były przez Wydział Spraw Społecznych UMK.

18. Kierowanie wniosków o podjęcie działań w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie i prokuratur rejonowych

MOPS w 2017 roku skierował do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie oraz do prokuratur rejonowych 211 wniosków o podjęcie działań w celu wszczęcia w sądzie postępowań o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

19. Kandydaci na kuratorów osób częściowo ubezwłasnowolnionych oraz opiekunów prawnych osób ubezwłasnowolnionych całkowicie

W 2017 roku do MOPS wpłynęły 23 wnioski sądów opiekuńczych o wskazanie kandydata na opiekuna prawnego osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej lub kuratora osoby częściowo ubezwłasnowolnionej. Obowiązek wskazania kandydata przez MOPS wynika z Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Wskazano łącznie 23 kandydatów na opiekunów prawnych i kuratorów, w tym 4 kandydatów spośród pracowników MOPS w Krakowie.

Ponadto MOPS, na wniosek sądów opiekuńczych, wydawał opinie o osobach będących kandydatami na opiekunów prawnych lub kuratorów. W roku 2017 wydano 12 takich opinii.

19.1 Wyplacanie wynagrodzenia dla opiekunów prawnych dla osób całkowicie ubezwłasnowolnionych

W 2017 r. MOPS wypłacił 27 opiekunom 339 świadczeń za sprawowanie opieki na kwotę ogółem 123 539,77 zł, w tym:

- wynagrodzenie za sprawowanie opieki przyznane opiekunom osób całkowicie ubezwłasnowolnionych – 25 osób, liczba świadczeń 322, kwota 114 479,77 zł – finansowane z dotacji przekazanej przez Małopolski Urząd Wojewódzki,
- wynagrodzenia za sprawowanie opieki przyznane kuratorom osób częściowo ubezwłasnowolnionym, na które MUW nie przekazał dotacji, w związku z powyższym wynagrodzenia zostały wypłacone ze środków własnych Gminy – 2 osoby, liczba świadczeń 17, kwota 9 060 zł.

Średni koszt 1 świadczenia wyniósł 364,42 zł. Wysokość wynagrodzenia ustala Sąd.

20. Kierowanie do prokuratury wniosków o wszczęcie w sądzie opiekuńczym postępowań o ubezwłasnowolnienie

Osoba, która ukończyła 13 lat, może być ubezwłasnowolniona całkowicie, jeżeli wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, nie jest w stanie kierować swym postępowaniem.

Osoba pełnoletnia może być ubezwłasnowolniona częściowo z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, jeżeli stan tej osoby nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego, lecz potrzebna jest pomoc do prowadzenia jej spraw.

Wniosek o ubezwłasnowolnienie może być złożony w sądzie przez członków rodziny osoby wymagającej ubezwłasnowolnienia lub przez prokuratora.

MOPS w Krakowie, kierując się dobrem osób, które ze względu na swój stan psychiczny nie są w stanie pokierować swoim postępowaniem lub wymagają pomocy w prowadzeniu swoich spraw, podejmuje działania w celu złożenia przez uprawnionych członków rodziny wniosków o ubezwłasnowolnienie. W przypadku kiedy osoba nie ma rodziny lub rodzina z różnych przyczyn nie składa wniosku o ubezwłasnowolnienie w sądzie MOPS w Krakowie informuje prokuraturę o konieczności podjęcia działań mających na celu złożenie wniosku o ubezwłasnowolnienie w sądzie. W 2017 roku złożono w prokuraturze 10 takich wniosków.

21. Sprawienie pogrzebu na koszt Gminy Miejskiej Kraków

MOPS organizuje sprawienie pogrzebu osoby zmarłej na terenie Gminy Miejskiej Kraków w sytuacji, gdy brak jest najbliższej rodziny osoby zmarłej lub jeżeli rodzina zmarłego nie ma możliwości zorganizowania pochówku we własnym zakresie.

W 2017 r. MOPS zrealizował 141 pogrzebów na kwotę 341 448 zł.

50 pogrzebów dotyczyło osób bezdomnych na łączną kwotę 124 154 zł, w tym:

- 43 pochówków dotyczyło osób znanych z imienia i nazwiska, na kwotę 108 099 zł.
- 7 pochówków dotyczyło osób nieznanymi z imienia i nazwiska lub szczątków ludzkich, na kwotę 16 055 zł.

Średni koszt świadczenia wyniósł 2 421,62 zł.

Z tytułu zwrotów wydatków poniesionych na sprawienie pogrzebu MOPS pozyskał w 2017 r. dochody w kwocie 197 196,69 zł, które zostały przekazane na rachunek dochodów własnych Gminy.

Rozdział III: Pomoc specjalistyczna

22. Piecza zastępcza

22.1 Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w GMK na lata 2016 – 2018

Zgodnie z art. 180 pkt ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednym z zadań powiatu jest opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

W roku 2016 opracowany został Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2018, który Rada Miasta Krakowa przyjęła uchwałą Nr LII/979/16 z dnia 14 września 2016 r. Program wyznacza następujące kierunki działań, w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej funkcjonującego na terenie Gminy Miejskiej Kraków:

- rozwój rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Gminy Miejskiej Kraków poprzez zapewnienie warunków sprzyjających tworzeniu oraz funkcjonowaniu nowych rodzinnych form pieczy zastępczej i rodzin pomocowych;
- rozwój rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Gminy Miejskiej Kraków poprzez wzmacnianie kompetencji wychowawczych osób sprawujących pieczę;
- wzmacnianie rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- zapewnienie opieki dzieciom w formach pieczy instytucjonalnej dostosowanych do ich potrzeb poprzez standaryzację placówek opiekuńczo – wychowawczych zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz dostosowanie placówek do potrzeb dzieci umieszczanych;
- życiowe usamodzielnienie osób opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka i placówki opiekuńczo–wychowawcze oraz ich integracja ze środowiskiem.

(Szczegółowe informacje na temat realizacji celów ujętych w Programie znajdują się w Sprawozdaniu z realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej, które stanowi Załącznik nr 1 do sprawozdania).

22.2 Rodzinna piecza zastępcza

22.2.1 Organizowanie rodzinnej pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, realizatorem zadań powiatu z zakresu pieczy zastępczej są powiatowe centra pomocy rodzinie. Na terenie Gminy Miejskiej Kraków zadania te realizuje MOPS.

W 2017 r. 32 pracowników MOPS realizowało zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, mające na celu tworzenie warunków sprzyjających funkcjonowaniu istniejących i tworzeniu nowych rodzin zastępczych.

W roku 2017 w zakresie organizacji rodzinnej pieczy zastępczej zrealizowano następujące działania:

- **Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka**

Informacje dotyczące poszukiwania kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej, materiały prasowe i filmowe prezentujące sylwetki osób sprawujących pieczę były prezentowane za pośrednictwem strony internetowej MOPS oraz lokalnych i ogólnopolskich

mediów. W trybie ciągłym prowadzona była promocja idei rodzicielstwa zastępczego poprzez publikację materiałów w środkach masowego przekazu – internet, prasa, radio, telewizja (Telewizja Polsat – „Wydarzenia”, Radio ZET Gold, Radio Kraków „Przed Hejnałem”, Dziennik Polski, krakow.pl, lovekrakow.pl, telewizja.krakow.pl). W lutym 2017 r. w komunikacji miejskiej prezentowana była informacja o rodzicielstwie zastępczym. W 2017 roku rozpowszechniono 1 535 ulotek informacyjnych, promujących rodzicielstwo zastępcze. Akcje informacyjno – promocyjne prowadzono podczas imprez organizowanych w przestrzeni miejskiej, takich jak: Tradycyjne Święto Rękawki, Święto Rodziny Krakowskiej, Dzień Otwarty Magistratu w ramach Święta Miasta.

Zorganizowano obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka wzięły udział w trzydniowym wyjeździe integracyjno – szkoleniowym. Niezawodowe i spokrewnione rodziny zastępcze spotkały się i wspólnie świętowały na terenie Centrum Rozwoju Com Com Zone Nowa Huta.

Ponadto prowadzono działania mające na celu integrację środowiska krakowskich rodzin zastępczych między innymi poprzez: spotkania świąteczne oraz imprezy mikołajkowe, w których łącznie wzięło udział 475 osób.

W 2017r. z pracownikami MOPS skontaktowało się osobiście, telefonicznie lub za pośrednictwem poczty elektronicznej 68 osób zainteresowanych sprawowaniem rodzinnej pieczy zastępczej. 28 osób tj. 16 rodzin spełniło podstawowe warunki oraz zaprezentowało właściwą motywację i predyspozycje do sprawowania pieczy zastępczej jako niezawodowa lub zawodowa rodzina zastępcza. Osoby te uczestniczyły w szkoleniach dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej prowadzonych przez MOPS.

W 2017 roku utworzono 18 rodzin zastępczych niezawodowych, sprawujących opiekę nad 24 dziećmi oraz 3 rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego zapewniające opiekę czwórce dzieci.

– Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych

Pracownicy MOPS, w oparciu o autorski program, przeprowadzili w roku 2017 dwa cykle szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze. Zrealizowano 132 godziny szkoleń, wydano 24 zaświadczenia o ukończeniu szkolenia. Przeprowadzono łącznie 76 postępowań kwalifikacyjnych dla kandydatów do sprawowania funkcji rodziny zastępczej. W toku postępowań odbyło się 191 wizyt w miejscu zamieszkania kandydatów, 56 spotkań z osobami mającymi istotny wpływ na ocenę predyspozycji kandydatów do sprawowania pieczy i prognozę funkcjonowania rodziny zastępczej, w 169 przypadkach zasięgnięto opinii o kandydatach w instytucjach istotnych z punktu widzenia procesu kwalifikacji (m.in. szkoła, przedszkole, policja), sporządzono 76 opinii psychologicznych o predyspozycjach i motywacji kandydatów do sprawowania pieczy, przeprowadzono 99 testów psychologicznych, odbyło się 49 zespołów kwalifikacyjnych.

– Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji

W 2017 roku łącznie przeprowadzono 214 godzin szkoleń, w których uczestniczyło 188 osób. Przeprowadzono 3 cykle szkoleń dla nowo ustanowionych rodzin zastępczych spokrewnionych. Szkolenie, które miało formę wykładów, warsztatów, pracy w małych grupach, pracy indywidualnej, obejmowało m.in. psychologiczne aspekty związane z funkcjonowaniem dziecka przebywającego w pieczy, zagadnienia prawne, zadania, obowiązki

i funkcje rodziny zastępczej. Rodziny uzyskały szczegółowe informacje dotyczące możliwości korzystania z pomocy, poradnictwa, wsparcia.

Rodziny zastępcze uczestniczyły w 4 szkoleniach niestacjonarnych skierowanych odrębnie do zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych, rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi oraz rodzeństw pełniących funkcje rodziców zastępczych oraz w 5 szkoleniach stacjonarnych.

Podczas szkoleń rodziny posiadały wiedzę z zakresu profilaktyki i interwencji dotyczącej używania substancji psychoaktywnych w tym dopalaczy, zagrożeń związanych z korzystaniem przez dzieci z internetu, rozwoju seksualnego dzieci i młodzieży z uwzględnieniem sytuacji dzieci niepełnosprawnych, lęków dziecięcych, wyzwań i dylematów związanych z sytuacją dzieci własnych rodziców zastępczych, mądrego przygotowania do adopcji oraz w zakresie podnoszenia umiejętności wychowawczych

– Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych

Wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej było objętych 315 rodzin zastępczych, wobec pozostałych 169 rodzin zadania koordynatora realizowali inni pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze w roku 2017 miały możliwość uczestniczenia w 30 spotkaniach 5 grup wsparcia: dla spokrewnionych rodzin zastępczych wychowujących dzieci w wieku do 12 lat, dla spokrewnionych rodzin zastępczych wychowujących dzieci nastoletnie, dla zawodowych rodzin zastępczych, dla rodzeństw pełniących funkcję rodziców zastępczych oraz dla rodzin opiekujących się dzieckiem niepełnosprawnym. Z tego rodzaju wsparcia skorzystało 28 zawodowych rodzin zastępczych, 19 rodzin spokrewnionych, 11 rodzin wychowujących niepełnosprawne dziecko. W 2017 r. dla zawodowych rodzin zastępczych zorganizowano 24 spotkania w 4 grupach superwizyjnych. Łącznie zrealizowano 72 godziny superwizji. Dodatkowo rodziny brały udział w superwizji indywidualnej. Podczas 33 spotkań zrealizowano 47 godzin konsultacji indywidualnych.

W celu umożliwienia zawodowym rodzinom zastępczym skorzystania z wypoczynku, na czas niesprawowania opieki piecza nad dziećmi została zapewniona przez 18 rodzin pomocowych. Taka sytuacja miała miejsce 31 razy.

Udzielona została pomoc w realizacji zadania, które polegało na współpracy z rodziną biologiczną dziecka, poprzez zapewnienie miejsca i zorganizowanie 772 kontaktów dzieci z rodzicami. W 182 kontaktach towarzyszyli koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej lub psycholog.

– Współpraca ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi

Pracownicy MOPS uczestniczyli w 189 rozprawach sądowych dotyczących sytuacji dzieci oraz skierowali 1 495 pism oraz opinii do sądów rodzinnych w sprawie dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Ponadto zwołano 761 zespołów do spraw oceny sytuacji dziecka złożonych z pracowników MOPS i innych instytucji zaangażowanych w pomoc dzieciom przebywającym w rodzinnej pieczy zastępczej oraz przeprowadzono 1 740 konsultacji ze specjalistami (pedagodzy i wychowawcy szkolni, psychologowie, lekarze, pracownicy socjalni, kuratorzy sądowi). Jednocześnie pracownicy MOPS brali udział w 39 przejściach opieki nad dziećmi, które zostały umieszczone w zawodowych rodzinach zastępczych. Współdziałano z różnymi podmiotami w celu organizacji dodatkowego wsparcia dla rodzin zastępczych np. w ramach tzw. wolontariatu pracowniczego z firmą Lufthansa na

potrzeby remontu pokoi dziecięcych oraz Fundacją „Znaczenie” w realizacji projektu dla młodzieży „Szkoła usamodzielnienia”.

– **Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej**

Indywidualnym poradnictwem psychologicznym objęto 221 rodzin zastępczych oraz 184 dzieci umieszczonych w tych rodzinach. Łącznie rodzinom zastępczym udzielono 1 518 indywidualnych porad psychologicznych, w tym 746 porad dla dorosłych, a 596 porad dla dzieci.

Do ośrodków poradnictwa i terapii skierowano 37 osób z rodzin zastępczych.

Psychologowie zatrudnieni w MOPS we współpracy z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej prowadzili grupę rozwojową z bajkoterapią dla dzieci w wieku 6–10 lat (dla 5 dzieci), warsztaty Treningu Zastępowania Agresji (dla 10 dzieci) oraz warsztaty psychoedukacyjne z elementami treningu zastępowania agresji, w których uczestniczyło 14 dzieci.

Rodziny biologiczne dzieci przebywających w rodzinach zastępczych skorzystały z 122 indywidualnych porad psychologicznych. Z porad prawnych, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego i lokalowego zapewnionych przez MOPS skorzystało 18 rodzin zastępczych oraz 30 rodzin w ramach Programu Aktywności Lokalnej skierowanego do rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych z terenu Gminy Miejskiej Kraków.

Psychologowie zatrudnieni w MOPS zapewnili rodzinom badania psychologiczne – przeprowadzili 229 testów psychologicznych dla osób sprawujących pieczę.

– **Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej**

W 2017 r. zwołano 761 posiedzeń zespołów ds. oceny sytuacji dziecka, sporządzono dla sądu rodzinnego 843 opinie o sytuacji dzieci w rodzinach zastępczych. Opracowane zostały 745 plany pomocy oraz modyfikacje planów dzieciom umieszczonym w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Ponadto w roku 2017 dokonano 157 ocen rodzin zastępczych pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej funkcji i jakości wykonywanej pracy.

Ocenę funkcjonowania dzieci w rodzinach zastępczych opierano m.in. na informacjach zbieranych podczas wizyt w miejscu zamieszkania rodzin zastępczych. W 2017 r. przeprowadzono 4 387 takich wizyt oraz 955 wizyt u innych osób lub w instytucjach (u rodziców biologicznych lub innych członków rodziny, kuratorów sądowych, w szkołach, w przychodniach i szpitalach w celu rozeznania sytuacji dzieci lub podjęcia interwencji w ich sprawach).

– **Zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego**

Rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe korzystały z zapewnionych w ramach Programu Aktywności Lokalnej (*szerzej zob. podrozdział nr 2.2.1.2*) indywidualnych porad: logopedy (142 godzin porad), dietetyka (63 godziny porad), udzielano także indywidualnej pomocy w nauce i odrabianiu prac domowych (727 godziny). Dzieci z rodzin zastępczych miały możliwość udziału w zajęciach rozwijających talenty oraz zainteresowania, między innymi w zajęciach z robotyki (66 godzin), jeździe konnej (116 godziny), nauce pływania (131 godzin), nauce gry na gitarze (79 godziny), nauce rysunku oraz języka angielskiego (146 godz.). Dzieci uczestniczyły także w 12 wyjściach do obiektów kulturalnych i sportowych znajdujących się

na terenie Krakowa. W okresie wakacji zrealizowano tygodniowy cykl zajęć o charakterze integracyjnym, rekreacyjnym, kulturalnym i sportowym.

Ponadto rodziny zastępcze sprawujące opiekę nad dziećmi niepełnosprawnymi korzystały z możliwości weekendowej opieki, w ramach zajęć świetlicowych, dostosowanych do indywidualnych potrzeb tych dzieci. Tym samym zapewniono rodzicom zastępczym czas na załatwienie własnych spraw lub na wypoczynek.

Rodzice zastępczy brali udział w zajęciach grupowych z podstaw komunikacji w języku angielskim (68 godzin zajęć). Dla rodzin zastępczych zorganizowano trzy całodienne wyjazdy integracyjno – edukacyjne, warsztaty przedświąteczne oraz inne zajęcia integracyjne. Rodziny zastępcze, w ramach PAL mogły skorzystać z porad prawnych (46 godzin) oraz mediacji (4 godziny).

– Organizowanie pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka

Na podstawie indywidualnych umów o wolontariacie zawieranych przez wolontariuszy z MOPS objęto pomocą 93 dzieci ze spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych, w tym 19 dzieci zostało objętych pomocą wolontariuszy z Uniwersytetu Trzeciego Wieku z Uniwersytetu Jagiellońskiego. W ramach wolontariatu, dodatkowo organizowane było pogotowie lekcyjne, z którego korzystało 12 dzieci. MOPS kontynuował w 2017 roku współpracę z Fundacją Ruperta Mayera Dzieło Pomocy Dzieciom w sprawie realizacji pomocy wolontaryjnej na rzecz dzieci przebywających w rodzinach zastępczych. W ramach umowy z pomocy wolontariuszy skorzystało 5 dzieci. Dwoje dzieci korzysta z wolontariatu oferowanego w ramach Programu Aktywności Lokalnej dla rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych z terenu Gminy Miejskiej Kraków.

– Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających

W 2017 r. dokonano 86 zgłoszeń do ośrodków adopcyjnych dotyczących dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych, niezawodowych i spokrewnionych. Na podstawie podejmowanych działań w roku 2017, przysposobionych zostało 31 dzieci przebywających w zawodowych rodzinach zastępczych.

– Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej i pozostali pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej współuczestniczyli w tworzeniu i realizacji 51 indywidualnych programów usamodzielnienia osób przygotowywanych do opuszczenia rodzin zastępczych, dokonali 136 modyfikacji programów, odbyli 300 wizyt w miejscu zamieszkania pełnoletnich wychowanków, w 348 przypadkach towarzyszyli im w kontaktach z instytucjami. Koordynatorzy prowadzili 181 działań mających na celu motywowanie wychowanków do kontynuowania nauki. Pracownicy MOPS udzielali również pomocy w zakresie uzyskania przez pełnoletnich wychowanków odpowiednich warunków mieszkaniowych: pomagali uzupełnić wnioski o otrzymanie lokalu z zasobów gminy (w 15 przypadkach), przygotowali pisma popierające ten wniosek (w 12 przypadkach). W 17 przypadkach interweniowali osobiście lub pisemnie u zarządców lokali w sprawach lokalowych. Dwudziestu wychowanków skorzystało z porad prawnych – w kwestiach mieszkaniowych i rodzinnych.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej i pozostali pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej byli opiekunami usamodzielnienia dla 17 wychowanków. (szerzej zob. podrozdział nr 22.9)

– **Zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.**

Pracownicy uczestniczyli w 16 szkoleniach, seminariach i konferencjach podnoszących ich kwalifikacje, w tym z zakresu: nowych substancji psychoaktywnych – dopalaczy, wpływu gier komputerowych na dzieci, zagrożeń oraz konsekwencji rozwojowych i zdrowotnych u dzieci i młodzieży oglądającej pornografię, pracy z rodziną zagrożoną/uwikłaną w przemoc, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, FASD, procedur sądowych.

Brali udział w seminarium z wypalenia zawodowego, konferencji „Interdyscyplinarne spojrzenie na rodzinę – wspólny plan pomocy dziecku i rodzinie”, konferencji „Nie moja wina, ale moja kara”, konferencji i debacie publicznej „Mamo, nie krzywdź”, konferencji „Czy przemoc ma płć? O potrzebie uwzględniania kwestii płci w realizacji działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie”

Pracownicy korzystali ponadto z superwizji. W 2017 r. zrealizowano 24 godziny superwizji grupowej oraz 4 godziny superwizji indywidualnej.

22.2.2 Świadczenia pieniężne dla dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz wynagrodzenia dla osób prowadzących zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka

W 2017 r. objęto pomocą pieniężną 467 rodzin zastępczych (37 zawodowych, 316 spokrewnionych, 114 niezawodowych) oraz 2 rodzinne domy dziecka. Łącznie przebywało w nich 636 dzieci. W sprawie przyznania świadczeń wydano 1 876 decyzji administracyjnych.

Rodzinom zostały wypłacone następujące świadczenia:

- na pokrycie kosztów utrzymania dziecka: 7 187 świadczeń na kwotę 5 224 687,46 zł;
- na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka: 44 świadczenia na kwotę 43 474,66 zł
- na utrzymanie lokalu mieszkalnego: 145 świadczeń na kwotę 329 114,13 zł;
- na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka: 26 świadczeń na kwotę na kwotę 23 654,17 zł;
- na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki: 39 świadczeń 39 170,56 zł;
- na dofinansowanie kosztów wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania: 209 świadczeń na kwotę 140 214,41 zł.

Ponadto wypłacono 453 świadczenia tytułem wydatków na wynagrodzenia osób prowadzących zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, 32 świadczenia dla rodzin pomocowych oraz 38 świadczeń dla osób zatrudnionych w rodzinach zastępczych zawodowych. Wysokość wydatków na wynagrodzenia osób prowadzących rodzinne formy pieczy zastępczej wyniosła w 2017 r. 1 931 457,49 zł.

22.3 Instytucjonalna piecza zastępcza

22.3.1 Placówki opiekuńczo – wychowawcze

Według stanu na 31 grudnia 2017 r. w Krakowie funkcjonowało łącznie 41 placówek opiekuńczo – wychowawczych, zapewniających 455 miejsc. 27 placówek prowadzonych było

na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez organizacje pozarządowe, a 14 placówek funkcjonowało jako jednostki publiczne.

Poniższa tabela obrazuje typy instytucjonalnych form pieczy zastępczej funkcjonujących na terenie Krakowa z wyszczególnieniem liczby miejsc.

Tabela: Placówki opiekuńczo – wychowawcze wg typów, liczby miejsc oraz liczby osób korzystających

L.p.	Typ placówki	Liczba placówek	Liczba miejsc (wg stanu na 31.12.2017 r.)
1.	Typu socjalizacyjnego	23	259
2.	Typu interwencyjnego	3	52
3.	Typu specjalistyczno – terapeutycznego	9	101
4.	Typu rodzinnego	6	43
	Suma	41	455

W 2017 r. MOPS wydał 220 skierowań do placówek opiekuńczo – wychowawczych. Podstawą wydanych skierowań były 163 postanowienia sądu. W sprawach kierowanych dzieci podjęto 443 kontaktów z instytucjami.

W 2017 r. pracownicy MOPS uczestniczyli w 983 posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, podczas których specjaliści współpracujący z rodziną i dzieckiem (pedagog, psycholog, pracownik socjalny, kurator sądowy) dokonywali oceny efektów podejmowanych działań oraz opracowywali kierunki pracy z rodziną. Sporządzono 1 688 informacji o dzieciach przebywających w placówkach.

W 2017 r. 47 wychowanków placówek powróciło do domu przed osiągnięciem pełnoletności lub zostało przysposobionych, natomiast 46 zostało usamodzielnionych po osiągnięciu pełnoletności.

W ramach działań nadzorczych, pracownicy MOPS przeprowadzili 12 kontroli realizacji zadań przez podmioty prowadzące placówki opiekuńczo – wychowawcze.

Wydatki na funkcjonowanie instytucjonalnych form pieczy zastępczej w roku 2017 wyniosły łącznie 26 843 723 zł (w tym wydatki inwestycyjne 18 952,00 zł), z czego 15 372 351 zł to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych.

W ramach realizowanego przez MOPS projektu pn. „Termomodernizacja budynków, w których realizowane są zadania pomocy społecznej”, dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej, w 2017 roku rozpoczęto i realizowano prace w następujących budynkach: (*szerzej zob. rozdział nr 35.4*)

- Interwencyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza os. Willowe 19 – w 2017 r. wydatkowano 447 288,92 zł (w tym 414 939,49 zł to środki własne Gminy Miejskiej Kraków, a 32 349,43 zł to środki pochodzące z dofinansowania Unii Europejskiej);
- Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza al. Pod Kopcem 10A – w 2017 r. wydatkowano 545 435,61 zł (w tym 540 213,96 zł to środki własne Gminy Miejskiej Kraków, a 5 221,65 zł środki pochodzące z dofinansowania Unii Europejskiej).

22.3.2 Przekształcenia instytucjonalnych form pieczy zastępczej

Oprócz działań podejmowanych w celu rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, podejmowane są działania mające na celu dostosowanie instytucjonalnych form pieczy zastępczej do potrzeb umieszczanych dzieci oraz osiągnięcia standardu liczby miejsc. Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo – wychowawcze do dnia 31 grudnia 2020 r. mają obowiązek osiągnięcia standardu 14 miejsc. Według stanu na 31 grudnia 2017 r. spośród 41 placówek funkcjonujących na terenie Gminy Miejskiej Kraków, 39 placówek posiadało osiągnięty standard liczby miejsc wynoszący 14.

22.4 Ustalenie opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 193 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za pobyt dziecka w pieczy zastępczej rodzice ponoszą miesięczną opłatę w wysokości świadczeń i dodatków wypłacanych rodzinie zastępczej lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczanych na utrzymanie dziecka w placówce. Sposób naliczania opłaty został określony w uchwale nr L/921/12 Rady Miasta Krakowa z 14 lipca 2016 r.

W roku 2017 wydano 433 decyzji administracyjnych dotyczących opłaty za pobyt dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz 573 decyzji dotyczących opłaty za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

22.5 Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci przebywających w pieczy zastępczej

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w sytuacji gdy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej upłynie rok, kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie ma obowiązek dochodzenia na rzecz dziecka świadczeń alimentacyjnych. W roku 2017 do sądów rodzinnych wystosowano 156 pozwy w sprawie zasądzenia świadczeń alimentacyjnych, z czego w 94 przypadkach sąd orzekł przyznanie świadczeń alimentacyjnych.

22.6 Wydatki z tytułu umieszczenia dzieci z Gminy Miejskiej Kraków w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów

Art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na powiaty obowiązek ponoszenia wydatków z tytułu umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo–wychowawczych na terenie innych powiatów. W 2017 r. w rodzinach zastępczych poza Gminą Miejską Kraków przebywało 90 dzieci z terenu Krakowa, natomiast w funkcjonujących na terenie Krakowa rodzinnych formach pieczy zastępczej przebywało 64 dzieci spoza powiatu. Z kolei w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie Krakowa przebywało 15 dzieci z terenu innych powiatów, natomiast 4 dzieci z terenu Krakowa przebywało w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej poza Gminą Miejską Kraków.

Wydatki na utrzymanie dzieci z terenu Gminy w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów w roku 2017 wyniosły 1 209 035,50 zł. Podpisano 177 porozumień oraz aneksów regulujących kwestie ponoszenia wydatków.

22.7 Wydatki z tytułu umieszczenia dzieci z terenu Gminy w zakładach opiekuńczo – leczniczych

Zgodnie z art. 18 ust 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, na powiecie spoczywa obowiązek ponoszenia opłaty za pobyt dziecka umieszczonego na podstawie postanowienia sądu w zakładzie opiekuńczo – leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno – opiekuńczym lub zakładzie rehabilitacji leczniczej.

W 2017 r. w zakładach opiekuńczo – leczniczych przebywało 5 dzieci z terenu Gminy Miejskiej Kraków. Podpisano 4 porozumienia regulujące kwestie ponoszenia wydatków związanych z ich pobytem.

Wydatki na utrzymanie dzieci z terenu Gminy w tego typu instytucjach w roku 2017 wyniosły 140 187,95 zł.

22.8 Dodatek wychowawczy dla dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego

Zgodnie z ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, rodzinom zastępczym oraz osobom prowadzącym placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego przysługuje dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego na każde umieszczone dziecko, które nie ukończyło 18 roku życia. Wpłata dodatku dla osób uprawnionych rozpoczęła się od kwietnia 2016 r.

Spośród 392 dzieci przebywających w spokrewnionych rodzinach zastępczych dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego otrzymało 318 wychowanków. Natomiast w odniesieniu do niezawodowych rodzin zastępczych – na 137 dzieci przebywających taką pomoc otrzymało 101 wychowanków. Z kolei w przypadku zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej, dodatek został przyznany dla 105 dzieci.

Łącznie wypłacono 5 152 świadczeń na kwotę 2 504 572,82 zł. W odniesieniu do placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego, pomocą w formie dodatku do zryczałtowanej kwoty na dzieci umieszczone w tego typu placówkach objęto 48 wychowanków. Wypłacono 476 świadczeń na kwotę 229 435,13zł.

Łączne koszty obsługi wypłaty powyższych świadczeń wyniosły 27 614,59 zł.

22.9 Usamodzielnienie wychowanków rodzin zastępczych i placówek oraz kontynuowanie nauki

W 2017 r. udzielono pomocy związanej z usamodzielnieniem 309 wychowankom rodzin zastępczych i placówek.

Tabela: Usamodzielnianie wychowanków rodzin zastępczych i placówek

Lp.	Podstawa przyznawania pomocy	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2017 r.
1.	Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	238
2.	Na zasadach ustawy o pomocy społecznej (przepisy przejściowe z ustawy o wspieraniu rodziny)	40
3.	Ustawa o pomocy społecznej	31
	Miejsce pobytu osoby usamodzielnianej przed usamodzielnieniem	Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2017 r.
1.	Rodziny zastępcze	177
2.	Placówki opiekuńczo – wychowawcze	100
3.	Młodzieżowe ośrodki wychowawcze	25
4.	Specjalny ośrodek szkolno – wychowawczy	0
5.	Schronisko dla nieletnich i zakład poprawczy	0
6.	Zakłady poprawcze	7
Suma		309

Osoby usamodzielniane zostały objęte pomocą, mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem poprzez następujące działania:

- 1) sporządzenie i realizacja Indywidualnych Programów Usamodzielnień oraz modyfikacji – 439,
- 2) wspieranie wychowanków w zakresie:

- uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych (podjęto 52 działania mające na celu poprawę sytuacji mieszkaniowej usamodzielnianych wychowanków),
- uzyskania wykształcenia, zawodu i podjęciu zatrudnienia zgodnego z możliwościami i aspiracjami wychowanka poprzez współpracę ze szkołami oraz indywidualne rozmowy z wychowankami (75 pism do szkół z zapytaniem o sytuację szkolną osób usamodzielnianych, 113 rozmów z pracownikami szkół, 1 349 działań mających na celu motywowanie wychowanków do kontynuowania nauki),
- kontaktów z rodziną i środowiskiem (187 wizyt w miejscu zamieszkania osób, które opuściły pieczę zastępczą).

Osoby usamodzielniane zostały objęte pomocą finansową, przyznaną po wszczęciu 532 postępowań administracyjnych. W celu przyznania świadczeń, do których stosuje się przepisy ustawy o pomocy społecznej przeprowadzono 84 wywiady środowiskowe.

Udzielono łącznie 2 339 świadczeń na kwotę 1 478 049,13 zł, w tym: 2 236 świadczeń na kontynuowanie nauki (1 121 038,22 zł), 57 świadczeń na usamodzielnienie (258 179 zł) oraz 46 świadczenia na zagospodarowanie (98 831,91 zł).

22.9.1 Mieszkania chronione dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej

Wychowankowie usamodzielniający się w oparciu o przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o pomocy społecznej, którzy nie mieli zabezpieczonych potrzeb mieszkaniowych, mogli otrzymać świadczenie w postaci pobytu w mieszkaniu chronionym. W roku 2017 na terenie Krakowa funkcjonowały 3 mieszkania prowadzone na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków, które zapewniały 17 miejsc. Skorzystało z nich 20 osób. Na utrzymanie mieszkań chronionych w 2017 roku wydatkowano 81 528,62 zł.

23. Interwencja kryzysowa

23.1 Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w 2017 roku udzielił pomocy 4 485 osobom, w tym 437 osobom dotkniętym problemem przemocy. We wskazanym okresie ze schronienia w hostelu prowadzonym przez Ośrodek skorzystały 33 osoby, w tym schronieniem z uwagi na przemoc w rodzinie objęto 14 osób, w tym 4 dzieci.

Od kwietnia 2014 roku krakowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej w ramach porozumienia zawartego między powiatem krakowskim i Gminą Miejską Kraków realizuje zadanie interwencji kryzysowej również dla mieszkańców powiatu krakowskiego.

W 2017 roku na realizację zadania wydatkowano 2 201 425 zł, w tym 119 900 zł w ramach realizacji porozumienia z powiatem krakowskim.

W ramach realizowanego przez MOPS projektu pn. „Termomodernizacja budynków, w których realizowane są zadania pomocy społecznej”, dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej, w 2017 roku rozpoczęto i realizowano prace w budynku Ośrodka Interwencji Kryzysowej ul. Radziwiłłowska 8b – w 2017 r. nie poniesiono kosztów robót. *(szerzej zob. rozdział nr 35.4)*

23.2 Miejsca interwencyjnego schronienia

W ramach zadań z zakresu interwencji kryzysowej w okresach niskich temperatur w lokalizacji os. Krakowiaków 46, na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków prowadzonych jest 10 miejsc interwencyjnego schronienia dla kobiet. W 2017 roku w okresie styczeń – marzec oraz

listopad – grudzień, z tej formy pomocy skorzystało 25 osób. Na realizację zadania wydatkowano 15 000 zł.

24. Ośrodki wsparcia, mieszkania chronione, placówki zapewniające opiekę całodobową osobom starszym i niepełnosprawnym

Podstawowym założeniem systemu wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych w Krakowie jest umożliwienie im jak najpełniejszego i najdłuższego funkcjonowania w środowisku rodzinnym, w miejscu zamieszkania. Instytucjonalne, całodobowe formy opieki, są formą pomocy, która powinna być stosowana tylko w przypadku braku możliwości rozwiązywania problemów w inny sposób. Jednocześnie działania MOPS zmierzają do tego, aby system wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych był na tyle zróżnicowany, by zapewniał ofertę dostosowaną do stanu zdrowia oraz sytuacji rodzinnej i bytowej każdej osoby wymagającej wsparcia.

24.1 Ośrodki wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych

Celem działania ośrodków dla osób starszych i niepełnosprawnych jest podtrzymywanie sprawności psychofizycznej tych osób dla umożliwienia im jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku rodzinnym, sąsiedzkim, w miejscu zamieszkania. Korzystając z zajęć w ośrodkach wsparcia osoby starsze mogą zaspokoić potrzebę kontaktu i integracji społecznej. Uczestnicy otrzymują wsparcie specjalistów, mają zapewnioną rehabilitację społeczną i usprawniającą oraz możliwość korzystania z zajęć kulturalnych oraz gorących posiłków.

W 2017 r. w Krakowie funkcjonował Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej będący jednostką budżetową, w skład którego wchodziło 6 placówek oraz kluby seniora. Ponadto funkcjonowało 6 dziennych ośrodków dla osób starszych prowadzonych na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez organizacje pozarządowe, w tym: 3 ośrodki wsparcia dla osób starszych, 1 dzienny dom Senior – WIGOR oraz 2 ośrodki wsparcia – kluby samopomocy, których działania ukierunkowane są na integrację międzypokoleniową poprzez budowanie relacji pomiędzy osobami starszymi i młodzieżą lub dziećmi w wieku szkolnym (*szerzej zob. podrozdział nr 24.1.1.*). Od 1 marca 2017 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie rozpoczął realizację projektu „W sile wieku” w ramach, którego uruchomiono 5 klubów samopomocy. (*szerzej zob. podrozdział nr 24.1.2.*)

Dzienne domy pomocy w roku 2017 dysponowały 850 miejscami. Z pomocy w tej formie skorzystało łącznie 1 268 osób.

Wydatki na bieżącą działalność ośrodków wsparcia dla osób starszych w 2017 roku wyniosły 9 000 045,59 zł w tym 86 400 zł pochodziło z budżetu państwa. Wydatki z przeznaczeniem na działalność ośrodków prowadzonych na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez podmioty niepubliczne wyniosły 1 279 464,73 zł.

Tabela: Dienne ośrodki wsparcia dla osób starszych oraz kluby samopomocy z integracją międzypokoleniową

Lp.	Adres	Liczba miejsc (wg stanu na 31.12.2017 r.)
1	Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej, os. Szkolne 20	540
2	Ośrodki wsparcia dla osób starszych, os. Zielone 7, ul. Komandosów 18, pl. Gen. Władysława Sikorskiego 14/2	120
3	Dzienny Dom „Senior Wigor”, ul. Zielony Dół 4	30
4	Ośrodek wsparcia – klub samopomocy dla osób starszych, dzieci i młodzieży, ul. Lea 55	30
5	Ośrodek wsparcia – klub samopomocy dla osób starszych, dzieci i młodzieży, ul. Balicka 289	30
6	Kluby Samopomocy „W sile wieku”, os. Krakowiaków 2, ul. Grzegórzecka 19/1–2, ul. Gdańska 5, ul. Okulickiego 51/279, ul. Bronowicka 19/5.	100
SUMA		850

24.1.1 Ośrodki wsparcia – kluby samopomocy realizujące zadania integracji międzypokoleniowej

Celem działania ośrodków wsparcia – klubów samopomocy dla osób starszych, dzieci i młodzieży było prowadzenie działań ukierunkowanych na integrację międzypokoleniową poprzez budowanie relacji pomiędzy osobami starszymi i młodzieżą lub dziećmi w wieku szkolnym. W 2017 r. kontynuowano prowadzenie klubu samopomocy przy ul. Balickiej 289. Łączny koszt funkcjonowania placówek w 2017 r. wyniósł 216 000 zł, w tym 86 400 zł stanowiły środki z budżetu Wojewody.

24.1.2 Kluby Samopomocy „W sile wieku”

Od 1 marca 2017 roku MOPS w Krakowie rozpoczął realizację projektu „W sile wieku”, który jest finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020.

Projekt skierowany jest do seniorów, którzy ze względu na niepełnosprawność, stan zdrowia (przebyty udar, chorobę Alzheimera, choroby otępienne) wymagają opieki i wsparcia, ale mogą w ograniczonym stopniu funkcjonować samodzielnie.

Dla uczestników utworzono na terenie Krakowa 5 nowych placówek – 4 kluby samopomocy aktywizujące i 1 klub samopomocy specjalistyczny (łącznie dysponujących 100 miejscami), w ramach których organizowany jest dzienny pobyt seniorów (*szerzej zob. rozdział nr 10*).

24.2 Środowiskowe domy samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy udzielają wsparcia osobom chorującym psychicznie, niepełnosprawnym intelektualnie, osobom z autyzmem oraz z chorobą Alzheimera.

W 2017 roku w Gminie Miejskiej Kraków funkcjonowało 13 środowiskowych domów samopomocy, w tym 1 środowiskowy dom samopomocy, będący miejską jednostką organizacyjną oraz pozostałe prowadzone na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez organizacje pozarządowe. W 2017 roku w ramach Programu Kompleksowego Wsparcia dla Rodzin „Za życiem” od 1 grudnia 2017 r w Środowiskowym Domu Samopomocy przy al. Grottera 3 wykonano remont lokalu oraz zwiększono o 7 liczbę miejsc dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnością sprzężoną.

Łącznie placówki dysponowały 459 miejscami. W 2017 r. z pomocy środowiskowych domów samopomocy skorzystały 522 osoby, w tym 70 osób skorzystało po raz pierwszy z tej formy pomocy.

Na bieżącą działalność środowiskowych domów samopomocy prowadzonych przez podmioty niepubliczne z budżetu Wojewody przeznaczono w 2017 roku 6 256 047,72 zł oraz 867 306,05 zł na działalność środowiskowego domu samopomocy będącego jednostką budżetową. Ponadto na utworzenie nowych miejsc w placówce prowadzonej przy al. Grottgera 3 – remont, wyposażenie lokalu i bieżącą działalność przeznaczono z budżetu Wojewody kwotę 254 890,40 zł.

24.3 Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi

W 2017 r. uruchomiony został pierwszy w Krakowie Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Placówka prowadzona jest na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Krakowską Fundację Hamlet i jest przeznaczona dla 20 osób. Klub działa w oparciu o aktywność własną uczestników, wspieranych przez pracowników Klubu. W Klubie można skorzystać z warsztatów kulinarnych, tanecznych, plastycznych, kulturalnych. Świadczone jest także poradnictwo psychologiczne. Na adaptację, wyposażenie lokalu i funkcjonowanie Klubu w 2017 r. wydatkowano 57 061,51 zł.

24.4 Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób starszych i niepełnosprawnych fizycznie

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków w 2017 r. funkcjonowało 12 mieszkań chronionych w tym 10 dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz 2 dla osób starszych. Prowadzenie 5 mieszkań chronionych Gmina Miejska Kraków zlecała organizacjom pozarządowym posiadającym status organizacji pożytku publicznego, natomiast pozostałych 7 mieszkań chronionych prowadzonych jest przez jednostki budżetowe – domy pomocy społecznej.

W 2017 roku uruchomiono dwa nowe mieszkania chronione. Jedno z nich przeznaczone dla 5 osób z zaburzeniami psychicznymi, z problemem alkoholowym, prowadzone jest przez Fundację Pomocy Chorym Psychicznymi im. Tomasza Deca. Drugie mieszkanie przeznaczone dla 5 osób z zaburzeniami psychicznymi uruchomiono przy ul. Zakopiańskiej. Prowadzone jest przez Dom Pomocy Społecznej przy ul. Krakowskiej 55, a jego uruchomienie sfinansowane zostało w ramach Programu Kompleksowego Wsparcia dla Rodzin „Za życiem”. Na remont i wyposażenie nowych mieszkań wydatkowano łącznie kwotę 268 829,02 zł, w tym kwota 83 697,00 zł pochodziła z budżetu państwa.

Mieszkanie chronione przeznaczone dla 6 osób z zaburzeniami psychicznymi przy ul. Zielińskiego 7/1 od 1 stycznia 2017 r. zostało włączone do struktury jednostki budżetowej – Domu Pomocy Społecznej ul. Nowaczyńskiego 1. Od grudnia 2017 r. mieszkanie funkcjonuje w lokalu przy Pl. Gen. Sikorskiego 2/5. Na remont przeznaczono 18 647,94 zł.

Mieszkania dysponowały łącznie 60 miejscami. Z pobytu w mieszkaniach chronionych skorzystało 66 osób. Łączny koszt funkcjonowania mieszkań chronionych w roku 2017 wyniósł 647 559,16 zł.

24.5 Rodzinny dom pomocy

Na terenie Miasta Krakowa w 2017 roku funkcjonował Rodzinny Dom Pomocy przy ul. Źródlanej 15 prowadzony przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przeznaczony dla 8 osób starszych. Z całodobowych usług opiekuńczych w

placówce skorzystało 8 osób. Na funkcjonowanie Rodzinnego Domu Pomocy wydatkowano w roku 2017 kwotę 213 734,40 zł.

24.6 Domy pomocy społecznej

Według stanu na 31 grudnia 2017 r. na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonowało 16 domów pomocy społecznej, z czego 11 domów to miejskie jednostki organizacyjne. Domy pomocy społecznej dysponują 2 082 miejscami. W 2017 r. z usług świadczonych w domach pomocy społecznej skorzystało łącznie 2 345 osób.

Tabela: Domy pomocy społecznej (wg typów) funkcjonujące w 2017 r. na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Typ placówki	Stan na 31 grudnia 2017 r.			
	Liczba DPS – mjo	Liczba miejsc	Liczba DPS – prowadzonych przez NGO	Liczba miejsc
dla osób w podeszłym wieku	1	90	1	67
dla osób przewlekle somatycznie chorych	5	808*	3	107
dla osób przewlekle psychicznie chorych	3	688	–	–
dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1	132**	–	–
dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	–	–	1	25
dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1	165***	–	–
Ogółem:	11	1 883	5	199

* 45 miejsc dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie w budynku na os. Sportowym 9, wchodzącym w strukturę DPS os. Szkolne 28

**45 miejsc dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie w budynku na os. Hutniczym 5, wchodzącym w strukturę DPS os. Szkolne 28

***15 miejsc dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, 150 miejsc dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie

Od 1 grudnia 2017 r. Dom Pomocy Społecznej, przeznaczony dla 45 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie na os. Hutniczym 5 został włączony w strukturę jednostki budżetowej – Dom Pomocy Społecznej os. Szkolne 28. Dotychczas placówka prowadzona była na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej Gaudium et Spes. Umowa na realizację zadania zawarta ze Stowarzyszeniem wygasła z dniem 30 listopada 2017 r.

W 2017 r. złożono 611 wniosków o umieszczenie w domach pomocy społecznej. Liczba wniosków w latach 2013 – 2017 sukcesywnie wzrasta – z 390 w roku 2013, do 611 w roku 2017. Łącznie wydano 3 453 decyzji i postanowień w sprawach klientów.

W roku 2017 w domach pomocy społecznej umieszczono łącznie 389 nowych osób, z czego 338 w domach zlokalizowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków, a 51 osób w domach znajdujących się na terenie innych powiatów.

Na dzień 31 grudnia 2017 r. na umieszczenie w domu pomocy społecznej oczekiwało 247 osób. Okres oczekiwania na miejsce jest zróżnicowany i zależy przede wszystkim od typu domu, ale także od płci i preferencji osób oczekujących dotyczących skierowania do konkretnego domu pomocy społecznej.

Wydatki na bieżącą działalność domów pomocy społecznej w roku 2017 wyniosły 121 091 151,07 zł, w tym 111 139 916,91 zł (z środkami bieżącymi Dzielnic i wydatkami MDDPS na posiłki w DPS) to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych.

W 2017 r. poniesiona została odpłatność za 161 osób umieszczonych w domach pomocy społecznej poza Gminą Miejską Kraków, a wydatki związane z pobytem tych osób wyniosły 3 138 352,34 zł.

W 2017 roku w celu zwiększenia liczby miejsc całodobowego pobytu, poprawy jakości i standardu usług świadczonych w domach pomocy społecznej przeprowadzono szereg inwestycji oraz dokonano zakupów inwestycyjnych. Wydatki inwestycyjne (ze środkami Dzielnic) wyniosły 15 329 281,30 zł, w tym:

- 5 850 000 zł kontynuacja budowy Pawilonu Artysty Seniora – II etap,
- 7 399 644,13 zł pozostałe inwestycje,
- 2 079 637,17 zł zakupy inwestycyjne.

W ramach realizowanego przez MOPS projektu pn. „Termomodernizacja budynków, w których realizowane są zadania pomocy społecznej”, dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej, w 2017 roku rozpoczęto i realizowano prace w następujących budynkach: (*szerzej zob. rozdział nr 35.4*)

Tabela: Domy pomocy społecznej, w których realizowana jest termomodernizacja

Budynek	Rok zakończenia robót	Koszt robót w 2017 roku	Koszt robót – środki własne	Koszt robót – środki ze źródeł zagranicznych UE
Dom Pomocy Społecznej os. Szkolne 28	2017	1 146 209,42 zł	846 927,48 zł	299 281,94 zł
Dom Pomocy Społecznej os. Sportowe 9*	2017	1 051 358,86 zł	847 966,79 zł	203 392,07 zł
Dom Pomocy Społecznej os. Hutnicze 5*	2017	642 178,14 zł	642 178,14 zł	0,00 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Krakowska 53*	2017	810 135,29 zł	645 197,66 zł	164 937,63 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Krakowska 47	2018	918 548,24 zł	427 130,96 zł	491 417,28 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Babińskiego 25	2018	356 220,70 zł	356 220,70 zł	0,00 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Nowaczyńskiego 1 (3 budynki)	2018	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł

* Budynki, w których roboty budowlane zakończyły się w 2017 roku, ale ostatnie płatności były wykonane w 2018 roku.

24.6.1 Kierowanie do sądów wniosków dotyczących wydania postanowienia o potrzebie umieszczenia osoby w domu pomocy społecznej bez jej zgody

W przypadku, gdy osoba wymaga skierowania do domu pomocy społecznej ze względu na swój stan zdrowia, ale nie jest zdolna do świadomego wyrażenia zgody lub w przypadku, gdy na skutek choroby psychicznej nie wyraża zgody na skierowanie do placówki, a brak opieki zagraża jej życiu lub zdrowiu – MOPS na podstawie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, występuje do sądu opiekuńczego z wnioskiem o skierowanie do domu pomocy społecznej bez zgody strony. W 2017 roku wniesiono 118 takich wniosków.

25. Pomoc na rzecz osób bezdomnych

Szacuje się, że w ciągu roku w Krakowie przebywa około 2,3 tys. osób bezdomnych. W roku 2017 z pomocy MOPS skorzystało 1 919 gospodarstw domowych, w tym ze świadczeń przyznawanych przez MOPS skorzystało 1 253 rodziny (1 348 osób w rodzinach), wśród nich 205 rodzin (209 osób) skorzystało z pomocy wyłącznie w formie pracy socjalnej.

25.1 Zapewnienie schronienia

Udzielanie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca schronienia w noclegowniach, schroniskach dla osób bezdomnych lub ogrzewalniach. Pomoc w zabezpieczeniu noclegu jest też świadczona w ramach wsparcia udzielonego w formie umieszczenia w mieszkaniach chronionych.

Gmina Miejska Kraków w roku 2017 zlecała w formie powierzenia podmiotom niepublicznym prowadzenie 4 placówek zapewniających schronienie dla osób bezdomnych i 6 mieszkań chronionych, w tym 3 mieszkań chronionych w ramach dofinansowania ze środków projektu „Bariery zamieniamy na szanse”. Gmina Miejska Kraków w roku 2017 wspierała również działalność charytatywną w zakresie pomocy bezdomnym, przekazując dotację na funkcjonowanie 4 placówek zapewniających schronienie osobom bezdomnym.

25.1.1 Pomoc w formie schronienia realizowana w formie powierzenia zadań

Gmina Miejska Kraków w roku 2017 zlecała w formie powierzenia podmiotom niepublicznym prowadzenie 4 placówek zapewniających schronienie dla osób bezdomnych. Na funkcjonowanie placówek w roku 2017 wydatkowano łącznie 2 660 174,10 zł.

1. Schronisko dla Bezdomnych Kobiet w Krakowie przy ul. Sołtysowskiej 13c

Schronisko prowadzone jest na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej i zapewnia wsparcie kobietom i kobietom z dziećmi powyżej 7 roku życia, pozbawionym schronienia, przebywającym na terenie Krakowa. Schronisko zapewnia osobom, które podpisały kontrakt socjalny, tymczasowe całodobowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. Schronisko funkcjonuje całorocznie, 7 dni w tygodniu i zapewnia 55 miejsc noclegowych, wsparcie pracowników socjalnych oraz pomoc specjalistyczną – psychologiczną i pedagogiczną, a w zależności od potrzeb również jest dostępny kontakt z terapeutą ds. uzależnień.

W 2017 roku z pomocy skorzystało 121 osób (102 kobiety i 19 dzieci), 28 osób usamodzielniało się, 2 osoby zostały skierowane do DPS. W ramach pracy socjalnej realizowano 43 Indywidualne Programy Wychodzenia z Bezdomności oraz dokonano 68 ocen programów. W 2017 roku w budynku Schroniska przeprowadzono prace wykończeniowe będące kontynuacją prac modernizacyjnych i remontowych z 2016 roku. Na funkcjonowanie placówki w roku 2017 wydatkowano 700 000 zł.

2. Dom Matki i Dziecka w Krakowie przy ul. Żywieckiej 16

Dom prowadzony jest przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej jako schronisko dla kobiet z dziećmi. Placówka zapewnia wsparcie dla matek z dziećmi do lat 10 oraz kobiet w ciąży, pozbawionych schronienia, które podpisały kontrakt socjalny. Schronisko funkcjonuje całorocznie, 7 dni w tygodniu, oferuje wsparcie psychologiczne, pedagogiczne, pomoc pracownika socjalnego, a w zależności od potrzeb również jest dostępny kontakt z terapeutą ds.

uzależnień. Pomoc skierowana jest zarówno do kobiet bezdomnych, jak i posiadających stałe miejsce pobytu, lecz nie mogących w nim przebywać z różnych przyczyn losowych. Placówka zapewnia miejsca dla 60 matek z dziećmi, w tym 40 miejsc jest w dyspozycji MOPS w Krakowie.

W 2017 roku z pomocy skorzystało 58 osób (26 kobiet i 32 dzieci), 22 osoby się usamodzielniały. W ramach pracy socjalnej realizowano 30 Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności i dokonano 54 ocen Programów.

Na funkcjonowanie placówki w 2017 roku wydatkowano 444 000 zł.

3. Noclegownia i Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Krakowie przy ul. Makuszyńskiego 19a

Noclegownia i Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Krakowie prowadzona jest na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Polski Komitet Pomocy Społecznej Małopolski Zarząd Wojewódzki. Do 30 czerwca 2017 roku placówka zapewniała 200 miejsc noclegowych (w tym: 100 miejsc w części noclegowej i 100 miejsc w części schroniskowej, z czego dla 50 osób świadczone są usługi opiekuńcze). Od 1 lipca 2017 roku w związku z koniecznością dostosowania placówki do standardów określonych Rozporządzeniem MRPiPS z dnia 28 kwietnia 2017 roku (Dz. U. z dnia 16.05.2017 r., poz. 953) w sprawie standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych i ogrzewalni nastąpiła konieczność zmniejszenia liczby miejsc w schronisku i aktualnie placówka zapewnia 180 miejsc (w tym: 100 miejsc w części noclegowej i 80 miejsc w części schroniskowej, z czego dla 50 osób świadczone są usługi opiekuńcze).

Noclegownia i Schronisko przeznaczone są wyłącznie dla mężczyzn pełnoletnich, bezdomnych lub czasowo pozbawionych schronienia, zdolnych do samoobsługi, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce, dla których Gmina Miejska Kraków jest właściwa do udzielenia pomocy.

Noclegownia gwarantuje tymczasową pomoc w postaci miejsca noclegowego, w ramach którego umożliwia się spędzenie nocy w warunkach gwarantujących ochronę życia i zdrowia. Noclegownia funkcjonuje całorocznie, 7 dni w tygodniu, w godzinach od 16.00 do 8.00.

Schronisko zapewnia osobom, które podpisały kontrakt socjalny całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. Schronisko funkcjonuje całorocznie, 7 dni w tygodniu. Ponadto w placówkach zapewniona jest pomoc pracowników socjalnych, pomoc specjalistyczna: psychologów, terapeutów ds. uzależnień, prawnika oraz wsparcie asystenta osoby bezdomnej. W placówce zapewnia się również usługi opiekuńcze.

W 2017 roku z pomocy skorzystało 565 osób, 18 osób wyszło z bezdomności, 20 zostało skierowanych do innych placówek (DPS, ZOL, mieszkania chronione i inne). W sytuacjach kryzysowych, w szczególności w okresie występowania niskich temperatur lub całorocznie w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia osoby bezdomnej placówka przyjmuje osoby bezdomne ponad ustalony limit miejsc. W miesiącach styczeń – marzec 2017 r. placówka udzieliła 2 421 dodatkowych osobonoclegów, a w miesiącach lipiec – grudzień 2017 roku 2 218 dodatkowych osobonoclegów.

W ciągu roku pracownicy socjalni placówki realizowali łącznie 207 Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności lub Planów Współdziałania oraz dokonali 88 ocen tych programów. Asystent osoby bezdomnej realizował 63 indywidualne plany pracy.

Od 1 marca 2017 roku w Noclegowni i Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn, ul. Makuszyńskiego 19a w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest realizowany Program wspierania osób uzależnionych. Program koncentruje się na udzieleniu wsparcia osobom

bezdolnym mającym problem alkoholowy i zdecydowały się na skorzystanie ze schronienia w Noclegowni i Schronisku dla Bezdolnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a.

Celami programu jest zmniejszenie negatywnych skutków funkcjonowania osób bezdolnych nadużywających alkoholu oraz wspomaganie osób bezdolnych uzależnionych w procesie readaptacji społecznej.

W ramach programu w 2017 roku pomocą objęto 201 osób z problemem alkoholowym, które na terenie placówki mogły skorzystać z pomocy psychologów, terapeuty ds. uzależnień, wsparcia pracowników socjalnych oraz porady prawnika.

Na działalność placówki w roku 2017 wydatkowano 1 400 974,10 zł.

4. Schronisko dla osób bezdolnych, starszych i niepełnosprawnych w Krakowie przy ul. Koprowej 4

Placówka prowadzona przez Stowarzyszenie Dobroczynne Betlejem zapewnia 12 miejsc noclegowych dla osób starszych i niepełnosprawnych objętych usługami opiekuńczymi oraz 4 miejsca dla opiekunów–wolontariuszy, wyżywienie w formie 3 posiłków dziennie, a w sytuacjach interwencyjnych leki i materiały farmaceutyczne oraz niezbędną odzież. Schronisko zapewnia również pomoc pracownika socjalnego, który realizował 15 Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdolności. W 2017 roku ze schronienia w placówce skorzystało 21 osób, w tym 15 osób było objętych usługami opiekuńczymi.

Na działalność schroniska w 2017 roku wydatkowano 115 200 zł.

25.1.2 Pomoc w formie schronienia realizowana w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdolnym

Gmina Miejska Kraków wspiera organizacje pozarządowe, które w ramach działalności charytatywnej prowadzą placówki zapewniające schronienie osobom bezdolnym. W ramach tej działalności w 2017 roku funkcjonowały 4 placówki wspierające osoby bezdolne, które udzieliły schronienia 480 osobom. Wsparcie w łącznej wysokości 460 200 zł otrzymały:

1. Chrześcijański Ośrodek Pomocy Bezdolnym „Dom Łazarza”, ul. Nowogródzka 8

Placówka prowadzona jest przez Stowarzyszenie Dobroczynne Betlejem. Jest to ośrodek całodobowego pobytu, zapewniający 35 miejsc noclegowych, w tym 5 miejsc dla kobiet, wyżywienie w formie 3 posiłków dziennie, podstawową pomoc medyczną (lekarz internista) oraz możliwość otrzymania podstawowych leków, środków opatrunkowych, środków higieny osobistej.

W 2017 roku placówka udzieliła schronienia 81 osobom bezdolnym w tym 2 kobietom. 3 mieszkańców ośrodka podjęło się pracy wolontaryjnej jako opiekunowie w Schronisku dla osób bezdolnych, starszych i niepełnosprawnych przy ul. Koprowej 4 w Krakowie, 6 osób usamodzielniało się.

Na funkcjonowanie placówki w 2017 roku wydatkowano 80 000 zł.

2. Dom Św. Brata Alberta, ul. Saska 9 a

Dom prowadzony jest przez Zgromadzenie Braci Albertynów. Zapewnia całodobowe schronienie dla 47 bezdolnych mężczyzn wychodzących z bezdolności. Jest formą mieszkania wspieranego, w którym stworzono warunki do trzeźwego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia przygotowującego osoby bezdolne do pełnej samodzielności.

W 2017 roku placówka udzieliła schronienia 55 osobom bezdomnym, z czego 2 osoby się usamodzielniały. Na funkcjonowanie placówki w roku 2017 wydatkowano 30 000 zł.

3. Przytulisko Św. Brata Alberta dla Bezdomnych Kobiet, ul. Malborska 64 b

Przytulisko prowadzone jest przez Zgromadzenie Sióstr Albertynek Posługującym Ubogim – Dom Zakonny. Przytulisko zapewnia 62 miejsca noclegowe i całodzienne wyżywienie oraz wsparcie prawne, socjalne, medyczne, psychologiczne dla kobiet bezdomnych, w sytuacjach wyjątkowych również kobiet w ciąży i kobiet z dziećmi.

W 2017 roku placówka udzieliła schronienia 152 bezdomnym kobietom, z czego: 19 osób usamodzielniało się, 7 zostało skierowanych do DPS, a 4 do mieszkań wspieranych lub treningowych, 14 osób powróciło do domu rodzinnego. Na funkcjonowanie placówki w roku 2017 wydatkowano 175 200 zł.

4. Przytulisko dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Skawińskiej 6

Przytulisko prowadzone przez Zgromadzenie Braci Albertynów zapewnia 80 miejsc noclegowych w tym 4 miejsca dla osób potrzebujących czasu na rekonwalescencję po hospitalizacji, 9 miejsc dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcjami narządu ruchu i wymagających sprzętu rehabilitacyjnego oraz 8 miejsc dla przyjęć prewencyjnych do dyspozycji dyżuru nocnego policji, straży miejskiej i pogotowia ratunkowego.

W 2017 roku placówka udzieliła schronienia 192 bezdomnym mężczyznom, z czego 18 osób usamodzielniało się, 5 zostało skierowanych do DPS.

Na funkcjonowanie placówki w 2017 roku wydatkowano 175 000 zł.

25.1.3 Mieszkania chronione dla osób bezdomnych

W 2017 roku w Krakowie funkcjonowało 6 mieszkań chronionych dla 27 bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością mężczyzn i 5 bezdomnych kobiet, posiadających ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały na terenie Krakowa. Mieszkania prowadzone były przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio oraz Caritas Archidiecezji Krakowskiej. Mieszkania prowadzone przez Caritas realizowane były w ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse”. Adresatami tej formy wsparcia są osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością, a w przypadku beneficjentów mieszkań chronionych realizowanych w ramach projektu: osoby bezdomne, bez pracy, mające możliwość usamodzielnienia się.

W 2017 roku z miejsc w mieszkaniach chronionych skorzystało łącznie 40 bezdomnych osób. Na realizację zadania w 2017 roku wydatkowano 167 440 zł, w tym na realizację zadania w ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse” wydatkowano 86 400 zł.

25.1.4 Prowadzenie placówek czasowego schronienia przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – ogrzewalnia dla osób bezdomnych

MOPS realizował w 2017 roku zadanie pod nazwą „Ogrzewalnia dla Osób Bezdomnych”. Placówka zapewnia schronienie bezdomnym mężczyznom, bez względu na ostatnie miejsce stałego zameldowania, niewymagającym pomocy medycznej, zdolnym do samoobsługi. W okresie zimowym tj. do 31 marca oraz od 15 listopada placówka przyjmowała także osoby znajdujące się pod wpływem alkoholu. Ogrzewalnia zapewniała schronienie osobom bezdomnym codziennie w godzinach od 19:00 do 7:00 z wyłączeniem okresu przerwy technicznej związanej z remontem w okresie od 16 lipca do 3 września 2017 roku. W okresie

od 24 grudnia do 31 grudnia 2017 r. placówka wydłużyła godziny funkcjonowania od godz. 16:00 do 10:00.

Ogrzewalnia zapewnia 60 miejsc leżących oraz 25 miejsc siedzących, a w okresie od 14 stycznia do 20 marca 2017 roku uruchomiono 15 dodatkowych miejsc noclegowych, funkcjonujących w godzinach od 20.00 do 7.00. Każdy mieszkaniec otrzymuje koc, ciepły napój oraz ma możliwość wykonania zabiegów higienicznych. W szczególnych przypadkach istnieje możliwość wymiany odzieży.

W roku 2017 ogrzewalnia udzieliła schronienia 735 osobom bezdomnym. Na realizację zadania w roku 2017 wydatkowano 326 529,65 zł.

25.2 Zapewnienie pomocy medycznej i zaopatrzenia w leki realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym

W roku 2017 Gmina Miejska Kraków dofinansowała działalność charytatywną Stowarzyszenia Lekarze Nadziei w formie prowadzenia Przychodni dla Osób Bezdomnych, w ramach której udzielana jest doraźna pomoc przedmedyczna, pomoc lekarska i wydawanie leków oraz Punktu Charytatywnego Wydawania Leków i Darów. W 2017 roku Stowarzyszenie udzieliło 2 126 konsultacji lekarskich, wykonało 2 124 opatrunków i drobnych zabiegów pielęgnacyjnych oraz wydało 7 585 opakowań leków i materiałów opatrunkowych. Lekarze w przychodni przyjmowali pacjentów z objawami chorób ostrych, przewlekłych w tym również zakaźnych. Poprzez udzielenie pomocy przedmedycznej i lekarskiej udało się zapobiec niebezpiecznym powikłaniom, szczególnie w przypadku przewlekłych schorzeń dermatologicznych. Prowadzone działania miały ponadto na celu wzrost poziomu wiedzy na temat zasad profilaktyki i higieny osobistej.

Na realizację zadania w 2017 roku wydatkowano 170 000 zł.

25.3 Zapewnienie możliwości dokonywania zabiegów higienicznych realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym

W ramach „Zapewnienia możliwości dokonywania zabiegów higienicznych dla osób bezdomnych przebywających w przestrzeni publicznej” funkcjonuje Łaźnia dla osób bezdomnych przy ul. Smoleńsk 4, prowadzona przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio. Przy łaźni działa pralnia oraz magazyn odzieży (wymiana odzieży). W 2017 roku zrealizowano 7400 zabiegów higienicznych, z pralni skorzystano 3 448 razy, z magazynu odzieży skorzystano 8 641 razy. Działania obejmowały możliwość wykąpania się, wyprania ubrań lub zmiany odzieży, a także strzyżenie, golenie, opatrywanie drobnych ran jak również w razie konieczności odwszawianie i wspomaganie leczenia przeciw świerzbowego. Na realizację zadania w 2017 roku wydatkowano 40 000 zł.

25.4 Praca socjalna z osobami bezdomnymi metodą streetworkingu

W Dziale Pomocy Bezdomnym MOPS zatrudnionych jest 3 pracowników socjalnych – streetworkerów. W ramach pracy metodą streetwork pracownicy socjalni pomagali osobom bezdomnym przebywającym w przestrzeni publicznej, niekorzystającym ze wsparcia instytucjonalnego z uwagi na swoje wykluczenie społeczne lub brak motywacji do zmiany swojej sytuacji życiowej. W 2017 roku streetworkerzy nawiązali 1 012 kontaktów z 189 osobami bezdomnymi. Streetworkerzy przeprowadzili 251 godzin dyżurów monitorujących, 43 towarzyszenia do urzędów, placówek służby zdrowia oraz innych instytucji i podjęli 161 interwencji w sprawach osób bezdomnych.

W okresie zimowym w ramach dyżurów terenowych prowadzony jest monitoring miejsc pobytu osób bezdomnych przy współpracy ze Strażą Miejską, Policją, Strażą Ochrony Kolei. Osoby bezdomne otrzymują propozycję pomocy w zorganizowaniu czasowego schronienia w placówkach. W 2017 roku odbyło się 201 godzin dyżurów monitorujących, nawiązano 577 kontaktów.

Streetworkerzy realizują również projekty socjalne mające na celu reintegrację społeczną osób bezdomnych przebywających w miejscach niemieszkalnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków oraz naukę radzenia sobie z rozwiązywaniem problemów i trudności życiowych. W 2017 roku, w różnych okresach realizowano 3 projekty socjalne pn. „Czas Na Relaks”, „Warsztaty kulinarne” oraz „Biblioteka”.

25.5 Usługa Asystenta Osoby Bezdomnej

Usługa Asystenta Osoby Bezdomnej jest realizowana na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej, w ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse.”

Asystent Osoby Bezdomnej to usługa oparta na indywidualnym towarzyszeniu i wspieraniu osoby do osiągnięcia samodzielności życiowej. Asystent towarzyszy klientowi w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego, motywuje i dopinguje go do podejmowania działań mających na celu poprawę i zmianę sytuacji życiowej. W trakcie realizacji projektu założono, że usługą objętych zostanie 45 osób w okresie trwania projektu, wymiar wsparcia wynosi: 450 godzin kwartalnie i 150 godzin średniomiesięcznie.

W 2017 roku z pomocy AOB skorzystało łącznie 26 bezdomnych osób. Wśród osób bezdomnych korzystających ze wsparcia asystenta 9 osób podjęło zatrudnienie. Na realizację zadania w roku 2017 wydatkowano 57 600 zł.

25.6 Zapewnienie miejsc noclegowych osobom eksmitowanym bez prawa do lokalu socjalnego

W 2017 roku do Działu Pomocy Bezdomnym wpłynęło 169 wniosków (dotyczących łącznie 307 osób) w sprawie wskazania noclegowni, schroniska lub innej placówki, zapewniającej miejsce noclegowe dla dłużników, wobec których została orzeczona eksmisja bez prawa do lokalu socjalnego.

Spośród eksmitowanych 11 osób skorzystało z miejsca w proponowanych placówkach, tj. 4 mężczyzn z Noclegowni i Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a oraz 7 kobiet ze Schroniska dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Sołtysowskiej 13c.

W 2017 roku z pomocy Ośrodka korzystało 19 osób eksmitowanych w roku poprzednim.

25.7 Świadczenia pieniężne na rzecz osób bezdomnych

W celu zaspokojenia podstawowych potrzeb MOPS wspierał osoby bezdomne poprzez następujące świadczenia finansowe:

- 1) zasiłek stały – wypłacono zasiłki stałe dla 337 osób, na łączną kwotę 1 515 449 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 4 497 zł,
- 2) zasiłek okresowy – wypłacono zasiłki okresowe dla 759 gospodarstw domowych, w których funkcjonowało 828 osób, na łączną kwotę 1 166 424 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 1 537 zł. Zasiłek w wysokości do 50% różnicy pomiędzy kryterium dochodowym a dochodem osoby/rodziny jest finansowany z budżetu państwa (część obligatoryjna) – wydatkowano kwotę 974 853 zł. Pozostała część jest finansowana ze środków własnych gminy (część gminna) – wydatkowano kwotę 191 571 zł.

- 3) składki na ubezpieczenie zdrowotne – opłacono składki dla 349 osób, na łączną kwotę 146 215 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 419 zł,
- 4) zasiłki celowe i celowe specjalne – wypłacono w kwocie łącznej 270 021 zł, dla 634 gospodarstw domowych, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 426 zł,
- a) zasiłki celowe – dla osób, których dochód nie przekracza kryterium ustawowego, z przeznaczeniem na:
  - zakup leków dla 151 gospodarstw domowych na łączną kwotę 31 735 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 210 zł,
  - opłaty mieszkaniowe (media) dla 129 gospodarstw domowych na łączną kwotę 11 500 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 397 zł,
  - zakup odzieży dla 240 gospodarstw domowych na łączną kwotę 36 754 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 153 zł,
  - zakup obuwia dla 192 gospodarstw domowych na łączną kwotę 23 598 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 123 zł,
  - ogrzewanie dla 47 gospodarstw domowych na łączną kwotę 36 665 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 780 zł,
  - zaspokojenie innych potrzeb dla 525 gospodarstw domowych na łączną kwotę 80 686 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 154 zł.
- b) zasiłki celowe specjalne – przyznawane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom, których dochód przekracza kryterium ustawowe, z przeznaczeniem na:
  - zakup leków dla 18 gospodarstw domowych na łączną kwotę 2 635 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 146 zł,
  - opłaty mieszkaniowe (media) dla 5 gospodarstw domowych na łączną kwotę 2 200 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 440 zł,
  - zakup odzieży dla 21 gospodarstw domowych na łączną kwotę 3 020 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 144 zł,
  - zakup obuwia dla 12 gospodarstw domowych na łączną kwotę 1 220 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 102 zł,
  - ogrzewanie dla 3 gospodarstw domowych na łączną kwotę 850 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 283 zł,
  - zaspokojenie innych potrzeb dla 44 gospodarstw domowych na łączną kwotę 16 311 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 371 zł.

25.8 Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych – Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych

W okresie od 16 sierpnia 2016 roku do 30 kwietnia 2019 r. zlecono realizację zadania w formie prowadzenia Centrum Integracji Społecznej, które zapewnia 20 miejsc dla osób bezdomnych bez pracy. Centrum prowadzone jest przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio. W ramach zadania prowadzone są usługi z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej.

Celem podejmowanych działań jest odbudowanie i podtrzymanie u uczestników Centrum zdolności do samodzielnego funkcjonowania na rynku pracy m.in. poprzez przyuczenie do wykonywania zawodu, podwyższanie kwalifikacji oraz prowadzenie zajęć praktycznych u pracodawców. Uczestnicy realizujący IPZS 4 razy w tygodniu biorą udział w zajęciach reintegracji zawodowej realizowanych w zakładach pracy współpracujących z CIS i jeden raz w tygodniu w zajęciach reintegracji społecznej realizowanych bezpośrednio w siedzibie CIS.

W 2017 roku w CIS uczestniczyły 33 osoby, 7 osób podjęło zatrudnienie. Na realizację zadania wydatkowano kwotę w wysokości 187 143,96 zł. *(szerzej zob. podrozdział 7.2.2)*

25.9 Wigilia dla osób bezdomnych i samotnych

W 2017 roku po raz kolejny realizowano zadanie publiczne z zakresu integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, polegające na zorganizowaniu Wigilii Świąt Bożego Narodzenia dla osób bezdomnych i samotnych. Zadanie jest realizowane cyklicznie przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej. W 2017 roku uroczystość odbyła się w siedzibie Starej Zajezdni Kraków by DeSilva przy ul. Św. Wawrzyńca 12 w Krakowie. Celem zadania jest reintegracja społeczna osób bezdomnych i samotnych poprzez uczestnictwo w Wigilii oraz zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych – pożywienia. W spotkaniach uczestniczą osoby bezdomne i samotne przebywające i mieszkające na terenie Krakowa. W zorganizowanej 24 grudnia 2017 roku wieczery wzięło udział około 700 osób. Wszyscy uczestnicy otrzymali dodatkowo paczki żywnościowe. Na przedsięwzięcie wydatkowano 30 000 zł.

Rozdział IV: Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

26. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych realizowane są na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i finansowane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W roku 2017 dofinansowanie ze środków PFRON otrzymało 3 559 osób niepełnosprawnych, w tym 446 osób z programu Aktywny Samorząd. Wydatkowano na zadania kwotę 18 018 535,83 zł z czego na realizację programu Aktywny Samorząd 2 208 291,83 zł.

26.1 Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

W 2017 r. wpłynęło 3 110 wniosków. Dofinansowanie otrzymało łącznie 1 720 osób, w tym 938 dorosłych osób, 260 dzieci oraz 522 opiekunów. Suma wypłaconych dofinansowań wyniosła 1 799 116 zł. Średnie dofinansowanie na osobę niepełnosprawną wraz z opiekunem wyniosło 1 502 zł.

26.2 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny

Osoby niepełnosprawne w ramach zadania otrzymały między innymi dofinansowanie do zakupu: łóżek i materacy rehabilitacyjnych, rowerów rehabilitacyjnych, rotorów, drobnego sprzętu do wykonywania ćwiczeń.

W 2017 r. złożono 201 wniosków. Dofinansowanie otrzymało 168 osób, w tym 154 dorosłe osoby niepełnosprawne oraz 14 dzieci. Łączna kwota dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny wyniosła 287 098 zł.

26.3 Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów

W 2017 r. złożonych zostało 2 818 wniosków o dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Dofinansowanie otrzymało 1 841 osób niepełnosprawnych na kwotę 2 552 876 zł, w tym 1 733 osób dorosłych i 108 dzieci. Średnia wartość dofinansowania wyniosła 1 387 zł na osobę. Dofinansowano zakupy między innymi: aparatów słuchowych, protez, wózków inwalidzkich, obuwia ortopedycznego i ortez.

26.4 Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

W roku 2017 do Ośrodka wpłynęło 174 wniosków o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych. Dofinansowanie otrzymało 91 osób na kwotę 1 289 425 zł. Średnia wartość dofinansowania wyniosła 14 170 zł.

26.5 Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

W roku 2017 do Ośrodka wpłynęło 491 wniosków o dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się. Dofinansowanie otrzymało 20 osób na kwotę 77 516 zł, w tym 7 osób dorosłych i 13 dzieci.

26.6 Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

W roku 2017 do Ośrodka wpłynęło 178 wniosków o dofinansowanie likwidacji barier technicznych. Dofinansowanie otrzymało 144 osób (w tym 10 dzieci) na kwotę 639 425 zł.

W zależności od schorzeń oraz potrzeb osób niepełnosprawnych w ramach zadania przyznano dofinansowanie między innymi do: podnośników wannowych, schodołazów, krzeseł toaletowych, oporęczowania.

26.7 Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego – tłumacza przewodnika

W roku 2017 dofinansowanie na kwotę 12 659 zł otrzymały trzy osoby. Dofinansowanie dotyczyło usług tłumacza języka migowego, które były świadczone przez cały rok przez tłumaczy posiadających wpis do rejestru wojewody.

26.8 Program „Aktywny Samorząd”

MOPS w 2017 r. kontynuował realizację programu pn. „Aktywny Samorząd”, dofinansowywanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Program ma na celu wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji poprzez:

- likwidację lub ograniczenie bariery w poruszaniu się, umożliwiające uczestnictwo osobom niepełnosprawnym w aktywności społecznej albo wzrost lub utrzymanie istniejącej aktywności;
- umożliwianie osobom niepełnosprawnym pełnienia różnych ról społecznych poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie;
- zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższenie ich kwalifikacji;
- likwidację lub ograniczenie barier transportowych.

Osoby niepełnosprawne miały możliwość otrzymania dofinansowania do:

- szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania – wydatkowano 28 000 zł;
- zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne – wydatkowano 299 610 zł;

Niepełnosprawni mogli też uzyskać w ramach Programu dofinansowanie lub refundację kosztów:

- utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – wydatkowano 36 498 zł;
- uzyskania prawa jazdy kategorii B – wydatkowano 9 457 zł;
- utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne – wydatkowano 2 691 zł;
- opieki nad dzieckiem (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem) – wydatkowano 81 757 zł;
- uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym – wydatkowano 647 191 zł;
- pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu wydatkowano 27 176 zł;
- pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania 485 132 zł.

W 2017 r. złożono łącznie 655 wniosków. Dofinansowanie otrzymało 446 osób niepełnosprawnych, w tym 386 niepełnosprawnych studentów. W ramach programu „Aktywny Samorząd” wydatkowano łącznie 1 617 512 zł.

26.9 Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków na dzień 31 grudnia 2017 r. funkcjonowało 15 warsztatów terapii zajęciowej, z łączną liczbą 563 miejsc przeznaczonych dla osób ze schorzeniami narządu ruchu, schorzeniami psychicznymi oraz umysłowymi. W warsztatach terapii zajęciowej uczestniczyły 632 osoby niepełnosprawne.

W roku 2017 warsztaty opuściło 69 osób niepełnosprawnych, w tym 13 osób podjęło zatrudnienie.

Na działalność warsztatów terapii zajęciowej w roku 2017 wydatkowano kwotę 10 176 842 zł, w tym: ze środków PFRON kwotę 8 961 695 zł, ze środków Gminy Miejskiej Kraków kwotę 1 215 147 zł.

W ramach realizowanego przez MOPS projektu pn. „Termomodernizacja budynków, w których realizowane są zadania pomocy społecznej”, dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej, w 2017 roku rozpoczęto i realizowano prace w budynku Warsztatu Terapii Zajęciowej ul. Cechowa 142 – w 2017 r. wydatkowano 324 665,43 zł (środki własne Gminy Miejskiej Kraków). *(szerzej zob. rozdział nr 35.4)*

26.10 Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

Na realizację powyższego zadania w 2017 r. organizacje pozarządowe, działające na rzecz osób niepełnosprawnych złożyły 46 wniosków. Dofinansowano 44 przedsięwzięcia, w których wzięło udział 2 227 osób niepełnosprawnych wraz z opiekunami. Wydatkowano na ten cel kwotę 173 581 zł.

Rozdział V: Inne działania oraz pozostałe informacje o funkcjonowaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

27. Działania związane z aplikowaniem o środki w ramach konkursów zewnętrznych

W 2017 r. MOPS aplikował o środki w ramach 3 konkursów zewnętrznych:

- Program Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2017” – uzyskano dofinansowanie na realizację projektu w kwocie 900 193 zł;
- „Aktywnie przeciw przemocy III” w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – projekt nie został zakwalifikowany do realizacji i finansowania;
- Program Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi” – projekt nie uzyskał dofinansowania.

28. Zmiany organizacyjne w MOPS wdrażane w związku ze zmianą sposobu prowadzenia i organizowania pracy socjalnej oraz pilotażowe wprowadzenie Terminali Mobilnych do przeprowadzania wywiadów środowiskowych

W roku 2017 kontynuowano wdrażanie zmian organizacyjnych w zakresie prowadzenia i organizowania pracy socjalnej w celu zwiększenia skuteczności pomocy osobom i rodzinom. Koncepcja zmian została opracowana w oparciu o dotychczasowe doświadczenia w realizowaniu tej usługi w MOPS Kraków oraz rekomendacje wypracowane w ramach zadania 2 projektu systemowego 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej”.

Podstawowym założeniem wdrażanych zmian jest powstanie dwóch ról zawodowych pracownika socjalnego: pracownika socjalnego ds. świadczeń, którego zadaniem jest prowadzenie postępowania administracyjnego w sprawie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych oraz pracownika socjalnego ds. pracy socjalnej, realizującego szczególną usługę pomocową, jaką jest praca socjalna.

Sposobem na wprowadzenie zmiany jest wdrożenie nowego kryterium podziału organizacyjnego Filii. Dotychczasowe zespoły problemowe, w ramach których wykonywali obowiązki pracownicy socjalni, tj. zespół ds. rodzin i osób bezrobotnych oraz zespół ds. osób starszych i niepełnosprawnych, zastąpione zostały przez zespół ds. usług i świadczeń oraz zespół ds. pracy socjalnej.

W efekcie zmian w Filiach 1, 7, 8 i 9, a od 2017 roku również w Filii nr 3, praca socjalna na rzecz osób i rodzin prowadzona jest wyłącznie przez pracowników socjalnych, do których obowiązków nie należy prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawie przyznania świadczeń.

Wdrażanie modelu rozdzielenia pracy socjalnej od postępowania administracyjnego jest procesem długofalowym, którego przebieg jest na bieżąco monitorowany i analizowany. Jednym z jego istotnych elementów jest systematyczne określanie stopnia satysfakcji odbiorców usługi pracy socjalnej z otrzymywanego wsparcia. Wyniki przeprowadzonego w tym celu badania ankietowego wskazały, iż 69% respondentów oceniło dotychczasową współpracę z pracownikiem socjalnym jako bardzo dobrą, natomiast 31% jako dobrą. Ponad 48% ankietowanych stwierdziło, że wzrósł poziom ich wiedzy na temat możliwości rozwiązania problemów, przy czym jedynie niespełna 3% osób biorących udział w badaniu nie dostrzegło postępu w tym obszarze. Większość respondentów wysoko oceniła umiejętności

pracowników socjalnych w zakresie budowania relacji pomocowej, wskazując, iż podczas spotkań mogli porozmawiać o problemach, na temat których, z różnych powodów, trudno było im rozmawiać z innymi specjalistami (48,6% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „zdecydowanie tak”, natomiast 42,9% wybrało opcję „raczej tak”). Osoby uczestniczące w badaniu zauważyły również, że współpraca z pracownikiem socjalnym przyczyniła się do zwiększenia ich poczucia wpływu na swoje życie oraz wzrostu poziomu motywacji w dążeniu do poprawy sytuacji życiowej (przeszło 90% uczestników).

Doświadczeniem z wdrażania modelu rozdzielania pracy socjalnej od postępowania administracyjnego MOPS Kraków dzieli się również z przedstawicielami jednostek pomocy społecznej z całej Polski, podczas wizyt studyjnych, które cieszą się dużym zainteresowaniem.

W Filii nr 6 MOPS pilotażowo zostało przeprowadzone wdrożenie realizacji wywiadów środowiskowych na terminalach mobilnych. Zgodnie z zaleceniem Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wszystkie gminy zobowiązane zostały do uruchomienia użytych Terminali Mobilnych. W okresie kwiecień – grudzień 2017 roku pracownicy Filii nr 6 MOPS przeprowadzili 1 508 wywiadów z wykorzystaniem terminali mobilnych. Na 2018 rok zaplanowane jest włączanie kolejnych Filii MOPS do realizacji wywiadów środowiskowych z użyciem terminali zakupionych już ze środków GMK.

29. Współpraca międzynarodowa

29.1 Współpraca z miastem Frankfurt nad Menem

Współpraca z Miastem Frankfurt nad Menem realizowana była na podstawie „Porozumienia pomiędzy Stołecznym Królewskim Miastem Kraków i Miastem Frankfurt nad Menem o współpracy w dziedzinie pomocy społecznej” z dnia 3 czerwca 2011 r., będącego kontynuacją Porozumienia zawartego w dniu 19 kwietnia 2001 roku.

Wizyta delegacji z Frankfurtu nad Menem w Krakowie

We wrześniu 2017 r. w Krakowie przebywała delegacja z Frankfurtu nad Menem – przedstawiciele Urzędu ds. Socjalnych i Młodzieży oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz pomocy społecznej. Tematem spotkań było funkcjonowanie osób niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, rozwoju wsparcia – w tym wsparcia rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.

Podczas wizyty został podpisany aneks do umowy partnerskiej o współpracy ponadnarodowej w ramach działania 4.3 PO WER na rzecz realizacji projektu „Rodzicu, nie jesteś sam!”.
(szerzej zob. rozdział 11)

Wizyta studyjna we Frankfurcie nad Menem w ramach projektu „Rodzicu nie jesteś sam”

W związku z realizacją projektu „Rodzicu, nie jesteś sam!” (szerzej zob. rozdział 11) – w październiku 2017 r. zespół ekspercki składający się z przedstawicieli MOPS, Biura ds. Ochrony Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa, Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego oraz przedstawicieli 5 krakowskich szpitali, odbył wizytę studyjną we Frankfurcie nad Menem. Uczestnicy wyjazdu zapoznali się z systemem pracy z rodziną realizowanym na terenie landu Hesja. Porównanie rozwiązań polskich, zwłaszcza krakowskich, z innowacyjnym systemem niemieckim służyło wypracowaniu spójnego modelu wsparcia krakowskich rodzin z dziećmi. Opracowanie modelu wsparcia rodzin z małymi dziećmi ma stanowić kolejny etap realizacji projektu.

29.2 Pozostała współpraca międzynarodowa

MOPS podejmował również inne działania w sferze rozwijania kontaktów z przedstawicielami instytucji pomocowych spoza Polski. Należały do nich:

- Wizyta studyjna pracownika MOPS w Holandii w ramach podjętej przez Konsula Honorowego Rzeczypospolitej Polski w Holandii współpracy z Gminą Miejską Kraków.
- Udział pracownika MOPS w konferencji organizowanej przez Bundesarbeitsgemeinschaft Wohnungslosenhilfe e. V. w Berlinie pt. „... und ohne Wohnung ist alles nichts“, czyli „Bez domu nie ma niczego”.
- Współpraca z Rotary Club Kaarst–Korschenbroich w Neuss w Niemczech – pozyskanie na rzecz Gminy Miejskiej Kraków jako darowizny 36 łóżek szpitalnych o wartości 26 000 Euro, które zostały przekazane krakowskim placówkom pomagającym osobom starszym, niepełnosprawnym i bezdomnym.
- Organizacja wizyt studyjnych oraz spotkań dla studentów oraz pracowników organizacji pomocowych z zagranicy w celu zaprezentowania działalności Ośrodka oraz systemu pomocy społecznej w Krakowie, w tym: wizyta absolwentów i wykładowców szkoły zarządzania służbą zdrowia z Holandii, spotkanie w Punkcie Aktywności Lokalnej MOPS z hiszpańskimi liderami projektu URB–INCLUSION realizowanego w ramach programu URBACT III – Europejskiego Programu Wymiany Wiedzy i Nauki, promującego zrównoważony rozwój obszarów miejskich.

30. Budżet obywatelski

Budżet obywatelski to proces, dzięki któremu mieszkańcy i mieszkanki mogą bezpośrednio wpływać na realizację potrzeb swoich lokalnych społeczności. Podstawowym celem budżetu obywatelskiego jest włączenie mieszkańców Krakowa do dyskusji na temat realizacji zadań priorytetowych z punktu widzenia wspólnego dobra społeczności lokalnej Miasta Krakowa. Mieszkańcy mają okazję do angażowania się w proces opracowywania projektów w ramach budżetu obywatelskiego, służących efektywnemu dysponowaniu środkami z lokalnego budżetu oraz budowaniu więzi w lokalnej społeczności.

W 2017 roku realizowano dwa projekty w ramach Budżetu Obywatelskiego: projekt o zasięgu dzielnicowym „Pikniki dla mieszkańców Nowej Huty” oraz projekt o zasięgu ogólnomiejskim „Trening samoobrony i asertywności dla dziewcząt”.

Projekt „Pikniki dla mieszkańców Nowej Huty” był cyklem 4 wydarzeń, podczas których mieszkańcy mieli okazję spotkać się, porozmawiać, spędzić czas z rodziną, ze znajomymi, z sąsiadami. W ramach projektu zorganizowano pikniki w dniach: 27 maja 2017 (Park im. S. Żeromskiego), 11 czerwca 2017 r. (Park Ratuszowy, przy al. Róż), 1 lipca 2017 (Park im. S. Żeromskiego) oraz 10 września 2017 r. (Park Ratuszowy, przy al. Róż). W każdym wydarzeniu wzięło udział ok. 300 osób.

Na piknikach odbywały się m.in.: pokaz i warsztaty Tai Chi, pokaz iluzjonisty, spektakl teatralny Klauna Feliksa, warsztaty decoupage, warsztaty plastyczne dla dzieci, modelowanie balonów, puszczanie baniek mydlanych, turniej badmintona, gry w bule, bierki ogrodowe, turniej gier planszowych, pokaz sztuki cyrkowej, warsztaty malowania toreb płóciennych, malowanie twarzy oraz ścieżkę sensoryczną dla dzieci, namiot fotograficzny z rekwizytami, bezpłatny poczęstunek (ciasta, lemoniada, kawa, herbata). O wydarzeniach informowano w lokalnej prasie. Projekt realizowany był przez PAL „Na Skarpie”; do współpracy pozyskano: 1) uczestników międzynarodowego projektu „Sąsiedzki Krąg” dofinansowanego przez British Council, realizowanego we współpracy z Wydziałem Rozwoju Urzędu Miasta Krakowa (jest to porozumienie 5 organizacji: Polskiego Towarzystwa Kulturalnego, Fundacji Zustricz,

Fundacji Scenemus, Nowej Huty Teraźniejszości oraz Fundacji Rodzina Plus, mającym na celu działania promujące polsko–ukraińsko–bułgarską integrację i kulturę tych krajów), 2) Bibliotekę Kraków, której pracownicy zorganizowali podczas pikników akcję wymiany książek i zachęcali mieszkańców do korzystania z szafy bookcrossingowej dostępnej w Parku Ratuszowym oraz 3) Szkołę Językową Leader School, która zorganizowała animacje językowe, podczas których najmłodszy w przyjemny sposób mogli poćwiczyć język angielski. W organizację pikniku zaangażowali się również mieszkańcy (pomoc organizacyjna, prowadzenie zajęć i warsztatów). Na realizację zadania wydatkowano 11 971,19 zł.

Projekt „Trening samoobrony i asertywności dla dziewcząt” stanowił cykl warsztatów WenDo dla dziewcząt w wieku 11–15 lat, w trakcie których trenerki Fundacji Autonomia uczyły zachowań asertywnych, technik samoobrony, efektywnej komunikacji i rozwiązywania konfliktów. Projekt został zgłoszony przez jedną z uczestniczek Programu Aktywności Lokalnej Stare Podgórze/ Zabłocie.

WenDo jest metodą przeciwdziałania przemocy wobec kobiet. Uczy jak w każdej sytuacji, zarówno w miejscu publicznym, w szkole lub domu przestać czuć się bezradną i bezbronną. Uczy także jak reagować na przemoc. Wzmacnia poczucie pewności siebie i poczucie własnej wartości. Pomaga rozwiązywać konflikty, przełamać stereotypy i obawy, poczucie winy i wstyd. Przywiązuje wagę do ćwiczenia asertywności jako warunku ustanawiania własnych granic oraz szanowania granic innych ludzi. WenDo może uczyć się każda kobieta, nie potrzeba do tego siły ani nadzwyczajnej sprawności. Każda kobieta może nauczyć się skutecznie bronić⁶.

Zrealizowano 10 dwudniowych warsztatów w dwóch semestrach szkolnych: kwiecień – maj 2017 oraz październik – grudzień 2017. Wzięło w nich łącznie 107 dziewcząt. Na realizację zadania wydatkowano 34 267,94 zł.

31. Współpraca z mediami

Celem upowszechnienia możliwości korzystania z pomocy oferowanej przez MOPS, w 2017 roku podjęto ponad 250 kontaktów ze środkami masowego przekazu. Na podstawie przekazanych materiałów w prasie ukazywały się komunikaty, informacje oraz artykuły dotyczące działalności MOPS.

Efektom prowadzonej współpracy z mediami były m.in. informacje dotyczących pomocy społecznej: artykuły, komunikaty, reportaże telewizyjne i radiowe. MOPS był także partnerem akcji informacyjnej prowadzonej przez „Gazetę Wyborcza” pod nazwą „Długowieczni”. W jej ramach ukazał się cykl artykułów poświęconych pomocy dla seniorów. Tematyka publikacji obejmowała także kwestie związane z różnymi formami aktywizacyjnymi dla osób starszych. Wspólnie z portalem „Love Kraków” zostały przygotowane dwa numery gazety informacyjnej dotyczącej: pomocy dla rodzin, osób samotnych, oferty dla społeczności lokalnych oraz odrębny numer poświęcony seniorom.

MOPS podejmował także inicjatywy mające na celu działania informacyjne dotyczące oferowanych form wsparcia. Wyprodukowane zostały filmy informacyjne, których tematyka poświęcona był zasadom uzyskania pomocy, działalności Ośrodka oraz pomocy osobom bezdomnym.

MOPS realizuje zadania wynikające z zapisów ustawy o dostępie do informacji publicznej, prowadząc Biuletyn Informacji Publicznej.

Prowadzona jest również bieżąca, systematyczna współpraca z Biurem Prasowym Urzędu Miasta Krakowa oraz portalem www.krakow.pl, na potrzeby którego przygotowywane są komunikaty dotyczące pomocy społecznej, istotne dla mieszkańców Krakowa.

---

⁶ Za: www.wendo.org.pl

32. Kadra MOPS – zatrudnienie, wykształcenie, podnoszenie kompetencji zawodowych

Wśród osób zatrudnionych w MOPS w Krakowie 50,5% stanowią pracownicy socjalni (bez uwzględnienia pracowników przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych). Pozostałe osoby to przede wszystkim pracownicy działów merytorycznych. Spośród 402 pracowników socjalnych, 90,5% świadczy pracę w środowisku.

71,9% pracowników MOPS (w tym tych przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych) to osoby legitymujące się wyższym wykształceniem, w tym 11,4% stanowią pracownicy, którzy mają ukończone także studia podyplomowe. Wykształceniem policealnym legitymuje się 16,5% ogółu pracowników. Wykształceniem średnim legitymuje się 7,2% pracowników, zawodowym 3,5%, a podstawowym 2,6% (stan na 31 grudnia 2017 r.).

W MOPS zatrudnione były 53 osoby z orzeczonym stopniem niepełnosprawności. Przez cały rok wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosił ponad 6% w stosunku do ogółu zatrudnienia, co zwalania MOPS z ponoszenia obowiązku wpłat na rzecz PFRON.

W 2017 r. pracownicy MOPS brali udział łącznie w ponad 120 szkoleniach, warsztatach i konferencjach. Środki finansowe z przeznaczeniem na realizację szkoleń wyniosły 125 948 zł.

32.1 Praktyki i staże

W roku 2017 w MOPS 105 studentów krakowskich uczelni odbyło łącznie 4 235 godzin praktyk studenckich.

33. Skargi dotyczące Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie

Realizując zadania w zakresie przeprowadzania postępowań wyjaśniających dotyczących skarg, interwencji, wniesionych odwołań w 2017 roku:

- udzielono 678 informacji klientom;
- prowadzono 539 postępowań wyjaśniających dotyczących skarg i interwencji;
- rozpatrzono 28 skarg, które zostały zarejestrowane w Biurze Kontroli Wewnętrznej Urzędu Miasta Krakowa.

Po przeprowadzeniu postępowań wyjaśniających ustalono, iż 5 skarg było zasadnych, w wyniku czego podjęto działania w celu zapobieżenia powtarzaniu się w przyszłości stwierdzonych nieprawidłowości.

34. Kontrole realizacji zadań

W 2017 roku przeprowadzono łącznie 56 kontroli realizacji zadań publicznych zleconych podmiotom niepublicznym i publicznym, w tym 52 kontrole kompleksowe, 1 doraźną i 3 sprawdzające.

Łącznie w 2017 roku w wyniku kontroli dotyczących realizacji zadań zleconych podmiotom niepublicznym i publicznym sformułowano 300 zaleceń pokontrolnych, w tym w ramach zakończenia czynności kontrolnych rozpoczętych jeszcze w 2016 roku – 71. Wystąpienia pokontrolne skierowano łącznie do 27 podmiotów. Do 8 z nich, w odniesieniu do 15 realizowanych przez nie zadań, skierowano zalecenia dotyczące zwrotu nienależnie pobranych dotacji (wydatkowanych niezgodnie z przeznaczeniem i/lub pobranych w nadmiernej wysokości). Łączna wysokość stwierdzonych należności głównych (bez odsetek) wyniosła 18 236,25 zł.

35. Ważniejsze przedsięwzięcia zapewniające ciągłość funkcjonowania oraz utrzymanie infrastruktury

35.1 Informatyzacja

W 2017 roku kontynuowane były wewnętrzne szkolenia z podstaw obsługi komputera oraz programów biurowych. Zakupiono 172 notebooki (terminale mobilne) dla pracowników socjalnych do przeprowadzania elektronicznych wywiadów środowiskowych w terenie.

Ww. komputery będą służyły również jako osobisty komputer biurowy. Zakończono wdrożenie i migrację poczty elektronicznej na nowy serwer. Dokonano instalacji komputerów zakupionych w 2016 roku. Jedną nową lokalizację podłączono do sieci szkieletowej MOPS. W celu polepszenia jakości usług IT zakupiono rozszerzenie aplikacji HelpDesk obejmujące raportowanie oraz tworzenie bazy informacji o komputerach, ich stanie wykorzystania. Kontynuowano wdrożenie aplikacji do zarządzania bezpieczeństwem. Została uruchomiona nowa strona WWW MOPS która zintegrowana jest z portalem Miasta Krakowa MPI. W ramach modernizacji sprzętu, zakupiono 20 urządzeń drukujących.

35.2 Obsługa organizacyjna Ośrodka

Na stanowiskach kancelaryjnych komórek organizacyjnych MOPS zarejestrowano łącznie 289 011 pism, w tym: 129 955 pism przychodzących, 105 484 pism wychodzących, 53 572 pism wewnętrznych.

Sporządzono 35 projektów zarządzeń Prezydenta Miasta Krakowa, w tym 17 projektów zarządzeń przyjmujących projekty uchwał Rady Miasta Krakowa, 13 projektów pełnomocnictw Prezydenta Miasta Krakowa, 15 projektów upoważnień Prezydenta Miasta Krakowa.

Dyrektor MOPS wydał 258 zarządzeń i 124 polecenia służbowe, regulujące funkcjonowanie Ośrodka. Dokonano aktualizacji 61 procedur zewnętrznych MOPS.

Z komórek organizacyjnych przekazano do archiwum zakładowego 269 mb akt. Zlikwidowano 180 mb akt. Wycofano 397 teczek z ewidencji archiwum w związku ze wznowieniem spraw. Z magazynu archiwum zostało wypożyczone 389 teczek dokumentacji na potrzeby komórek organizacyjnych.

35.3 Zamówienia publiczne

MOPS w 2017 roku przeprowadził 82 postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybach określonych przepisami ustawą Prawo zamówień publicznych, a zakończonych udzieleniem zamówienia i zawarciem umowy, w tym:

- 18 postępowań na roboty budowlane (przetarg nieograniczony) na łączną kwotę 12 815 863,22 zł,
- 25 postępowań na dostawy o łącznej wartości 2 050 530,27 zł, z czego: w trybie przetargu nieograniczonego 18 postępowań na kwotę 1 839 351 zł i 7 postępowań prowadzonych w trybie zamówienia z wolnej ręki na kwotę 211 179,27 zł,
- 18 postępowań na usługi na kwotę 1 015 805,79 zł, w tym: 17 w trybie przetargu nieograniczonego na kwotę 974 661,07 zł i 1 postępowanie w trybie zamówienia z wolnej ręki na kwotę 41 144,72 zł,
- 21 postępowań o udzielenie zamówienia w trybie określonym art. 138 ustawy Prawo zamówień publicznych (usługi społeczne) na kwotę 1 234 889,35 zł,

- 11 postępowań udzielonych w trybie art. 19 ustawy zmieniającej ustawę Prawo zamówień publicznych (zamówienia uzupełniające do zamówień podstawowych udzielonych przed wejściem w życie znowelizowanych przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych w formie aneksów do umowy na łączną kwotę 10 332,78 zł.

Łączna wartość umów zawartych w wyniku przeprowadzenia postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w trybach określonych ustawą Prawo zamówień publicznych wyniosła 17 127 421,41 zł.

Ponadto, MOPS w 2017 roku udzielił zamówień publicznych w trybach, do których nie stosuje się przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych (wyłączenie na podstawie art. 4 pkt. 8 Prawo zamówień publicznych) na kwotę 2 522 385,44 zł.

35.4 Działania związane z utrzymaniem infrastruktury oraz zadania inwestycyjne

Na dzień 31 grudnia 2017 r. MOPS dysponował 43 lokalami zajętymi przez komórki organizacyjne Ośrodka o łącznej powierzchni 10 275,89 m², 31 lokalami i budynkami, w których realizowane są zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej i pieczy zastępczej o łącznej pow. 10 865,18 m², w tym 12 nieruchomościami w trwałym zarządzie Ośrodka oraz 4 lokalami (w tym 1 lokal, wspólny z pomieszczeniami przeznaczonymi na inne zadania), w których realizowany jest projekt pn.: „W sile wieku”, finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, o łącznej powierzchni 606,26 m². Ponadto MOPS dysponował 1 nieruchomością niezabudowaną o pow. 2 918,00 m². Łączna powierzchnia lokali, budynków i nieruchomości wykorzystywanych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i pieczy zastępczej wynosiła na koniec 2017 roku 24 665,33 m².

W ramach zadań inwestycyjnych podjęto następujące działania:

- 1) Modernizacja budynku Domu Pomocy Społecznej przy ul. Sołtysowskiej 13D. W ramach inwestycji przystosowano budynek DPS do wymogów ochrony przeciwpożarowej, wymieniono część stolarki drzwiowej (p.poż) zmodernizowano łazienki dla osób niepełnosprawnych, wymieniono kotły grzewcze oraz wykonano wentylację mechaniczną w zmodernizowanej kuchni budynku. Koszt modernizacji budynku wyniósł 839 933,81 zł.
- 2) Modernizacja budynku Schroniska dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Sołtysowskiej 13C w Krakowie. W ramach inwestycji wykonano w części komunikacyjnej budynku sufity podwieszane w systemie kasetonowym. Koszt prac wyniósł 42 398,01zł.
- 3) Modernizacja budynku na os. Górali 19 obejmująca remont instalacji drenażowej i opadowej, izolację przeciwwilgociową i termiczną ścian fundamentowych oraz budowę wentylacji mechanicznej pomieszczeń piwnicznych. Łączny koszt inwestycji wyniósł 887 999,98 zł.
- 4) Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania lokalu przy ul. Józefińskiej 14/1 na potrzeby Ośrodka. Dokonano kompleksowej przebudowy i remontu lokalu wraz z instalacjami oraz dokonano wymiany pokrycia dachowego nad przedmiotowym lokalem wraz z przebudową klatki schodowej prowadzącej do wyremontowanych pomieszczeń. Łączny koszt zadania wyniósł 244 482,14 zł.
- 5) Termomodernizacja w ramach realizowanego przez MOPS projektu pn. „Termomodernizacja budynków, w których realizowane są zadania pomocy społecznej”, dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej. W 2017 roku rozpoczęto i realizowano prace w następujących budynkach:

Tabela: Budynki, w których realizowana jest termomodernizacja

Budynek	Rok zakończenia robót	Koszt robót w 2017 roku	Koszt robót – środki własne	Koszt robót – środki ze źródeł zagranicznych UE
Warsztaty Terapii Zajęciowej ul. Cechowa 142*	2017	324 665,43 zł	324 665,43 zł	0,00 zł
Interwencyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza os. Willowe 19*	2017	447 288,92 zł	414 939,49 zł	32 349,43 zł
Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza al. Pod Kopcem 10A*	2017	545 435,61 zł	540 213,96 zł	5 221,65 zł
Dom Pomocy Społecznej os. Szkolne 28	2017	1 146 209,42 zł	846 927,48 zł	299 281,94 zł
Dom Pomocy Społecznej os. Sportowe 9*	2017	1 051 358,86 zł	847 966,79 zł	203 392,07 zł
Dom Pomocy Społecznej os. Hutnicze 5*	2017	642 178,14 zł	642 178,14 zł	0,00 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Krakowska 53*	2017	810 135,29 zł	645 197,66 zł	164 937,63 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Krakowska 47	2018	918 548,24 zł	427 130,96 zł	491 417,28 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Babińskiego 25	2018	356 220,70 zł	356 220,70 zł	0,00 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Nowaczyńskiego 1 (3 budynki)	2018	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
Ośrodek Interwencji Kryzysowej ul. Radziwiłłowska 8b	2018	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
Całkowity koszt		6 242 040,61 zł	5 045 440,61 zł	1 196 600 zł

* Budynki, w których roboty budowlane zakończyły się w 2017 roku, ale ostatnie płatności były wykonane w 2018 roku.

Całkowity koszt zadania w 2017 roku wyniósł 6 242 040,61 zł (w tym 5 045 440,61 zł to środki własne Gminy Miejskiej Kraków oraz 1 196 600,00 zł to środki pochodzące ze źródeł zagranicznych – UE). Zgodnie z Uchwałą Nr XCI/2400/17 RMK z dnia 20 grudnia 2017 roku w sprawie wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego 2017, na przedmiotowe zadanie została zagwarantowana kwota 1 661 000,00 zł. Ostateczny termin dokonania ww. wydatków upływa z dniem 30 czerwca 2018 roku (*szczegółową listę zadań inwestycyjnych stanowi Załącznik nr 4 do sprawozdania*).

W ramach remontów bieżących wykonano remonty pomieszczeń biurowych w Filii nr 9 MOPS os. Teatralne 24, Filii nr 7 MOPS al. Słowackiego 46, Filii nr 2 MOPS ul. Radzikowskiego 39, ogrzewalni dla osób bezdomnych przy ul. Wielickiej 44b, pomieszczeniu archiwum zakładowego na os. Szkolnym 15 oraz Punktu Aktywności Lokalnej przy ul. Sikorki 15. Łączny koszt przeprowadzonych remontów wyniósł 961 263,14 zł.

Dokonano również zakupów inwestycyjnych na kwotę 994 831,03 zł w tym w ramach projektu pn. „W sile wieku” dofinansowego ze środków europejskich na kwotę 609 514,19 zł. (*szerzej zob. rozdział 10*)